

MEMORIE VAN TOELICHTING

ALGEMEEN DEEL

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	3
2. De CER-richtlijn	3
2.1 Kern van de richtlijn	3
2.2 Belangrijkste onderdelen van de richtlijn	3
2.3 Verhouding tot de NIS2-richtlijn	5
2.4 Verhouding tot de Verordening digitale operationele weerbaarheid	6
3. Nationale context	6
3.1 Inleiding	6
3.2 Het bestaand vitaalinstrumentarium	7
3.2.1 De vitaalbeoordeling	7
3.2.2 De weerbaarheidsanalyse	7
3.3 Vitale aanbieders	8
4. Gemaakte implementatiekeuzes op hoofdlijnen	8
5. Hoofdlijnen van het wetsvoorstel	9
5.1 Nationale risicobeoordeling	9
5.2 Aanwijzing kritieke entiteiten	10
5.3 Aanwijzing als kritieke entiteit van bijzonder Europees belang	11
5.4 Risicobeoordeling door kritieke entiteiten	11
5.5 Zorgplicht	12
5.5.1 Inleiding	12
5.5.2 Passende en evenredige maatregelen	13
5.5.3 Technische, beveiligings- en organisatorische maatregelen	13
5.5.4 Delegatie van regelgevende bevoegdheid	14
5.5.4 Beschrijving te nemen maatregelen	14
5.6 Meldplicht	15
5.7 Centrale contactpunt	16
5.8 Taken bevoegde autoriteit	16
5.9 Ondersteuning aan kritieke entiteiten	17
5.10 Adviesmissie	18
5.11 Handhaving	19
5.11.1 Bestuursrechtelijke handhaving	19
5.11.2 Toezichthouders	19
5.11.3 Audit	19
5.11.4 Aanwijzing	20
5.11.5 Last onder bestuursdwang	20
5.11.6 Bestuurlijke boete	20
5.11.7 Overtrederschap	22
5.11.8 Verzoek om toezicht	22
5.12 Toepassing in Caribisch deel van het Koninkrijk	22
6. Verhouding tot hoger recht	23
6.1 Inleiding	23
6.2 Inmenging door openbaar gezag in recht op respect voor de persoonlijke levenssfeer	24
6.2.1 Beperkende maatregel moet voorzien bij wet zijn	24
6.2.2 Beperking moet legitiem doel dienen en noodzakelijk zijn	24
6.2.2.1 Dringende maatschappelijke behoefte	25
6.2.2.2 Proportionaliteit	25

6.2.2.3 Subsidiariteit	26
6.3 Algemene verordening gegevensbescherming	26
6.3.1 Rechtmatigheid, behoorlijkheid en transparantie	26
6.3.2 Doelbinding	27
6.3.3 Minimale gegevensverwerking	27
6.3.4 Juistheid	27
6.3.5 Opslagbeperking	27
6.3.6 Integriteit en vertrouwelijkheid	27
6.3.7 Verantwoordingsplicht	28
7. Verhouding tot nationale regelgeving	28
7.1 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.....	28
7.2 Ministerie van Economische Zaken en Klimaat	28
7.3 Ministerie van Financiën	34
7.4 Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.....	34
7.5 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	35
7.6 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport	35
8. Gevolgen	35
8.1 Gevolgen voor burgers en bedrijven	35
8.1.1 Inleiding	35
8.1.2 Zorgplicht	36
8.1.3 Meldplicht	36
8.1.4 Overige verplichtingen	37
8.1.5 Toezichtslasten	37
8.1.6 Eenmalige kennisnamekosten	37
8.2 Gevolgen voor de uitvoering	37
8.3 Financiële gevolgen voor de overheid	37
8.4 DPIA.....	38
9. Advies en consultatie	38
9.1 Autoriteit persoonsgegevens	38
9.2 Adviescollege toetsing regeldruk.....	38
9.3 PM.....	38
9.4 PM.....	39
10. Overgangsrecht en inwerkingtreding	39
11. Transponeringstabel	39

1. Inleiding

Dit wetsvoorstel strekt tot de uitvoering van de Richtlijn (EU) 2022/2557 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 betreffende de weerbaarheid van kritieke entiteiten en tot intrekking van Richtlijn 2008/114/EG van de Raad.¹ Deze richtlijn wordt hierna aangeduid als de CER-richtlijn, ontleend aan de woorden *critical entities* en *resilience* die voorkomen in de titel van de Engelstalige naam van de richtlijn. De lidstaten van de Europese Unie (hierna: lidstaten) moeten uiterlijk op 17 oktober 2024 aan de CER-richtlijn voldoen door deze richtlijn waar nodig in hun nationale regelgeving om te zetten. Aan het eind van het artikelsgewijze deel van deze memorie van toelichting is een transponeringstabel opgenomen.

2. De CER-richtlijn

2.1 Kern van de richtlijn

De CER-richtlijn volgt op de zogeheten ECI-richtlijn.² De ECI-richtlijn voorziet in een procedure voor het aanwijzen van Europese kritieke infrastructuren in de sectoren energie en vervoer, waarvan de ontwrichting of vernietiging aanzienlijke grensoverschrijdende gevolgen zou hebben voor ten minste twee lidstaten. De CER-richtlijn ziet op elf sectoren en introduceert een minimumniveau waarmee de weerbaarheid van essentiële diensten in deze sectoren tegen verschillende soorten fysieke risico's en dreigingen wordt vergroot. Een essentiële dienst is een dienst die van cruciaal belang is voor de instandhouding van vitale maatschappelijke functies, economische activiteiten, de volksgezondheid en openbare veiligheid of het milieu.

Het doel van de CER-richtlijn is om, ter ondersteuning van vitale maatschappelijke functies en de economische activiteiten in de Europese Unie, de continuïteit van de levering van essentiële diensten binnen de Europese Unie zoveel mogelijk te borgen. Op deze manier wordt de werking van de interne markt verbeterd. De richtlijn beoogt dit te bereiken door de verschillen weg te nemen die tussen lidstaten bestaan op het gebied van de fysieke veiligheids- en beveiligingseisen die worden gesteld aan entiteiten die vitale maatschappelijke functies en economisch belangrijke activiteiten verrichten of diensten verlenen. Hiertoe worden in de richtlijn geharmoniseerde voorschriften vastgesteld op het gebied van de fysieke veiligheids- en beveiligingseisen waar aanbieders van essentiële diensten aan moeten voldoen. Deze aanbieders worden in de richtlijn kritieke entiteiten genoemd. Verder wordt geregeld dat vanuit lidstaten op verschillende manieren ondersteuning moet worden geboden aan die kritieke entiteiten.³

2.2 Belangrijkste onderdelen van de richtlijn

Hierna wordt kort ingegaan op de belangrijkste onderdelen van de CER-richtlijn:

- a. reikwijdte;
- b. nationale risicobeoordeling;
- c. aanwijzing kritieke entiteiten;
- d. kritieke entiteiten van bijzonder Europees belang;
- e. adviesmissies van de Europese Commissie;
- f. risicobeoordeling door kritieke entiteiten;
- g. verplichtingen;
- h. toezicht en handhaving;
- i. nationale strategie;
- j. ondersteuning aan kritieke entiteiten;
- k. aanwijzing centrale contactpunt en bevoegde autoriteiten;
- l. samenwerking op nationaal, Europees en internationaal niveau.

¹ *PbEU* 2022, L 333.

² Richtlijn 2008/114/EG van de Raad van 8 december 2008 inzake de identificatie van Europese kritieke infrastructuren, de aanmerking van infrastructuren als Europese kritieke infrastructuren en de beoordeling van de noodzaak de bescherming van dergelijke infrastructuren te verbeteren (*PbEU* 2008, 345).

³ Artikel 1, eerste lid, en de overwegingen 1 tot en met 7, van de CER-richtlijn.

a. reikwijdte

De CER-richtlijn is van toepassing op door de lidstaten aan te wijzen kritieke entiteiten binnen de in de bijlage van de richtlijn genoemde sectoren. De sectoren betreffen: energie, vervoer, bankwezen, infrastructuur voor de financiële markt, gezondheidszorg, drinkwater, afvalwater, digitale infrastructuur, overheid, ruimtevaart en de productie, verwerking en distributie van levensmiddelen. Lidstaten kunnen op nationaal niveau aanvullende sectoren aanwijzen waarbinnen kritieke entiteiten aangewezen kunnen worden.

b. nationale risicobeoordeling

Lidstaten moeten een nationale risicobeoordeling uitvoeren om inzicht te krijgen in de risico's die negatieve gevolgen kunnen hebben voor de verlening van essentiële diensten op hun grondgebied. Deze nationale risicobeoordeling richt zich in ieder geval op de (niet-limitatieve) lijst van essentiële diensten in de sectoren zoals genoemd in de bijlage van de richtlijn. De lijst van essentiële diensten wordt opgesteld door de Europese Commissie. Lidstaten mogen in hun risicobeoordeling aanvullende essentiële diensten opnemen.

De resultaten van deze risicobeoordeling moeten worden benut om kritieke entiteiten te identificeren en deze entiteiten te ondersteunen bij het uitvoeren van een eigen risicobeoordeling en het nemen van weerbaarheidsverhogende maatregelen.

c. aanwijzing kritieke entiteiten

Op grond van de CER-richtlijn moeten lidstaten aan de hand van de nationale risicobeoordeling beoordelen welke organisaties als kritieke entiteit worden aangewezen binnen de sectoren en subsectoren uit de bijlage van de richtlijn, dan wel binnen de aanvullende geïdentificeerde sectoren en subsectoren. Daarbij wordt in ieder geval gekeken naar de mate waarin een organisatie een essentiële dienst verleent die onmisbaar is voor de uitvoering van maatschappelijke functies en/of economische activiteiten.

d. kritieke entiteiten van bijzonder Europees belang

Een kritieke entiteit is van bijzonder Europees belang als deze dezelfde of soortgelijke diensten verleent aan of in ten minste zes lidstaten. Het is aan de Europese Commissie om te beoordelen of sprake is van een dergelijke entiteit.

e. adviesmissies van de Europese Commissie

Een kritieke entiteit van bijzonder Europees belang kan specifieke ondersteuning op het niveau van de Europese Unie krijgen. Zo kan – al dan niet op verzoek van lidstaten – de Europese Commissie een adviesmissie organiseren om de door die entiteit genomen weerbaarheidsverhogende maatregelen te beoordelen en hierover te adviseren. Een adviesmissie kan ook ten behoeve van een kritieke entiteit worden georganiseerd, in dat geval op verzoek van de lidstaat die de entiteit heeft aangewezen als kritieke entiteit en met instemming van die entiteit.

f. risicobeoordeling door kritieke entiteiten

Kritieke entiteiten moeten periodiek een risicobeoordeling uitvoeren. Deze risicobeoordeling is erop gericht om alle relevante risico's in kaart te brengen die de dienstverlening van hun essentiële dienst(en) aanzienlijk kunnen verstoren.

g. verplichtingen

Naast de verplichting om een risicobeoordeling uit te voeren, bevat de CER-richtlijn ook andere verplichtingen voor kritieke entiteiten. Zo moeten zij, op basis van de eigen risicobeoordeling en de informatie uit de nationale risicobeoordeling, passende en evenredige technische, beveiligings- en organisatorische maatregelen nemen om hun dienstverlening zoveel mogelijk te beschermen tegen fysieke risico's en dreigingen (zorgplicht). Indien er desalniettemin toch een incident plaatsvindt dat de verlening van de essentiële dienst aanzienlijk verstoort of kan verstoren, dan moeten entiteiten dat melden bij de bevoegde autoriteit (meldplicht).

h. toezicht en handhaving

Op de naleving van de verplichtingen die volgen uit de CER-richtlijn door kritieke entiteiten wordt toezicht gehouden. De bevoegde autoriteit kan overgaan tot het opleggen van een sanctie.

i. nationale strategie

Voor een integrale aanpak van de weerbaarheid van kritieke entiteiten verplicht de CER-richtlijn dat elke lidstaat beschikt over een nationale strategie. Die strategie moet zoveel mogelijk aansluiten bij en gebruik maken van bestaande (nationale en sectorale) strategieën. De nationale strategie moet de strategische doelstellingen en concrete beleidsmaatregelen bevatten voor de sectoren die in de bijlage van de richtlijn genoemd worden.

j. ondersteuning aan kritieke entiteiten

Op grond van de CER-richtlijn moeten lidstaten ondersteuning bieden aan kritieke entiteiten bij het versterken van hun weerbaarheid. Die ondersteuning kan bestaan uit het ontwikkelen van richtsnoeren en methodologieën, hulp bij de organisatie van oefeningen om de weerbaarheid van kritieke entiteiten te versterken en het verstrekken van advies en opleiding aan personeel van kritieke entiteiten.

k. aanwijzing centrale contactpunt en bevoegde autoriteiten

Elke lidstaat moet één centrale contactpunt en één of meer bevoegde autoriteiten aanwijzen. Het centrale contactpunt heeft een verbindingfunctie in de samenwerking tussen de lidstaten en met de Europese Commissie.

De bevoegde autoriteit ziet onder meer toe op de naleving van de zorgplicht en de meldplicht, en legt indien nodig sancties op. De CER-richtlijn bevat diverse taken voor de bevoegde autoriteit. Zo heeft zij taken in het kader van meldingen van incidenten, maar ook de taak om te zorgen voor toezicht op en de handhaving van verplichtingen.

l. samenwerking op nationaal, Europees en internationaal niveau

De CER-richtlijn schrijft samenwerking op nationaal, Europees en internationaal niveau voor. Op nationaal niveau geldt dat wanneer de bevoegde autoriteiten en het centrale contactpunt binnen een lidstaat afzonderlijk bestaan, zij met elkaar moeten samenwerken. Verder bepaalt de richtlijn dat lidstaten bij de uitvoering van de nationale risicobeoordeling onder meer rekening moeten houden met de mate waarin essentiële diensten afhankelijkheid kennen van entiteiten met een vestiging in een andere lidstaat of een derde land. Van lidstaten wordt daarom verwacht dat zij samenwerken en informatie uitwisselen met de bevoegde autoriteiten van andere lidstaten en derde landen. Daarnaast moeten lidstaten elkaar raadplegen om een consistente toepassing van de richtlijn te borgen bij kritieke entiteiten met een grensoverschrijdend karakter. Voorts wordt de zogenaamde Groep voor de weerbaarheid van kritieke entiteiten (Critical Entities Resilience Group, hierna: CERG) opgericht om de Europese Commissie te ondersteunen en om de samenwerking tussen de lidstaten en de onderlinge informatie-uitwisseling te faciliteren.⁴

2.3 Verhouding tot de NIS2-richtlijn

Gelijktijdig met de CER-richtlijn is de Richtlijn (EU) 2022/2555 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 betreffende maatregelen voor een hoog gezamenlijk niveau van cyberbeveiliging in de Unie, tot wijziging van Verordening (EU) nr. 910/2014 en Richtlijn (EU) 2018/1972 en tot intrekking van Richtlijn (EU) 2016/1148 vastgesteld.⁵ Die richtlijn wordt hierna aangeduid als de NIS2-richtlijn. Voor de NIS2-richtlijn geldt dezelfde deadline voor de implementatie ervan in de nationale regelgeving als voor de CER-richtlijn. De NIS2-richtlijn wordt in Nederland geïmplementeerd in de Cyberbeveiligingswet (hierna: Cbw).

De NIS2-richtlijn heeft tot doel om een hoog gemeenschappelijk niveau van cyberbeveiliging in de Europese Unie te bereiken, teneinde de werking van de interne markt te verbeteren. Deze richtlijn beoogt dit doel te bereiken door de verschillen weg te nemen die tussen lidstaten bestaan. Het gaat om verschillen op het gebied van cyberbeveiligingseisen die worden gesteld aan entiteiten die economisch belangrijke activiteiten of diensten verrichten.

⁴ Deze groep bestaat uit vertegenwoordigers van de lidstaten en de Europese Commissie, en waar nodig worden experts uitgenodigd om aan te sluiten.

⁵ PbEU 2022, L 333.

Gezien de onderlinge verbanden tussen cyberbeveiliging en de fysieke weerbaarheid van entiteiten bevatten de NIS2-richtlijn en de CER-richtlijn waarborgen om te zorgen voor een coherente samenhang tussen de richtlijnen. Daartoe regelt de NIS2-richtlijn dat op entiteiten die uit hoofde van de CER-richtlijn worden aangewezen als kritieke entiteit, ook de NIS2-richtlijn van toepassing is. Deze kritieke entiteiten zijn een essentiële entiteit in de zin van de NIS2-richtlijn.⁶ Andersom geldt dat echter niet: een essentiële entiteit kwalificeert niet automatisch als kritieke entiteit, omdat kritieke entiteiten eerst als zodanig moeten worden aangewezen. Verder voorzien de richtlijnen in bepalingen over onder meer de samenwerking en informatie-uitwisseling tussen de bevoegde NIS2- en CER-entiteiten.

De Cbw, waarin de NIS2-richtlijn is geïmplementeerd, kent een benadering die alle gevaren omvat (*all hazard*) en heeft tot doel om netwerk- en informatiesystemen en de fysieke omgeving daarvan te beschermen tegen gebeurtenissen die de veiligheid en beveiliging van die systemen kunnen aantasten. Het gaat hierbij niet alleen om de enkele bescherming tegen gebeurtenissen met kwade wil, zoals digitale aanvallen, diefstal of ongeoorloofde fysieke toegang. Het gaat ook om de bescherming van die systemen tegen andersoortige gebeurtenissen, zoals natuurrampen. Om de risico's voor netwerk- en informatiesystemen te beheersen moeten entiteiten maatregelen treffen voor zowel de digitale beveiliging van die systemen als voor de bescherming van de fysieke omgeving en componenten van die systemen, zoals gebouwen en ruimtes waar die systemen zich bevinden. Dit wetsvoorstel is daarom niet van toepassing op aangelegenheden die zijn geregeld in de Cbw. Het kan wel voorkomen dat een incident of bijna-incident gevolgen heeft die zowel de netwerk- en informatiesystemen en de fysieke omgeving daarvan betreffen, als een verstoring van andere fysieke aspecten die de essentiële dienstverlening raken. In dat geval gelden de verplichtingen van beide wetten. De Cbw beschrijft dan de verplichtingen van de kritieke entiteit en de respons van de bevoegde autoriteit daarop die zich uitstrekt over specifiek de netwerk- en informatiesystemen en de fysieke omgeving daarvan. Voor het overige is dit wetsvoorstel van toepassing.

2.4 Verhouding tot de Verordening digitale operationele weerbaarheid

Gelijktijdig met de CER-richtlijn is de Verordening (EU) 2022/2554 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 betreffende digitale operationele weerbaarheid voor de financiële sector en tot wijziging van Verordeningen (EG) nr. 1060/2009, (EU) nr. 648/2012, (EU) nr. 600/2014, (EU) nr. 909/2014 en (EU) 2016/1011 vastgesteld.⁷ Deze verordening, die op een groot deel van de financiële sector van toepassing is, wordt hierna aangeduid als de Verordening digitale operationele weerbaarheid of DORA.

Het Unierecht inzake financiële diensten legt een groot aantal financiële entiteiten vergaande voorschriften op om alle risico's waarmee zij te maken krijgen, waaronder operationele risico's, te beheersen en bedrijfscontinuïteit te waarborgen. Onder dit recht vallen onder andere Verordeningen (EU) nr. 648/2012 (8), (EU) nr. 575/2013 (9) en (EU) nr. 600/2014 (10) van het Europees Parlement en de Raad en Richtlijnen 2013/36/EU (11) en 2014/65/EU (12) van het Europees Parlement en de Raad. Dat juridisch kader wordt aangevuld met DORA, waarbij een groot aantal financiële entiteiten wordt voorgeschreven, informatie- en communicatietechnologierisico's te beheersen, waaronder betreffende de bescherming van fysieke ICT-infrastructuur. Aangezien de weerbaarheid van die entiteiten op die manier volledig is gedekt en de verplichtingen uit DORA rechtstreeks van toepassing zijn, zijn artikel 11 en de hoofdstukken III, IV en VI CER-richtlijn niet van toepassing op financiële entiteiten zoals genoemd in artikel 8 van de CER-richtlijn, teneinde dubbel werk en onnodige administratieve lasten te voorkomen. Die entiteiten zijn om die reden vrijgesteld van een aantal verplichtingen uit het onderhavige wetsvoorstel. Het betreft een vrijstelling van de risicobeoordeling voor kritieke entiteiten (artikel 15, eerste lid, Wwke), de zorgplicht (artikel 17, eerste lid, Wwke), de meldplicht (artikel 19, eerste lid, Wwke), en de verplichtingen voor kritieke entiteiten van bijzonder Europees belang (artikel 27, eerste lid, Wwke). Genoemde vrijstellingen hebben tot gevolg dat de

⁶ Artikel 2, derde lid, en artikel 3, eerste lid, onderdeel f, NIS2-richtlijn.

⁷ *PbEU* 2022, L 333.

toezichts- en handhavingsartikelen (artikelen 35 tot en met 38 Wwke) ten aanzien van de verplichtingen waar die vrijstellingen op zien niet van toepassing zijn.

Aangezien de diensten die door deze entiteiten uit de financiële sector worden verleend van belang zijn voor kritieke entiteiten in alle andere sectoren, worden deze entiteiten wel als kritieke entiteit geïdentificeerd en aangewezen in de zin van dit wetsvoorstel. Gelet hierop zijn sommige bepalingen uit dit wetsvoorstel, wel van toepassing op deze entiteiten, zoals bijvoorbeeld die over de ondersteuning aan kritieke entiteiten (artikel 10).

3. Nationale context

3.1 Inleiding

Nederland kent al enige tijd beleid ter bescherming van de vitale infrastructuur.⁸ De overheid werkt binnen de Aanpak vitaal voortdurend samen met publieke en private organisaties, om de weerbaarheid van de vitale infrastructuur te versterken en te beschermen tegen bestaande en nieuwe bedreigingen en risico's. Deze opgave wordt steeds complexer, door toenemende dreigingen, maar ook vanwege de grotere verscheidenheid van dreigingen. Hierbij kan worden gedacht aan zowel fysieke, digitale als economische dreigingen ten aanzien van het gehele grondgebied van Nederland (inclusief het luchtruim, de maritieme binnenwateren en de zee).

Er wordt daarom gewerkt aan een versterking van de huidige nationale aanpak.⁹ Dit gebeurt onder andere door wet- en regelgeving, en het actualiseren en toekomstbestendiger maken van het huidige beleidsinstrumentarium. Er wordt ingezet op een integrale aanpak waarin fysieke, economische en digitale risico's zoveel mogelijk in samenhang worden beoordeeld en waarin naast nationale en Europese ook NAVO-belangen worden meegewogen. Ook is het beleidsinstrumentarium, waarmee de weerbaarheid van de vitale infrastructuur tegen de verscheidenheid aan risico's geborgd en versterkt kan worden, doorontwikkeld. Verder wordt ingezet op uitgebreidere ondersteuning aan vitale aanbieders om hen in staat te stellen hun verantwoordelijkheid en plichten zo goed mogelijk te vervullen.

Dit wetsvoorstel zal een integraal onderdeel vormen van het vitaalbeleid, waarbij geldt dat een aantal aspecten van dit beleid wettelijk worden verankerd. Meer specifiek geldt dat het onder dit beleid ontwikkelde vitaalinstrumentarium zal worden ingezet bij het operationaliseren van een aantal verplichtingen uit de CER-richtlijn (zie hoofdstuk 5).

3.2 Het bestaand vitaalinstrumentarium

Het vitaalinstrumentarium is bestaand beleid binnen de Aanpak vitaal. Het beschermen en weerbaar maken van de (nationale) vitale infrastructuur kent een cyclische aanpak waarbij periodiek wordt beoordeeld of de zienswijze op en bescherming van de vitale infrastructuur moet worden herzien of aangescherpt (hierna: cyclus vitaal). In de cyclus vitaal worden de volgende instrumenten toegepast:

1. vitaalbeoordeling;
2. weerbaarheidsanalyse;
3. actieprogramma.

De cyclus vitaal wordt voor ieder vitaal proces uitgevoerd door de vakminister. Dat gebeurt minimaal vierjaarlijks middels een herbeoordeling of tussentijds middels een *quickscan* (toetsing effectiviteit en waar nodig bijstellen van maatregelen) wanneer de vakminister of de Minister van Justitie en Veiligheid constateert dat een ontwikkeling, actualiteit of dreigingsbeeld daartoe aanleiding geeft. De vakministers zijn primair verantwoordelijk voor de juiste toepassing van het vitaal instrumentarium in hun sector(en). De Minister van Justitie en Veiligheid is verantwoordelijk voor het actueel houden van de instrumenten uit de cyclus vitaal.

⁸ <https://www.nctv.nl/onderwerpen/vitale-infrastructuur>.

⁹ *Kamerstukken II 2022/23, 30821, nr. 182.*

De uitvoering van de cyclus vitaal is relevant voor de implementatie van de CER-richtlijn. De cyclus vitaal speelt een belangrijke rol in de vertaling van deze richtlijn naar de Nederlandse implementatie, bijvoorbeeld omdat de analyses behulpzaam zijn om inzicht te krijgen in de risico's waar organisaties die onder de richtlijnen vallen zich tegen dienen te beschermen.

3.2 De vitaalbeoordeling, de weerbaarheidsanalyse en het actieprogramma

Het doel van de vitaalbeoordeling is om inzichtelijk te maken welke processen en diensten zo essentieel zijn voor de Nederlandse samenleving, dat uitval, verstoring of manipulatie daarvan kan leiden tot ernstige maatschappelijke ontwrichting, ernstige economische schade of – in het uiterste geval – een bedreiging van de nationale veiligheid. Deze geïdentificeerde processen worden *vitale processen* genoemd en gezamenlijk vormen deze vitale processen de vitale infrastructuur van Nederland. Vervolgens worden binnen die vitale processen organisaties geïdentificeerd die essentiële diensten leveren ten behoeve van het vitale proces. De vakminister merkt deze organisaties aan als vitale aanbieder. De Tweede Kamer wordt door de vakminister, mede namens de Minister van Justitie en Veiligheid, geïnformeerd over het aanmerken van vitale processen.

De weerbaarheidsanalyse dient binnen de Aanpak vitaal als instrument om de weerbaarheid van vitale processen in kaart te brengen en te beoordelen. De vakminister voert in samenwerking met de sector een weerbaarheidsanalyse uit voor alle vitale processen die onder zijn verantwoordelijkheid vallen.

De weerbaarheidsanalyse kent een benadering die is gericht op alle gevaren en risico's (*all hazard*) en richt zich op de meest relevante dreigingen op zowel fysiek, digitaal als economisch vlak en risico's in (keten) afhankelijkheden. De input hiervoor is onder andere afkomstig van periodieke risico- en dreigingsanalyses infrastructuur, zoals de Rijksbrede Risicoanalyse. Ook sectorale analyses en beelden bieden input voor de weerbaarheidsanalyse. Binnen de Aanpak vitaal wordt aan de hand van de resultaten uit de weerbaarheidsanalyse door de vakminister, gezamenlijk met de sector, een actieprogramma opgesteld met daarin concrete actielijnen om de weerbaarheid te versterken.

3.3 Verhouding onderhavige wetsvoorstel en de Aanpak vitaal

Zoals gezegd, zullen bedrijven en organisaties die nu al conform de Aanpak vitaal zijn aangemerkt als vitale aanbieder in de meeste gevallen op basis van dit wetsvoorstel aangewezen worden als kritieke entiteit. Na deze aanwijzing zijn de rechten en plichten voor kritieke entiteiten uit dit wetsvoorstel op hen van toepassing. Indien deze entiteiten op grond van dit wetsvoorstel worden aangewezen als kritieke entiteit, maar nu nog niet de beleidsmatige status hebben van vitale aanbieder, zullen zij door de vakminister worden aangemerkt als vitale aanbieder. Daarmee wordt geborgd dat op alle kritieke entiteiten in de zin van dit wetsvoorstel, in beleidsmatige zin ook vallen onder de reikwijdte van de Aanpak vitaal. Dit heeft tot gevolg dat bepaalde entiteiten die als kritieke entiteit in de zin van het onderhavige wetsvoorstel worden aangewezen daarnaast in beleidsmatige zin ook vitale aanbieder zijn. De beleidsmatige aanmerking als vitale aanbieder brengt geen juridische consequenties met zich.

4. Gemaakte implementatiekeuzes op hoofdlijnen

In dit wetsvoorstel zijn op hoofdlijnen de hierna volgende implementatiekeuzes gemaakt.

1. Implementatie in één centrale wet: De CER-richtlijn wordt geïmplementeerd in één centrale wet en niet in sectorale wetten, zoals de Wet op het financieel toezicht (Wft), de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet.

2. Verantwoordelijkheid vakminister bij aanwijzing en vrijstelling van entiteiten, medeverantwoordelijkheid Minister van Justitie en Veiligheid: De vakminister is verantwoordelijk voor de toepassing van dit wetsvoorstel binnen de sectoren die onder zijn beleidsverantwoordelijkheid vallen. De Minister van Justitie en Veiligheid is medeverantwoordelijk vanuit zijn rol als coördinerend bewindspersoon voor de bescherming van de vitale infrastructuur en medeverantwoordelijk voor nationale veiligheid. De aanwijzing van entiteiten als kritieke entiteit door

de vakminister geschiedt daarom na overleg met de Minister van Justitie en Veiligheid (zie artikel 7 Wwke).

3. Aanwijzing Minister van Justitie en Veiligheid als het centrale contactpunt: De Minister van Justitie en Veiligheid wordt aangewezen als het centrale contactpunt voor Nederland (zie artikel 12 Wwke).

4. Sectorale risicobeoordeling door vakminister: Artikel 5 van de CER-richtlijn verplicht lidstaten tot het uitvoeren van een nationale risicobeoordeling. In dit wetsvoorstel is ervoor gekozen om deze nationale risicobeoordeling sectoraal uit te voeren. Die verplichting wordt belegd bij de vakminister voor de sectoren en subsectoren die onder zijn beleidsverantwoordelijkheid vallen (zie artikel 9 Wwke).

5. Aanwijzing bevoegde autoriteit: In dit wetsvoorstel is ervoor gekozen om de vakdepartementen aan te wijzen als de bevoegde autoriteit voor de sectoren en subsectoren die onder hun beleidsverantwoordelijkheid vallen (zie artikel 8 Wwke). Voor de duidelijkheid van deze toelichting wordt gebruik gemaakt van de terminologie "toezichthoudende instantie" dan wel "toezichthouder" enerzijds - wanneer wordt bedoeld op de uitvoering van toezichtstaken van de bevoegde autoriteit - en "de vakminister" als het kerndepartement anderzijds - wanneer wordt bedoeld op de andere taken van de bevoegde autoriteit. Niet bij alle taken van de bevoegde autoriteit is op dit moment duidelijk wie in de praktijk de taak gaat uitvoeren. In die gevallen is enkel toegelicht dat het een taak van de bevoegde autoriteit betreft, zonder dat is geëxpliciteerd of de taak in de praktijk wordt uitgevoerd door de vakminister dan wel de toezichthoudende instantie/toezichthouder.

6. Hoofdpijnen in de wet, nadere uitwerking in lagere (sectorale) regelgeving: Diverse artikelen uit dit wetsvoorstel bevatten een verplichting op hoofdpijnen, zoals de zorgplicht en de meldplicht. Die artikelen bevatten een delegatiegrondslag voor het bij of krachtens algemene maatregel van bestuur (hierna: amvb) stellen of kunnen stellen van nadere regels. Die delegatiegrondslagen bieden de mogelijkheid om met sectorspecifieke regels te komen in amvb of ministeriële regeling, zoals sectorspecifieke drempelwaarden voor het bepalen van incidenten die meldplichtig zijn.

5. Hoofdpijnen van het wetsvoorstel

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de hoofdpijnen van het voorstel. Daarbij wordt achtereenvolgens ingegaan op de volgende onderwerpen:

- Sectorale risicobeoordeling (5.1)
- Aanwijzing kritieke entiteiten (5.2)
- Aanwijzing als kritieke entiteit van bijzonder Europees belang (5.3)
- Risicobeoordeling door kritieke entiteiten (5.4)
- Zorgplicht (5.5)
- Meldplicht (5.6)
- Centrale contactpunt (5.7)
- Taken bevoegde autoriteit (5.8)
- Ondersteuning aan kritieke entiteiten (5.9)
- Adviesmissie (5.10)
- Handhaving (5.11)
- Toepassing in Caribisch deel van het Koninkrijk (5.12).

5.1 Sectorale risicobeoordeling

De CER-richtlijn verplicht lidstaten tot het periodiek uitvoeren van een nationale risicobeoordeling (zie artikel 9 Wwke). Deze verplichting wordt sectoraal ingericht en is belegd bij de bevoegde autoriteit (de vakminister die beleidsverantwoordelijk is voor (sub)sectoren).

Het doel van de risicobeoordeling is om in kaart te brengen waar risico's bestaan of kunnen bestaan die negatieve gevolgen kunnen hebben voor de verlening van essentiële diensten. Deze resultaten worden (onder andere) benut om kritieke entiteiten te identificeren. Daarnaast ondersteunt de informatie uit deze risicobeoordeling kritieke entiteiten bij het uitvoeren van hun eigen risicobeoordeling en bij het voldoen aan de zorgplicht.

De basis voor de uitvoering van de sectorale risicobeoordeling is een door de Europese Commissie vastgestelde niet-limitatieve lijst van essentiële diensten in de sectoren en subsectoren.¹⁰ Lidstaten zijn verplicht om in ieder geval voor deze essentiële diensten een risicobeoordeling uit te voeren en kunnen dit eveneens doen voor andere essentiële diensten die niet in de bijlage worden genoemd maar door lidstaten in nationale wetgeving worden aangewezen.

In Nederland wordt – zoals hierboven reeds is toegelicht – de uitvoering van de sectorale risicobeoordeling belegd bij de bevoegde autoriteit (de vakministers). Zij voeren de risicobeoordeling uit door de toepassing van het bestaand vitaalinstrumentarium uit de Aanpak vitaal. Meer specifiek gaat het om de vitaalbeoordeling en de weerbaarheidsanalyse binnen de cyclus vitaal. Dit instrumentarium is toegelicht in hoofdstuk 3. De vitaalbeoordeling en weerbaarheidsanalyse samen worden toegepast ter uitvoering van de sectorale risicobeoordeling. De uitvoering van de vitaalbeoordeling en weerbaarheidsanalyse kent een all-hazard benadering waarbij rekening wordt gehouden met alle soorten risico's. Voor de uitvoering van de risicobeoordeling in de zin van deze wet zijn de fysieke risico's met name relevant. De bevoegde autoriteit (vakminister) houdt bij de uitvoering van de sectorale risicobeoordeling ten minste rekening met de Rijksbrede Risicoanalyse en sectorale kennis (bijvoorbeeld volgend uit een overzicht van incidentmeldingen in een bepaalde sector). Verder moet de bevoegde autoriteit (de vakminister) bij de risicobeoordeling alle relevante natuurlijke en door de mens veroorzaakte risico's die tot een incident zouden kunnen leiden, in aanmerking nemen. Als voorbeeld van zo'n risico noemt de richtlijn onder meer ongevallen, natuurrampen en noodsituaties op het gebied van de volksgezondheid zoals pandemieën waardoor er kwetsbaarheden in de toeleveranciersketen en de onderlinge afhankelijkheden kunnen ontstaan. Andere voorbeelden van zulke risico's zijn hybride dreigingen of andere antagonistische dreigingen. Onder antagonistische dreigingen worden opzettelijke activiteiten verstaan die illegaal en vijandig zijn zoals terroristische misdrijven, criminele infiltratie, diefstal en sabotage. Daarnaast dient onder meer ook rekening te worden gehouden met de relevante risico's die voortvloeien uit de mate van afhankelijkheid tussen de sectoren, waaronder de mate van afhankelijkheid van deze sectoren ten aanzien van entiteiten met vestiging in andere lidstaten van de Europese Unie en derde landen.

De bevoegde autoriteit (de vakminister) deelt de resultaten van de risicobeoordeling met de Minister van Justitie en Veiligheid in zijn hoedanigheid als het centrale contactpunt, waardoor aldaar een overkoepelend beeld ontstaat van de geïdentificeerde risico's per sector en subsector. Een (geaggregeerd) overzicht van de relevante resultaten per (sub)sector wordt periodiek door het centrale contactpunt met de Europese Commissie gedeeld, dit volgt uit artikel 9 van deze wet. Daarnaast zal het overkoepelend beeld worden meegenomen in actualisatie van de nationale strategie die volgt uit artikel 13 van deze wet, in de beleidsontwikkeling van de Aanpak vitaal en bij het eventueel ontwikkelen van sector overstijgende maatregelen ter verhoging van de weerbaarheid.

Aanvullende sectoren, subsectoren en type entiteiten

In aanvulling op de in de bijlage van dit wetsvoorstel opgenomen sectoren, subsectoren en type entiteiten, kan de bevoegde autoriteit (de vakminister) bij ministeriële regeling aanvullende sectoren, subsectoren of type entiteiten aanwijzen waarbinnen kritieke entiteiten kunnen worden aangewezen. Voor de identificatie van deze sectoren, subsectoren of type entiteiten wordt rekening gehouden met de nationale strategie en de resultaten van de sectorale risicobeoordeling. Voor het identificeren van

¹⁰ Gedelegeerde verordening (EU) 2023/2450 van de Europese Commissie van 25 juli 2023 tot aanvulling van Richtlijn (EU) 2022/2557 van het Europees Parlement en de Raad door de vaststelling van een lijst van essentiële diensten (PbEU 2023, 2450).

aanvullende sectoren, subsectoren of type entiteiten is aangesloten bij een aantal van de criteria om te beoordelen of een verstoring effect aanzienlijk is, zoals geregeld in artikel 7, vierde lid, van dit wetsvoorstel en onder 5.2 nader toegelicht. De criteria voor het identificeren van aanvullende sectoren, subsectoren of type entiteiten zijn opgenomen in artikel 7a, tweede lid, van dit wetsvoorstel. Voornoemde criteria komen ook voor in de sectorale risicobeoordeling, in praktijk de vitaalbeoordeling zoals beschreven in hoofdstuk 3 van deze wet.

Wellicht ten overvloede wordt opgemerkt dat de verplichtingen die op grond van het onderhavige wetsvoorstel gelden voor kritieke entiteiten ook van toepassing zijn op kritieke entiteiten die zijn aangewezen in de hier bedoelde aanvullende sectoren en subsectoren dan wel type entiteiten.

5.2 Aanwijzing kritieke entiteiten

Voor de identificatie van entiteiten die essentiële diensten verlenen wordt rekening gehouden met de nationale strategie en de resultaten van de sectorale risicobeoordeling. In de nationale strategie (artikel 13 Wwke) staat een beschrijving van het proces waarmee kritieke entiteiten, alsook aanvullende sectoren, subsectoren of type entiteiten worden geïdentificeerd. De resultaten van de sectorale risicobeoordeling, zoals beschreven in paragraaf 5.1, worden benut om entiteiten te identificeren die essentiële diensten leveren in de desbetreffende sectoren en subsectoren. De geïdentificeerde entiteiten worden aangewezen als kritieke entiteit als zij tevens voldoen aan de criteria in artikel 7, derde lid, van dit wetsvoorstel. Deze criteria komen ook voor in de sectorale risicobeoordeling, in praktijk de vitaalbeoordeling zoals beschreven in hoofdstuk 3 van deze wet. De bevoegde autoriteit (de vakminister) onderbouwt aan de hand van de resultaten van de sectorale risicobeoordeling hoe tot de identificatie en aanwijzing van een kritieke entiteit is gekomen.

Criteria voor aanwijzing als kritieke entiteit

Op grond van artikel 7 wordt een entiteit aangewezen als kritieke entiteit als zij voldoet aan alle hierna genoemde criteria. Daarmee zijn artikel 6 en 7 van de CER-richtlijn geïmplementeerd.

- De entiteit verleent één of meer essentiële diensten. Het gaat om diensten die van cruciaal belang zijn voor de instandhouding van vitale maatschappelijke functies, vitale economische activiteiten, de volksgezondheid en openbare veiligheid of het milieu;
- De entiteit is actief in Nederland en haar kritieke infrastructuur bevindt zich in Nederland. Hiermee wordt bedoeld dat de entiteit en haar kritieke infrastructuur, geheel of gedeeltelijk, actief is op het grondgebied van Nederland (inclusief het luchtruim en de maritieme binnenwateren en territoriale zee) en dat de activiteiten van de entiteit noodzakelijk zijn om de betreffende essentiële dienst of diensten te verlenen;
- Een incident zou aanzienlijke verstoringen hebben op de verlening van de essentiële dienst(en) door deze entiteit of van andere essentiële diensten via cascade-effecten. Bij het bepalen of een verstoring effect aanzienlijk is, wordt rekening gehouden met de volgende criteria:
 - a. het aantal gebruikers dat afhankelijk is van de door de betrokken entiteit verleende essentiële dienst;
 - b. de mate waarin andere sectoren en deelsectoren, genoemd in de bijlage van deze wet, afhankelijk zijn van de betrokken essentiële dienst;
 - c. de ernst en duur van de gevolgen die incidenten kunnen hebben voor economische en maatschappelijke activiteiten, het milieu, de openbare veiligheid en beveiliging, of de volksgezondheid;
 - d. het marktaandeel van de entiteit op de markt voor de betrokken essentiële dienst;
 - e. het geografische gebied dat door een incident kan worden getroffen, met inbegrip van eventuele grensoverschrijdende gevolgen, rekening houdend met de kwetsbaarheid die samenhangt met de mate van isolatie van bepaalde soorten geografische gebieden, zoals insulaire regio's, afgelegen regio's of bergachtige gebieden;
 - f. het belang van de entiteit om de essentiële dienst op een voldoende niveau te houden, rekening houdend met de beschikbare alternatieven voor het verlenen van die essentiële dienst.

Delegatiegrondslag

In artikel 7, zevende lid, van dit wetsvoorstel is een delegatiegrondslag opgenomen die de bevoegde autoriteit, na overleg met de Minister van Justitie en Veiligheid, de mogelijkheid biedt om bij ministeriële regeling de aspecten die in aanmerking genomen moeten worden of een verstoring aanzienlijk is, nader aan te vullen en om de genoemde aspecten in de criteria in het vierde lid en eventuele aanvullende aspecten te concretiseren in drempelwaarden. Drempelwaarden kunnen per sector en subsector of type entiteiten verschillen en kunnen bijvoorbeeld worden uitgedrukt in een bepaald bedrag aan financiële of economische schade, of aantallen betrokken of getroffen personen of capaciteitsimpact op de levering van de essentiële dienst.

Toepassingsbereik

Sommige entiteiten kunnen niet worden aangewezen als kritieke entiteit. Overheidsinstanties die in hoofdzaak activiteiten uitvoeren op het gebied van nationale veiligheid, openbare veiligheid, defensie of rechtshandhaving, met inbegrip van het voorkomen, onderzoeken, opsporen en vervolgen van strafbare feiten, zijn van rechtswege uitgesloten van het toepassingsgebied van de CER-richtlijn. Dit volgt uit artikel 1, zesde lid, van de CER-richtlijn. Het gaat hierbij in ieder geval om het Ministerie van Defensie en de Nationale Politie. Deze overheidsinstanties kunnen dus niet worden aangewezen als kritieke entiteit. Dit neemt niet weg dat deze overheidsinstanties uiteraard ook passende en evenredige technische, beveiligings-, en organisatorische veiligheids- en beveiligingsmaatregelen moeten nemen om voor hun weerbaarheid te zorgen. Overheidsinstanties waarvan de activiteiten slechts zijdelings verband houden met die gebieden, zijn daarentegen niet uitgesloten van het toepassingsgebied van de richtlijn.

Vrijstelling van verplichtingen

De richtlijn biedt lidstaten echter wel de mogelijkheid om kritieke entiteiten die activiteiten uitvoeren op het gebied van nationale veiligheid, openbare veiligheid, defensie of rechtshandhaving, of die uitsluitend diensten verlenen aan overheidsinstanties die in hoofdzaak zulke activiteiten uitvoeren, met betrekking tot die activiteiten of diensten vrij te stellen van bepaalde verplichtingen, zoals de risicobeoordeling, de zorgplicht en de meldplicht. De bevoegdheid om zulke entiteiten vrij te stellen van verplichtingen wordt belegd bij de vakminister. De bevoegde autoriteit (de vakminister) kan overgaan tot het verlenen van de vrijstelling nadat hierover overeenstemming is bereikt met de Minister van Justitie en Veiligheid (zie bijvoorbeeld artikel 17 Wwke). Indien er sprake is van een vrijstelling van verplichtingen voor een kritieke entiteit geldt dat voor die vrijstelling het toezicht en handhaving in de zin van de Wwke niet van toepassing is.

Aanwijzing door de bevoegde autoriteit (de vakminister)

Het aanwijzen van kritieke entiteiten is de verantwoordelijkheid van de bevoegde autoriteit (de vakminister) die verantwoordelijk is voor de sector waarbinnen een entiteit activiteiten verricht. De aanwijzing geschiedt bij regeling of besluit van de bevoegde autoriteit (de vakminister), na overleg met de Minister van Justitie en Veiligheid als coördinerend bewindspersoon (artikel 7 Wwke). Hierbij wordt opgemerkt dat de bevoegde autoriteit (de vakminister) ook bij de aanwijzing bij regeling moet voldoen aan de in wet- en regelgeving gestelde eisen aan besluitvorming door bestuursorganen. Bij de aanwijzing wordt vermeld vanaf wanneer de kritieke entiteit dient te voldoen aan verplichtingen en om welke verplichtingen het gaat. Indien sprake is van een aanwijzing bij regeling of besluit geldt dat door die aanwijzing het bepaalde bij of krachtens dit wetsvoorstel van toepassing is op de aangewezen kritieke entiteit.

Een ministeriële regeling moet voor eenieder kenbaar worden gemaakt door middel van publicatie in de Staatscourant, dus ook een regeling waarin een entiteit wordt aangewezen als kritieke entiteit. Er zijn echter gevallen denkbaar waarin de openbaarheid van een aanwijzing onaanvaardbare risico's met zich mee kan brengen voor de desbetreffende entiteit en gelet daarop mogelijk ook voor de nationale veiligheid. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij entiteiten die ogenschijnlijk niet kwalificeren als kritieke entiteit maar waarvoor het door de aanwijzing bij ministeriële regeling voor eenieder, en dus ook voor kwaadwillende, bekend wordt dat die entiteit dat wel is. Die algemene bekendheid kan er dan toe leiden dat die entiteit wordt blootgesteld aan een grotere risico's dan wanneer de aanwijzing niet bekend zou zijn geworden. In zulke gevallen kan de bevoegde autoriteit (de vakminister) kiezen voor een aanwijzing bij besluit. Hierbij wordt overigens opgemerkt dat de vakminister ook bij de

aanwijzing bij regeling moet voldoen aan de in de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) gestelde eisen aan besluitvorming door bestuursorganen en dat zij in lijn moet zijn met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

5.3 Aanwijzing als kritieke entiteit van bijzonder Europees belang

Artikel 23 van dit wetsvoorstel bevat de verplichting voor kritieke entiteiten om te melden aan de bevoegde autoriteit (de vakminister) indien de entiteit essentiële diensten verleent aan of in zes of meer lidstaten. Kritieke entiteiten moeten hierbij vermelden om welke essentiële diensten en om welke lidstaten het gaat waar aan of in zij de diensten verlenen. Dit betreft de implementatie van artikel 17, tweede lid, van de CER-richtlijn. Vervolgens moet de bevoegde autoriteit (de vakminister) op grond van diezelfde richtlijnbevestiging de Europese Commissie zonder onnodige vertraging in kennis stellen van de identiteit van die kritieke entiteit en van de informatie die hij van de kritieke entiteit heeft ontvangen. Het is vervolgens aan de Europese Commissie om te beslissen of sprake is van een zogeheten "kritieke entiteit van bijzonder Europees belang", als bedoeld in artikel 17 van de CER-richtlijn. Daarbij raadpleegt de Europese Commissie de betrokken bevoegde autoriteit (de vakminister), het centrale contactpunt, de bevoegde autoriteit van andere betrokken lidstaten en de betrokken kritieke entiteit. Tijdens die raadplegingen deelt elke lidstaat de Europese Commissie mee of de diensten die de kritieke entiteit aan die lidstaat verleent, naar zijn oordeel essentiële diensten zijn.

Wanneer de Europese Commissie tot het oordeel komt dat sprake is van een kritieke entiteit van bijzonder Europees belang, stelt zij de betrokken kritieke entiteit hiervan via de bevoegde autoriteit (de vakminister) in kennis. De bevoegde autoriteit (de vakminister) stelt daarbij ook het centrale contactpunt in kennis van een dergelijk besluit van de Europese Commissie in het kader van de onderlinge samenwerking en informatie-uitwisseling. Vanaf de datum van ontvangst van deze kennisgeving kan de Europese Commissie een zogenoemde adviesmissie organiseren. De adviesmissie wordt nader toegelicht in paragraaf 5.10.

5.4 Risicobeoordeling door kritieke entiteiten

Inleiding

Kritieke entiteiten moeten een risicobeoordeling uitvoeren ten aanzien van alle relevante risico's die hun dienstverlening kunnen verstoren. Deze verplichting volgt uit artikel 12 van de CER-richtlijn en is geïmplementeerd in artikel 14 Wwke. Een risicobeoordeling bestaat uit het proces om potentiële relevante dreigingen, kwetsbaarheden en gevaren die tot een incident kunnen leiden in kaart te brengen en te analyseren, en de impact die een incident zou kunnen hebben op de verstoring van een essentiële dienst in te schatten. Vervolgens moeten kritieke entiteiten indien nodig (aanvullende) maatregelen nemen in lijn met de risico's waarmee zij geconfronteerd worden, om incidenten te voorkomen, te beperken of te beheersen, en om bescherming te bieden of bestand te zijn tegen, te reageren op of, zich aan te passen aan en te herstellen van een incident (zie paragraaf 5.5).

Risico's en afhankelijkheden

Een risico wordt in artikel 2, onderdeel 6, van de CER-richtlijn gedefinieerd als "de mogelijkheid van verlies of verstoring als gevolg van een incident; dat wordt uitgedrukt als een combinatie van de omvang van een dergelijk verlies of een dergelijke verstoring en de waarschijnlijkheid dat het incident zich voordoet". Een risico wordt dus uitgedrukt als de waarschijnlijkheid dat een incident plaatsvindt en de impact die dit incident heeft. Bij risicobeoordelingen door kritieke entiteiten worden alle relevante risico's die door mens en natuur veroorzaakt kunnen worden en tot een incident zouden kunnen leiden in aanmerking genomen, waaronder:

- risico's van sectoroverstijgende of grensoverschrijdende aard;
- ongevallen;
- natuurrampen;
- noodsituaties op het gebied van volksgezondheid;
- hybride dreigingen en andere antagonistische dreigingen

Uit artikel 12, tweede lid, van de CER-richtlijn volgt voorts dat kritieke entiteiten in de risicobeoordeling ook meewegen in hoeverre zij afhankelijk zijn van essentiële diensten van andere kritieke entiteiten van de in dit wetsvoorstel genoemde sectoren en, voor zover dat redelijkerwijs mogelijk is, de mate waarin de kritieke entiteiten van dergelijke andere sectoren afhankelijk zijn van de door de kritieke entiteit zelf verleende essentiële dienst(en). Het kan hierbij ook gaan om afhankelijkheden buiten Nederland.

Bronnen

Kritieke entiteiten moeten bij de uitvoering en analyse van de resultaten van hun risicobeoordeling in ieder geval gebruik van informatie die voortvloeit uit de nationale risicobeoordeling die volgt uit artikel 9 van deze wet. Andere relevante informatiebronnen die gebruikt kunnen worden door entiteiten zijn openbare sectorale analyses, periodieke risicoanalyses voor de vitale infrastructuur of andersoortige periodieke dreigingsbeelden. Dit zijn in ieder geval de Rijksbrede Risicoanalyse Nationale Veiligheid en andere relevante periodieke risicoanalyses zoals het Cybersecuritybeeld Nederland (CSBN), het Dreigingsbeeld Statelijke Actoren (DBSA) en het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN). Daarnaast maakt de kritieke entiteit gebruik van overige relevante informatiebronnen die nodig zijn om de risico's in kaart te brengen.

Frequentie

De risicobeoordeling moet periodiek worden uitgevoerd en herzien. De eerste risicobeoordeling moet worden uitgevoerd binnen 9 maanden na de aanwijzing als kritieke entiteit. Vervolgens dient de risicobeoordeling ten minste om de vier jaar opnieuw te worden uitgevoerd of eerder wanneer daar aanleiding toe is, bijvoorbeeld als gevolg van actualiteiten, ontwikkelingen of dreigingen. Deze inschatting wordt in eerste instantie gemaakt door de kritieke entiteit, maar ook de bevoegde autoriteit (de vakminister en de toezichthoudende instantie) kan van oordeel zijn dat aanleiding is voor een eerdere uitvoering van de risicobeoordeling door de kritieke entiteit.

Nadere regels

Artikel 14, vierde lid, van dit wetsvoorstel bevat een delegatiegrondslag om in lagere regelgeving nadere regels te kunnen stellen over de uitvoering en inhoud van de risicobeoordeling door kritieke entiteiten en de elementen die daarin van belang worden geacht. Denk hierbij aan specifieke dreigingen en risico's die expliciet in aanmerking moeten worden genomen bij de toepassing van de risicobeoordeling door de kritieke entiteit. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn naar aanleiding van informatie die voortvloeit uit de nationale risicobeoordeling of het actuele dreigingsbeeld.

5.5 Zorgplicht

5.5.1 Inleiding

Kritieke entiteiten moeten passende en evenredige technische, en organisatorische veiligheids- en beveiligingsmaatregelen nemen om voor hun weerbaarheid te zorgen. Dit doen zij op basis van de door de vakminister verstrekte relevante informatie over de risicobeoordeling en op basis van de resultaten van hun eigen risicobeoordeling. Deze verplichting, ook wel de zorgplicht genoemd, volgt uit artikel 16 van dit wetsvoorstel.

De weerbaarheid van een kritieke entiteit is het vermogen om een incident te voorkomen, te beperken of te beheersen, en om bescherming te bieden of bestand te zijn tegen, te reageren op of, zich aan te passen aan en te herstellen van een incident. Hierbij gaat het om bescherming van hun essentiële dienstverlening ten aanzien van alle dreigingen en gevaren die door mens en natuur veroorzaakt kunnen worden zoals beschreven in paragraaf 5.4.

De zorgplicht ziet niet op de netwerk- en informatiesystemen van kritieke entiteiten en de fysieke componenten en omgevingen daarvan (zie artikel 4 uit dit wetsvoorstel). Daar ziet de zorgplicht uit artikel 23 Cbw op toe. Zie paragraaf 2.3 voor een nadere toelichting hierop.

Het is in eerste instantie aan kritieke entiteiten zelf om vast te stellen welke maatregelen passend en evenredig zijn om de risico's waarmee zij geconfronteerd worden te kunnen beheersen. Entiteiten

hebben immers zelf – mede op basis van onder meer de nationale risicobeoordeling en de eigen risicobeoordeling - inzicht in risico's die hun dienstverlening kunnen raken en hebben de meeste kennis van hun eigen systemen en processen.

Hoe risico gebaseerd maatregelen te treffen kan onder andere worden afgeleid uit wat daarover beschreven staat in Europese en/of internationale standaarden of normen, evenals door gebruik te maken van de laatste stand van de techniek voor het treffen van technische maatregelen. Europese en/of internationale standaarden of normen kunnen een goede indicatie geven van hoe technische en organisatorische veiligheids- en beveiligingsmaatregelen te treffen. Het voldoen aan een normenkader betekent in zichzelf niet dat een entiteit aan de zorgplicht van de voorgestelde wet voldoet.

5.5.2 Passende en evenredige maatregelen

De maatregelen die de kritieke entiteiten op grond van dit wetsvoorstel moeten nemen, moeten passend en evenredig zijn in relatie tot de risico's die de kritieke entiteit heeft vastgesteld op basis van de eigen risicobeoordeling en tegen het licht van de nationale risicobeoordeling.

Bij de beoordeling of een maatregel of een combinatie van maatregelen passend is, wordt allereerst gekeken naar de effectiviteit. De maatregelen moeten één of meer van de volgende effecten bewerkstelligen: een incident voorkomen en als een incident zich toch voordoet de gevolgen beperken door het incident te beheersen, zich aan te passen aan een incident of daarvan zo spoedig mogelijk te herstellen. Uit artikel 1 van dit wetsvoorstel volgt dat een incident is gedefinieerd als elke gebeurtenis die het verlenen van een essentiële dienst aanzienlijk verstoort of kan verstoren. De maatregelen moeten zijn afgestemd op de risico's in relatie tot de entiteit en de specifieke context. Een passende maatregel kan dus per entiteit verschillen, onder meer door de specifieke kenmerken van de entiteit, de aard van de dienstverlening en de sector waarin de entiteit de dienst verleent.

Daarnaast geldt het vereiste van evenredigheid. Dit betekent dat een maatregel of coherente set van maatregelen in verhouding dient te staan tot het te beheersen risico. De entiteit dient daarbij naar behoren rekening te houden met de mate waarin zij aan risico's is blootgesteld, evenals de kans dat zich incidenten voordoen en de ernst ervan, met inbegrip van de maatschappelijke en economische gevolgen. Ook de omvang van een entiteit kan een rol spelen bij de vraag of maatregelen proportioneel zijn. Wat ook een rol kan spelen bij de proportionaliteit van maatregelen, zijn de nadelige effecten of risico's van maatregelen, zoals de verstoring van de continuïteit van de kritieke processen van een entiteit. In beginsel kan de omvang van een entiteit of de hoogte van uitvoeringskosten van invloed zijn op de keuze van de te nemen maatregelen, zoals het nemen van minder ingrijpende maatregelen. Hierbij wordt benadrukt dat een beperkte financiële capaciteit of een beperkte omvang van een entiteit een entiteit niet kan ontslaan van de verplichting om de weerbaarheid op orde te hebben. De evenredigheid houdt daarnaast in dat een maatregel of coherente set van maatregelen het minst belastend is voor de entiteit om het risico te beheersen. Ten slotte kan een maatregel niet evenredig zijn indien het nemen van een maatregel leidt tot onevenredig nadelige effecten of risico's, zoals verstoring van de continuïteit van de kritieke processen van een entiteit.

Als gevolg van de afweging of een maatregel passend en evenredig is, is er een bepaald niveau van risico dat aanvaardbaar is. Het volledig uitsluiten van risico's en het creëren van volledige bescherming is niet mogelijk. Kritieke entiteiten worden daarom geacht maatregelen te nemen om risico's te beheersen en de mogelijke gevolgen van restrycties zoveel mogelijk tot een minimum te beperken.

5.5.3 Technische, en organisatorische veiligheids- en beveiligingsmaatregelen

Technische en organisatorische veiligheids- en beveiligingsmaatregelen betreffen zowel bescherming als beveiliging. Dit maakt dat maatregelen kunnen bestaan uit een combinatie van organisatorische-, bouwkundige en elektronische maatregelen. In artikel 13, eerste lid, van de CER-richtlijn is bepaald dat de door kritieke entiteiten te nemen maatregelen met inbegrip zijn van de maatregelen die nodig zijn om:

- i. **te voorkomen dat incidenten zich voordoen** waarbij rekening wordt gehouden met alle risico's die door mens en natuur veroorzaakt kunnen worden en maatregelen ter beperking van het risico op rampen en gevolgen van klimaatverandering.
- ii. **te zorgen voor adequate fysieke bescherming van gebouwen en kritieke infrastructuur** zoals het plaatsen van omheiningen en barrières en/of detectieapparatuur, het inzetten van instrumenten en routines voor bewaking van de omgeving, en/of toegangscontroles. Gedacht kan worden aan het plaatsen van barrières tegen schade door water of het op (brand)veilige locaties plaatsen van kwetsbare onderdelen voor de verlening van de essentiële dienst.
- iii. **de gevolgen van incidenten te bestrijden**, te beperken en tegen te gaan, door de uitvoering van risico- en crisisbeheersingsprocedures, protocollen en waarschuwingroutines.
- iv. **te herstellen van incidenten**, gebruik makend van bedrijfscontinuïteitsmaatregelen, waaronder bijvoorbeeld de identificatie van alternatieve toeleveringsketens, om de verlening van de essentiële dienst te hervatten.
- v. **te zorgen voor de organisatie van personeelsbeveiliging** rekening houdend met maatregelen zoals: het vaststellen van categorieën personeelsleden die kritieke functies; het vervullen van vertrouwensfuncties; het voorkomen van ongeautoriseerde toegang door het vaststellen van het recht van toegang tot gebouwen, kritieke infrastructuur en gevoelige informatie; het instellen van procedures voor antecedentenonderzoeken; het aanwijzen van categorieën van personen die aan een dergelijk onderzoek moeten worden onderworpen; het vaststellen van passende opleidingsvoorschriften en kwalificaties. Hierbij houden kritieke entiteiten rekening met het personeel van externe dienstverleners die kritieke functies vervullen en treffen passende maatregelen om risico's die daaruit kunnen voortvloeien te beperken.
- vi. **personeel bewust maken** van de in de punten i. tot en met vi. bedoelde maatregelen, onder meer door middel van opleidingen/trainingen, informatiemateriaal en oefeningen.

Voor de concrete invulling van bovenstaande maatregelen is ruimte voor een eigen afweging van kritieke entiteiten om te bepalen welke maatregelen zij redelijkerwijze moeten nemen, onder meer op basis van de eigen risicobeoordeling en de afweging van de mate waarin een maatregel passend en evenredig is. De Europese Commissie zal, na raadpleging van de CERG, als bedoeld in artikel 19 van de CER-richtlijn, niet-bindende richtsnoeren vaststellen die kunnen helpen bij het nader bepalen van geschikte technische en organisatorische veiligheids- en beveiligingsmaatregelen.

5.5.4 Delegatie van regelgevende bevoegdheid

De maatregelen uit artikel 13, eerste lid, van de CER-richtlijn, hiervoor reeds genoemd in paragraaf 5.5.3, zullen worden opgenomen en nader worden geconcretiseerd in een amvb. Artikel 16, derde lid, van dit wetsvoorstel biedt hiervoor de grondslag.

Artikel 3 van de CER-richtlijn biedt lidstaten de ruimte om bepalingen vast te stellen om het weerbaarheidsniveau van kritieke entiteiten te verhogen. In de amvb wordt naar verwachting gebruik gemaakt van deze ruimte uit de richtlijn om maatregelen vast te stellen die een hoger weerbaarheidsniveau waarborgen.

Verder biedt de delegatiegrondslag de mogelijkheid om bij of krachtens amvb eventuele samenloop te regelen met andere EU-rechtshandelingen of internationale verdragen. Als de verplichtingen uit de CER-richtlijn van toepassing zijn *naast* die van een andere EU-rechtshandeling (omdat de uit die EU-rechtshandeling voortvloeiende verplichtingen niet ten minste gelijkwaardig zijn aan de uit de CER-richtlijn voortvloeiende verplichtingen) of van een internationaal verdrag, kan het nodig zijn om dubbele verplichtingen en complicaties in de uitvoering en het toezicht te vermijden. Door bij of

krachtens amvb te duiden hoe alle relevante verplichtingen zich tot elkaar verhouden en deze waar mogelijk te integreren op uitvoeringsniveau, worden de rechtsonzekerheid en de uitvoeringslasten beperkt gehouden, en wordt de handhaafbaarheid geen geweld aangedaan.

De delegatiegrondslag biedt ruimte om bij ministeriële regeling van de vakminister sectorspecifieke regels te kunnen stellen over de te nemen maatregelen in het kader van de zorgplicht.

In deze amvb kunnen ook regels worden gesteld die nodig zijn ter implementatie van uitvoeringshandelingen van de Europese Commissie over technische en methodologische specificaties als bedoeld in artikel 13, zesde lid, van de CER-richtlijn.

5.5.5 Beschrijving te nemen maatregelen

Kritieke entiteiten moeten de hiervoor bedoelde maatregelen voldoende gedetailleerd beschrijven en in de praktijk daadwerkelijk toepassen. Zij zijn vrij in de vorm van die beschrijving. Zo kan de beschrijving worden opgenomen in een (afzonderlijk) document, maar ook systemen of andere documentvormen zijn mogelijk. Verder kan het gaan om reeds opgestelde documenten of andersoortige beschrijvingen, zoals een veiligheidsplan, beveiligingsplan, risicobeheersplan, crisisplan of bedrijfscontinuïteitplannen in verband met andere (wettelijke) verplichtingen waarmee eveneens aan de voorschriften van artikel 16 Wwke wordt voldaan. Indien kritieke entiteiten reeds documenten hebben opgesteld of maatregelen hebben genomen op grond van verplichtingen die zijn vastgelegd in andere rechtshandelingen die van toepassing zijn op de maatregelen, mogen zij die documenten en maatregelen gebruiken om aan de voorschriften van dit artikel te voldoen. Bij de uitoefening van de toezichthoudende taken kan de toezichthoudende instantie verklaren dat de bestaande weerbaarheid bevorderende maatregelen genomen geheel of ten dele voldoen aan de verplichtingen uit hoofde van dit artikel.

5.6 Meldplicht

Algemeen

Kritieke entiteiten moeten incidenten die de verlening van hun essentiële diensten aanzienlijk verstoren of kunnen verstoren zo spoedig mogelijk melden bij de bevoegde autoriteit. Deze meldplicht volgt uit artikel 18 Wwke. De melding moet de bevoegde autoriteit in staat te stellen om snel en adequaat te kunnen reageren op incidenten en een volledig overzicht te krijgen van de impact, aard, oorzaak en mogelijke gevolgen van incidenten. Een melding van een incident leidt niet tot een verhoogde aansprakelijkheid voor de kritieke entiteit. Dit volgt uit artikel 15, tweede lid, van de CER-richtlijn.

Aanzienlijke verstoringen

Om te bepalen of een verstoring aanzienlijk is, wordt in ieder geval rekening gehouden met de aspecten genoemd artikel 18, derde lid, van het wetsvoorstel (implementatie artikel 15 van de CER-richtlijn). Het gaat hierbij om het aantal getroffen gebruikers dat afhankelijk is van de door de betrokken entiteit verleende dienst, de duur van de verstoring en het door het incident getroffen geografische gebied en eventuele grensoverschrijdende gevolgen, bijvoorbeeld voor andere lidstaten.

De fasen van een melding

De melding bestaat uit twee fasen, te weten een eerste melding en een gedetailleerd eindverslag. Kritieke entiteiten worden geacht binnen 24 uur een eerste melding te doen bij de bevoegde autoriteit tenzij de kritieke entiteit hier operationeel niet toe in staat is. De melding bevat alle op dat moment beschikbare informatie die de bevoegde autoriteit nodig heeft om te bepalen wat de aard, vermoedelijke oorzaak en mogelijke gevolgen van het incident zijn en of er grensoverschrijdende gevolgen zijn en de vakminister in staat stelt snel en adequaat te kunnen reageren op het incident. Daarnaast bevat de melding de contactgegevens van de functionaris die verantwoordelijk is voor de melding. Het gaat hierbij in elk geval om een naam, telefoonnummer en e-mailadres van de contactpersoon van de kritieke entiteit. De verwerking van persoonsgegevens wordt nader toegelicht in hoofdstuk 6. Op grond van artikel 18, vierde lid, Wwke volgt dat de kritieke entiteit binnen één maand na de eerste melding van het incident een gedetailleerd verslag moet indienen bij de

vakminister. Het gedetailleerde verslag dient ter aanvulling op de eerste melding en geeft een vollediger beeld van het incident; over de impact, aard, oorzaak en de gevolgen ervan.

Naast persoonsgegevens zal een melding veelal bedrijfsvertrouwelijke informatie bevatten. Het gaat hierbij om informatiegegevens die, bij bekendmaking, de commerciële belangen van de entiteit kunnen schaden. Meer concreet kan hierbij gedacht worden aan informatie over de technische bedrijfsvoering van een entiteit/essentieel proces, het functioneren van systemen en (productie)processen, propriëtaire technieken, de kring van afnemers of leveranciers en financiële gegevens. Deze gegevens kunnen noodzakelijk zijn voor de bevoegde autoriteit (de vakminister/toezichthoudende instantie) om te bepalen wat de aard, vermoedelijke oorzaak en mogelijke gevolgen van het incident zijn en of er grensoverschrijdende gevolgen zijn.

Delegatiegrondslagen en drempelwaarden

In artikel 18, vijfde lid, van dit wetsvoorstel is een delegatiegrondslag opgenomen om bij of krachtens amvb nadere regels te stellen ter uitwerking van de meldplicht. Deze grondslag biedt de mogelijkheid om de aspecten die in aanmerking genomen moeten worden of een verstoring aanzienlijk is nader aan te vullen en om de genoemde aspecten en eventuele aanvullende aspecten te concretiseren in drempelwaarden. In de amvb wordt een delegatiegrondslag opgenomen waarin wordt geregeld dat drempelwaarden bij ministeriële regeling worden vastgesteld door de bevoegde autoriteit (de vakminister), na overleg met de Minister van Justitie en Veiligheid en na overleg met de betrokken sector. Drempelwaarden kunnen per sector en sub sector of kritieke entiteit verschillen en kunnen bijvoorbeeld worden uitgedrukt in een bepaald bedrag aan financiële of economische schade, of aantallen betrokken of getroffen personen of capaciteitsimpact op de levering van de essentiële dienst. Artikel 18, vijfde lid van het wetsvoorstel biedt tevens een grondslag om bij amvb nadere regels te stellen over de wijze waarop een melding moet worden gedaan. Te denken valt aan eisen omtrent een elektronisch formulier, en een specificering van de contactgegevens die in het kader van de meldplicht dienen te worden verstrekt.

5.7 Centrale contactpunt

Artikel 9, tweede lid, van de CER-richtlijn verplicht lidstaten tot het aanwijzen van een nationaal centrale contactpunt en schrijft voor welke taken het centrale contactpunt heeft. De Minister van Justitie en Veiligheid is aangewezen als het centrale contactpunt, zie hiervoor artikel 12 Wwke. De keuze voor de aanwijzing van deze minister als het centrale contactpunt sluit aan bij de gemaakte keuze in het kader van de implementatie van de NIS2-richtlijn. In de Cbw, waarin de laatstgenoemde richtlijn wordt geïmplementeerd, wordt namelijk ook de Minister van Justitie en Veiligheid aangewezen als het centrale contactpunt, bedoeld in de Cbw.

Het centrale contactpunt heeft de taak om een verbindingfunctie te vervullen met de Europese Commissie, met de centrale contactpunten van andere lidstaten en met de CERG. Verder moet het centrale contactpunt zorgen voor de samenwerking met derde landen.

Het centrale contactpunt heeft ook taken in het kader van meldingen van incidenten. De bevoegde autoriteit (de vakminister) moet op grond van artikel 20, vierde lid, van dit wetsvoorstel de centrale contactpunten van andere getroffen lidstaten informeren over incidenten, die aanzienlijke gevolgen hebben of kunnen hebben voor kritieke entiteiten en voor de continuïteit van de verlening van essentiële diensten aan of in één of meer andere lidstaten. De bevoegde autoriteit (de vakminister) moet dit doen via het centrale contactpunt. Aan het centrale contactpunt dus de taak om de informatie van de bevoegde autoriteit (de vakminister) te ontvangen en te verstrekken aan de centrale contactpunten van andere lidstaten.

Het centrale contactpunt heeft ook een rol bij incidenten, die aanzienlijke gevolgen hebben of kunnen hebben voor de continuïteit van de verlening van essentiële diensten aan of in zes of meer lidstaten. Op grond van artikel 20, derde lid, van dit wetsvoorstel moet de bevoegde autoriteit (de vakminister) zulke incidenten via het centrale contactpunt melden aan de Europese Commissie. Aan het centrale contactpunt dus de taak om in dat kader de gegevens over het incident, zodra het is ontvangen van de bevoegde autoriteit (de vakminister), door te zetten naar de Europese Commissie. Er is, in

aanvulling op hetgeen artikel 15, eerste lid, laatste volzin, van de CER-richtlijn voorschrijft, ervoor gekozen om deze kennisgeving via het centrale contactpunt te laten lopen. Dit sluit immers aan bij de taak van het vervullen van een verbindingsfunctie van het centrale contactpunt met de Europese Commissie die volgt uit artikel 12, onderdeel a, van deze wet.

Naast het ontvangen van informatie en het verstrekken daarvan aan de centrale contactpunten van andere lidstaten of de Europese Commissie, kan het centrale contactpunt ook informatie ontvangen van centrale contactpunten van andere lidstaten. Het kan daarbij gaan om informatie van een andere lidstaat over een gemeld incident dat mogelijk aanzienlijke gevolgen heeft of kan hebben voor kritieke entiteiten in Nederland. Als uit die gegevens blijkt dat dat incident aanzienlijke gevolgen heeft of kan hebben voor de continuïteit van een essentiële dienst in Nederland, dan moet het centrale contactpunt op grond van artikel 21, tweede lid, van dit wetsvoorstel de betrokken bevoegde autoriteit (de vakminister) en, indien van toepassing, de betrokken entiteit daarvan op de hoogte stellen. Die informatie kan van belang zijn voor de bevoegde autoriteit (de vakminister) voor het informeren van derden, waaronder andere entiteiten, zodat die derden op basis van de verstrekte informatie alert zijn op eventuele gevolgen of gelijksoortige incidenten en eventueel maatregelen kunnen treffen.

5.8 Bevoegde autoriteit

Terminologie

Zoals ook is toegelicht in hoofdstuk 4, punt 5, van deze toelichting is in dit wetsvoorstel ervoor gekozen om de vakministers aan te wijzen als de bevoegde autoriteit voor de sectoren en subsectoren die onder hun beleidsverantwoordelijkheid vallen. De CER-richtlijn bevat diverse taken voor de bevoegde autoriteit. Zo heeft zij onder meer taken in het kader van het aanwijzen van kritieke entiteiten, meldingen van incidenten, maar ook de taak om te zorgen voor toezicht op en de handhaving van verplichtingen. In de praktijk worden de toezichtstaken van de bevoegde autoriteit uitgevoerd door een ondergeschikt organisatieonderdeel of een niet-ondergeschikte organisatie dat met toezichtstaken is belast. De andere taken van de bevoegde autoriteit worden in de praktijk uitgevoerd door de vakminister.

Lijst van kritieke entiteiten

Op grond van artikel 11 van dit wetsvoorstel stelt de bevoegde autoriteit (de vakminister) een lijst op van de op grond van artikel 7 en, indien van toepassing, artikel 7a, aangewezen kritieke entiteiten in de betrokken sectoren en subsectoren. Wanneer dat nodig is en in ieder geval om de vier jaar wordt deze lijst door de bevoegde autoriteit geëvalueerd en indien nodig geactualiseerd. In de praktijk worden deze verplichtingen uitgevoerd door de vakminister.

Meldingen van incidenten

De vakminister heeft op grond van artikel 20 van dit wetsvoorstel verschillende taken in het kader van door kritieke entiteiten gedane meldingen van incidenten. Allereerst stuurt de bevoegde autoriteit een ontvangstbevestiging na een melding. Vervolgens verstrekt de bevoegde autoriteit zo spoedig mogelijk relevante vervolginformatie aan de getroffen kritieke entiteit, waaronder informatie die de kritieke entiteit kan helpen om doeltreffend te reageren op het incident (artikel 20, eerste lid, van dit wetsvoorstel). Daarnaast moet de bevoegde autoriteit via het centrale contactpunt, de Europese Commissie informeren als het gemelde incident aanzienlijke gevolgen heeft of kan hebben voor de continuïteit van de verlening van essentiële diensten aan of in zes of meer lidstaten (artikel 20, derde lid, van dit wetsvoorstel). Ook moet de bevoegde autoriteit, via het centrale contactpunt, de centrale contactpunten van andere getroffen lidstaten informeren wanneer het gemelde incident aanzienlijke gevolgen heeft of kan hebben voor kritieke entiteiten en voor de continuïteit van de verlening van essentiële diensten aan of in één of meer andere lidstaten (artikel 20, vierde lid, van dit wetsvoorstel). Tot slot moet de bevoegde autoriteit (de vakminister), na raadpleging van de betrokken kritieke entiteit, het publiek waarschuwen over het gemelde incident en de mogelijke gevolgen wanneer hij van oordeel is dat dit in het algemeen belang zou zijn (artikel 20, tweede lid, van dit wetsvoorstel).

5.9 Ondersteuning aan kritieke entiteiten

Artikel 10 van dit wetsvoorstel verplicht de bevoegde autoriteit (de vakminister) om kritieke entiteiten te ondersteunen bij het vergroten van hun weerbaarheid en bij de naleving van de verplichtingen. Bevoegde autoriteiten (vakministers) zijn primair verantwoordelijk voor het bieden van ondersteuning aan de onder hen vallende sectoren.

In de lagere regelgeving bij dit wetsvoorstel kunnen de (sector)specifieke vormen van ondersteuning nader worden geregeld. Die nadere vormen van ondersteuning kunnen worden overlegd met de Minister van Justitie en Veiligheid (artikel 10, tweede en derde lid, van dit wetsvoorstel).

In de amvb zal naar verwachting in ieder geval het aanbieden van relevante informatie (bronnen) door de bevoegde autoriteit (de vakminister) aan de betreffende entiteiten worden opgenomen en daarnaast het ontwikkelen van richtsnoeren en methodologieën (bijvoorbeeld voor het doen van een risicobeoordeling), bijstand in het geval van crisis-en/of noodsituaties, hulp bij de organisatie van oefeningen om de weerbaarheid van de kritieke entiteiten te testen en het verstrekken van advies en opleiding aan personeel van kritieke entiteiten. Input hiervoor is onder andere afkomstig uit het instrumentarium en beleid dat is ontwikkeld en wordt uitgevoerd binnen de cyclus vitaal zoals beschreven in paragraaf 3.2 over het vitaalinstrumentarium. Het gaat allereerst om relevante informatie die kritieke entiteiten moet ondersteunen bij het uitvoeren van de eigen risicobeoordeling als bedoeld in artikel 14 van dit wetsvoorstel. Daarnaast kan deze informatie ondersteunen bij het nemen van weerbaarheidsverhogende maatregelen als bedoeld in artikel 16 van dit wetsvoorstel door zicht te geven op de risico's die het meest relevant zijn. Vanuit de Rijksoverheid worden hiertoe ook relevante informatiebronnen opgesteld waaronder sector-overstijgende documenten, zoals de Rijksbrede Risicoanalyse en het Dreigingsbeeld Statelijke Actoren. Deze documenten dragen eveneens bij aan het inzicht van kritieke entiteiten en de risico's waarmee zij mogelijk geconfronteerd worden. Naast de cyclus vitaal gebeurt het uitwisselen van informatie bijvoorbeeld ook in overleggen tussen de betrokken vakministers en desbetreffende sectoren. Ten behoeve van ondersteuning en bijstand in het geval van crisis-en/of noodsituaties zal zoveel mogelijk worden aangesloten bij bestaande (inter)nationale, regionale, departementale en/of operationele (crisis)structuren.

5.10 Adviesmissie

In hoofdstuk 4 van de CER-richtlijn wordt geregeld dat de Europese Commissie een adviesmissie kan organiseren. Dit behoeft geen implementatie in dit wetsvoorstel. Omdat een adviesmissie wel verplichtingen met zich meebrengt voor een kritieke entiteit van bijzonder Europees belang die wordt onderworpen aan de missie, is ervoor gekozen om de adviesmissie in deze toelichting te bespreken. Het doel van een adviesmissie van de Europese Commissie is het beoordelen van de weerbaarheidsverhogende maatregelen die een kritieke entiteit van bijzonder Europees belang heeft genomen.

Een adviesmissie kan allereerst worden georganiseerd ten aanzien van een nationaal aangewezen kritieke entiteit. In dat geval wordt een adviesmissie georganiseerd op verzoek van de lidstaat, in praktijk de bevoegde autoriteit (de vakminister), die de kritieke entiteit heeft aangewezen en met instemming van de entiteit (artikel 13, vierde lid, van de CER-richtlijn). Daarnaast kan een adviesmissie worden georganiseerd ten aanzien van een kritieke entiteit van bijzonder Europees belang op grond van artikel 18 van de CER-richtlijn. De kritieke entiteit van bijzonder Europees belang is toegelicht in paragraaf 5.3. In dat geval kan de lidstaat de Europese Commissie verzoeken om een adviesmissie te organiseren, óf ermee instemmen dat de Commissie dit op eigen verzoek of verzoek van een andere betrokken lidstaat organiseert. In praktijk zal een dergelijk verzoek aan de Europese Commissie vanuit de bevoegde autoriteit (de vakminister) komen en via het centrale contactpunt worden ingediend bij de Europese Commissie.

Op adviesmissies die worden uitgevoerd in Nederland is Nederlands recht van toepassing (artikel 18, achtste lid, van de CER-richtlijn). Tevens geldt dat wanneer de Europese Commissie een adviesmissie uitvoert onder meer de AVG van toepassing is.

Het proces van een adviesmissie is beschreven in hoofdstuk IV van de CER-richtlijn. Omdat het proces ten aanzien van een entiteit van bijzonder Europees belang uitvoeriger is en plaatsvindt zonder instemming van de kritieke entiteit, wordt deze variant nader toegelicht. Om een oordeel te kunnen geven over de genomen weerbaarheidsmaatregelen verstrekt de lidstaat die de desbetreffende entiteit heeft aangewezen de volgende informatie aan de Europese Commissie of de lidstaten waaraan of waarin de essentiële diensten van de kritieke entiteit worden verleend als hierom door genoemde actoren gemotiveerd wordt verzocht:

- a) de relevante delen van de risicobeoordeling door een kritieke entiteit,
- b) een lijst van de relevante overeenkomstig artikel 16 (zorgplicht) genomen maatregelen,
- c) de toezichts- en handhavingsmaatregelen die de toezichthoudende instantie met betrekking tot die kritieke entiteit heeft genomen.

De bevoegde autoriteit (de vakminister) levert deze informatie middels het centrale contactpunt met inachtneming van het aggregatieniveau van de informatie en zaken als vertrouwelijkheid. Hierbij geldt dat, voor zover sprake is van bedrijfsvertrouwelijke informatie, enkel informatie met de Europese Commissie dient te worden uitgewisseld die relevant is voor en evenredig is met het doel van die uitwisseling (artikel 1, vierde lid, van de CER-richtlijn).

In opdracht van de bevoegde autoriteit (de vakminister) moet de kritieke entiteit van bijzonder Europees belang er ingevolge artikel 26, eerste lid, van het onderhavige wet voor zorgen dat de leden van de adviesmissie toegang krijgt tot de informatie, systemen en faciliteiten van de entiteit die betrekking hebben op de verlening van de essentiële dienst(en) en die nodig zijn voor de adviesmissie om diens taken te vervullen. De toegang vindt plaats in samenwerking met de bevoegde autoriteit (de toezichthoudende instantie), waarbij de Europese Commissie afhankelijk is van de bevoegdheden van de bevoegde autoriteit (de toezichthoudende instantie). De adviesmissie rapporteert binnen drie maanden aan de Europese Commissie, de betrokken lidstaten en aan de entiteit. De betrokken lidstaten geven vervolgens advies aan de Commissie over de vraag of de betreffende entiteit voldoet aan de zorgplicht, de meldplicht, de risicobeoordeling van de entiteit of eisen ten aanzien van antecedentenonderzoeken. In Nederland zal dit advies worden opgesteld door de bevoegde autoriteit (de toezichthoudende instantie). Er kan ook worden geadviseerd over verbeteringen. Hierna volgt ten slotte het (eind) oordeel van de Commissie of de desbetreffende kritieke entiteit aan genoemde verplichtingen voldoet en zo nee, welke maatregelen genomen kunnen worden om de weerbaarheid van die kritieke entiteit te verbeteren. De bevoegde autoriteit (de vakminister) en de entiteit dienen rekening te houden met dit oordeel op grond van artikel 26, tweede lid. Ook verstrekt de lidstaat waar de adviesmissie heeft plaatsgevonden informatie aan de Europese Commissie en andere betrokken lidstaten over de (aanvullend) getroffen maatregelen naar aanleiding van dit advies. In Nederland zal de bevoegde autoriteit (de vakminister) hierin voorzien. De Commissie stelt de CERG ervan in kennis wanneer een adviesmissie wordt georganiseerd, de belangrijkste bevindingen van de adviesmissie en van de geleerde lessen.

Een adviesmissie van de Europese Commissie wordt uitgevoerd door medewerkers die zijn aangesteld door de Europese Commissie.

De Europese Commissie draagt de kosten voor deelname aan adviesmissies en stelt het programma op, dat laatste in afstemming met de leden van de adviesmissie en het land waar de adviesmissie plaatsvindt. Er volgt nog een uitvoeringshandeling van de Europese Commissie met daarin procedurele regelingen voor verzoeken om adviesmissies te organiseren, voor de behandeling van dergelijke verzoeken, voor de uitvoering van en rapportage over adviesmissies, en voor de behandeling van de mededeling van het oordeel van de Commissie, rekening houdend met de vertrouwelijkheid en de commerciële gevoeligheid van de betreffende informatie.

5.11 Toezicht en handhaving

Dit wetsvoorstel voorziet in het toezien op de naleving en de handhaving door de bevoegde autoriteit van de verplichtingen uit dit wetsvoorstel die gelden voor kritieke entiteiten. Hiertoe verplicht artikel 21 CER-richtlijn.

5.11.1 Toezichthouders

Het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens dit wetsvoorstel wordt opgedragen aan door de bevoegde autoriteit (de vakminister) aangewezen ambtenaren. Die aangewezen ambtenaren zijn toezichthouders in de zin van artikel 5:11 van de Awb). Dit zijn personen die bij of krachtens wettelijk voorschrift belast zijn met het houden van toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift. Daarmee beschikken zij over de bevoegdheden die titel 5.2 Awb aan hen toekent. Het gaat meer in het bijzonder om de bevoegdheden geregeld in de artikelen 5:15 tot en met 5:19 Awb en de verplichting om mee te werken van artikel 5:20 Awb. De ambtenaren die zijn aangewezen voor het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens dit wetsvoorstel beschikken daarmee onder meer over de bevoegdheid om plaatsen te betreden (met uitzondering van woningen zonder toestemming van de bewoner), om identificatie van personen te vorderen, om inzage te vorderen van zakelijke gegevens en bescheiden en om daarvan kopieën te maken. Daarmee wordt aan de eisen uit artikel 21, eerste lid, van de CER-richtlijn voldaan.

Het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens dit wetsvoorstel betreft bestuursrechtelijk toezicht. Dit betreft niet het interbestuurlijk toezicht als bedoeld in de Wet revitalisering generiek toezicht.

5.11.2 Bestuursrechtelijke handhaving

De CER-richtlijn schrijft niet voor of de sanctionering van overtredingen van de verplichtingen die uit de richtlijn voor kritieke entiteiten volgen bestuursrechtelijk of strafrechtelijk van aard moet zijn. In dit wetsvoorstel is gekozen voor bestuursrechtelijke handhaving, die zowel reparatoir als punitief kan zijn (herstelsancties en bestraffende sancties). De handhaving heeft immers betrekking op kritieke entiteiten die op verschillende terreinen al te maken hebben met bestuursrechtelijke handhaving. Dit wetsvoorstel sluit aan bij de al bestaande bevoegdheden en instrumenten van de bestaande handhavende instanties. Daarnaast is omwille van een zo eenduidig en duidelijk mogelijk handhavingsregime voor de kritieke entiteit aansluiting gezocht bij de lijn van bestuursrechtelijke handhaving waarvoor is gekozen bij de implementatie van de NIS1-richtlijn, welke wordt voortgezet bij de implementatie van de NIS2-richtlijn.

In de praktijk worden de handhavende bevoegdheden van de bevoegde autoriteit (artikelen 35 tot en met 38 Wwke) uitgevoerd door de ambtenaren die met het toezicht zijn belast. Uitzondering hierop is de handhaving door de bevoegde autoriteit in de sector overheid.

5.11.3 Audit

Naast de hiervoor genoemde bevoegdheden die de bevoegde autoriteit (de toezichthouders) op grond van de Awb kunnen uitoefenen, voorziet artikel 35 van dit wetsvoorstel in de mogelijkheid om kritieke entiteiten een audit op te leggen. Deze bevoegdheid volgt uit artikel 21, eerste lid, onderdeel b, van de CER-richtlijn.

Een audit door een onafhankelijke en gekwalificeerde auditor onderzoekt de opzet, bestaan en werking van de door de entiteit genomen maatregelen voor het verhogen van diens weerbaarheid. Het verschaft daarmee aanvullende inzichten voor de bevoegde autoriteit (de toezichthouder) om te kunnen controleren in welke mate de kritieke entiteit in kwestie heeft voldaan aan de verplichtingen uit dit wetsvoorstel. Ook biedt een audit de bevoegde autoriteit (de toezichthouder) meer inzicht in welke mate de entiteit 'in control' is ten aanzien van het nemen van adequate maatregelen om diens

weerbaarheid te verhogen. De audit kan betrekking hebben op de gehele entiteit of specifieke processen binnen de entiteit.

5.11.4 Aanwijzing

Artikel 36 van dit wetsvoorstel voorziet in de mogelijkheid voor de bevoegde autoriteit (de toezichthouder) om aan een kritieke entiteit een aanwijzing op te leggen om binnen een daarbij gestelde redelijke termijn de daarin omschreven handelingen te verrichten of de daarin omschreven maatregelen te nemen ter naleving van het bepaalde bij of krachtens dit wetsvoorstel. Daarmee is artikel 21, derde lid, van de CER-richtlijn geïmplementeerd.

De aanwijzing kent een juridisch bindend karakter in de zin van artikel 1:3 Awb waar bezwaar, beroep en hoger beroep tegen open staat. Een bindende aanwijzing is een enkele last tot het verrichten van bepaalde handelingen, bedoeld in artikel 5:2, tweede lid, Awb en geen bestuurlijke sanctie. De bindende aanwijzing wordt toegepast om te kunnen voldoen aan een wettelijke verplichting of norm. Daarmee wordt voor de entiteit die een aanwijzing krijgt opgelegd duidelijk waaraan moet worden voldaan en wat zij moet doen om aan die verplichting of norm te voldoen. Als niet aan de wettelijke verplichting of norm voldaan wordt, kan de bevoegde autoriteit (de toezichthoudende instantie) vervolgens handhaven met bijvoorbeeld een last onder dwangsom of een bestuurlijke boete.

5.11.5 Last onder bestuursdwang

Artikel 22 van de CER-richtlijn verplicht lidstaten tot het toepassen van sancties op overtredingen van nationale verplichtingen ter uitvoering van de richtlijn en daarnaast dat die sancties doeltreffend, evenredig en afschrikwekkend moeten zijn. Ter uitvoering van deze richtlijnbevestiging is de bevoegde autoriteit (de toezichthouder) bevoegd tot het opleggen van een last onder bestuursdwang op grond van artikel 37 van dit wetsvoorstel. Er zijn situaties denkbaar waarin zij tot het oordeel komt dat deze herstelsanctie de meest passende maatregel betreft, bijvoorbeeld omdat het niet voldoen aan een last onder dwangsom enkel het gevolg heeft dat de dwangsom wordt verbeurd maar de overtreding door de overtreder niet ongedaan kan worden gemaakt. Zo is de situatie denkbaar waarin als gevolg van de overtreding van de zorgplicht de continuïteit van de dienstverlening in het geding is en er daardoor aanzienlijke gevolgen zijn voor dienstverlening van de entiteit, met mogelijk maatschappelijke ontwrichting tot gevolg. Een last onder bestuursdwang waarbij de bevoegde autoriteit (de toezichthoudende instantie) zelf zorgt voor herstel, kan dan ervoor zorgen dat deze aanzienlijke negatieve gevolgen worden beperkt of voorkomen.

Op grond van artikel 5:32, eerste lid, Awb is de bevoegde autoriteit (de toezichthouder) bevoegd om in plaats van een last onder bestuursdwang een last onder dwangsom op te leggen. Nu artikel 22 van de CER-richtlijn niet limitatief voorschrijft welke sancties een lidstaat moet toepassen, maar enkel voorschrijft dat sancties moeten worden toegepast op overtredingen van nationale verplichtingen ter uitvoering van de richtlijn en dat die sancties doeltreffend, evenredig en afschrikkend, past ook de bevoegdheid tot het opleggen van een last onder dwangsom binnen de kaders van de richtlijn.

5.11.6 Bestuurlijke boete

Inleiding

Dit wetsvoorstel voorziet in de bevoegdheid voor de bevoegde autoriteit (de toezichthouder) om een bestuurlijke boete op te leggen aan kritieke entiteiten die een verplichting uit dit wetsvoorstel overtreden.

Boetemaximum overtreding zorgplicht en meldplicht

Voor de hoogte van de bestuurlijke boete schrijft de richtlijn geen maximum voor. In dit wetsvoorstel is gekozen voor de volgende maximale hoogte van een boete voor een overtreding van de zorgplicht of van de meldplicht door een kritieke entiteit: 10 miljoen euro of 2% van de totale wereldwijde jaaromzet als dat laatste leidt tot een hoger bedrag. Dit boetemaximum sluit aan op de maximale hoogte van een op te leggen bestuurlijke boete bij een overtreding van de zorgplicht en de meldplicht

uit de Cbw door een essentiële entiteit als bedoeld in de Cbw. De aansluiting op de Cbw zorgt in dit kader voor uniformiteit tussen de nationale wetten waarin de CER-richtlijn en de NIS2-richtlijn zijn geïmplementeerd. Gelet op de integraliteit en de samenhang tussen de NIS2- en de CER-richtlijn is geen aanleiding gezien om op dit punt te differentiëren. Hierbij speelt ook mee dat kritieke entiteiten als bedoeld in dit wetsvoorstel ook essentiële entiteiten zijn als bedoeld in de Cbw. Daarnaast zorgt dit boetemaximum voor voldoende afschrikkende werking.

Boetemaximum overtreding medewerkingsplicht

Voor de entiteiten die onder het toepassingsbereik van dit wetsvoorstel vallen geldt de verplichting uit artikel 5:20 Awb om alle medewerking te verlenen aan de toezichthouder. Voor het boetemaximum van een bestuurlijke boete voor een overtreding van deze verplichting is gekozen voor het bedrag van de tweede categorie, bedoeld in artikel 23, vierde lid, Wetboek van Strafrecht. De reden voor deze keuze is als volgt. Het opzettelijk niet voldoen aan een bevel of vordering van een ambtenaar is een overtreding van artikel 184 Wetboek van Strafrecht. De maximale geldboete voor een overtreding hiervan is een geldboete van de tweede categorie van artikel 23, vierde lid, Wetboek van Strafrecht. In 2015 heeft de Afdeling advisering van de Raad van State een ongevraagd advies uitgebracht over de sanctiestelsels.¹¹ In het daarop volgend nader rapport heeft het kabinet aangegeven dat maxima van bestuurlijke boetes in nieuwe wetgeving in beginsel niet hoger zullen zijn dan de maximale boete die op grond van het strafrecht kan worden opgelegd voor eenzelfde overtreding.¹² Vanwege dit kabinetsbeleid wordt in dit wetsvoorstel geregeld dat de maximale hoogte van een bestuurlijke boete voor de overtreding van artikel 5:20 Awb dezelfde is als de maximale hoogte van een geldboete voor een overtreding van artikel 184 Wetboek van Strafrecht.

Boetemaximum overtreding overige verplichtingen

Bij het bepalen van het maximum van een bestuurlijke boete voor de overtreding van andere verplichtingen uit dit wetsvoorstel is ervoor gekozen om niet dezelfde hoogte te hanteren als bij de overtreding van de zorgplicht en de meldplicht. Dat is niet evenredig in verhouding tot de aard van die andere overtredingen. Daarom wordt ook in dit kader aangesloten bij de gekozen hoogte zoals die ook geldt in de Cbw. Dat betreft een voortzetting van de gekozen lijn in het kader van de implementatie van de NIS1-richtlijn in nationale wet- en regelgeving. Hierbij is toegelicht dat een boetemaximum van 1 miljoen euro de sectorale toezichthoudende instantie die uit hoofde van bestaande wetgeving al bevoegd is om een bestuurlijke boete op te leggen, de ruimte biedt om bij de bepaling van de boetebedragen aan te sluiten bij de boetehoogtes die in die sector passend zijn.¹³

Motivering bestuurlijke boete en hoogte daarvan

Voor de goede orde wordt benadrukt dat het gaat om maximale hoogten van de op te leggen bestuurlijke boeten; de bevoegde autoriteit (de toezichthouder) kan uiteraard ook besluiten tot het opleggen van een bestuurlijke boete van lager dan het maximum. De bevoegde autoriteit (de toezichthouder) moet de beslissing om over te gaan tot het opleggen van een bestuurlijke boete en het vaststellen van de hoogte daarvan afstemmen op de ernst van de overtreding en de mate waarin deze aan de overtreder kan worden verweten en daarbij zo nodig rekening houden met de omstandigheden waaronder de overtreding is gepleegd (artikel 5:46, tweede lid, Awb). Artikel 5:41 Awb bepaalt dat er geen bestuurlijke boete wordt opgelegd voor zover de overtreding niet aan de overtreder kan worden verweten. Artikel 3:4 Awb is onverkort van toepassing bij het opleggen van de bestuurlijke boete door de toezichthouder.

Geen bestuurlijke boete

Een overtreding van de verplichting voor kritieke entiteiten van bijzonder Europees belang om rekening te houden met een advies van een adviesmissie van de Europese Commissie bij het treffen van weerbaarheidsverhogende maatregelen die volgt uit artikel 26 Wwke kan niet worden gesanctioneerd met een bestuurlijke boete. Reden hiervoor is dat het sanctioneren van deze verplichting met een bestuurlijke boete enkel evenredig wordt geacht indien de bevoegde autoriteit (de toezichthouder) net als de Europese Commissie zelf tot het oordeel komt dat door het niet

¹¹ Advies van de Afdeling advisering van de Raad van State van 13 juli 2015 met kenmerk W03.15.0138/II.

¹² Kamerstukken II 2015/16, 34300-VI, nr. 72

¹³ Kamerstukken II 2017/18, 34 883, nr. 3, p. 14.

rekening houden met het advies van een adviesmissie de weerbaarheid in het kader van de zorgplicht in het geding komt. Een dergelijke beoordeling zal de bevoegde autoriteit (de toezichthouder) maken bij het toezien op de naleving van de zorgplicht. In dat kader kan via deze route een bestuurlijke boete worden opgelegd. Wel kan de bevoegde autoriteit (de toezichthouder) een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom opleggen als een kritieke entiteit niet heeft aangetoond dat met het advies rekening is gehouden, zodat de kritieke entiteit in elk geval motiveert waarom het advies al dan niet is nageleefd.

5.11.7 Overtrederschap

In artikel 5:1, eerste lid, Awb is bepaald dat in de Awb wordt verstaan onder overtreding: een gedraging die in strijd is met het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift. In artikel 5:1, tweede lid, Awb is bepaald dat onder overtreder wordt verstaan: degene die de overtreding pleegt of medepleegt. Artikel 5:1, derde lid, Awb bepaalt dat overtredingen kunnen worden begaan door natuurlijke personen en rechtspersonen en dat artikel 51, tweede en derde lid, Wetboek van Strafrecht van overeenkomstige toepassing is. Artikel 51, tweede lid, Wetboek van Strafrecht bepaalt dat indien een strafbaar feit wordt begaan door een rechtspersoon, de strafvervolging kan worden ingesteld en de in de wet voorziene straffen en maatregelen kunnen worden uitgesproken tegen die rechtspersoon, dan wel tegen de opdrachtgever of feitelijk leidinggevende, dan wel tegen de hiervoor genoemden tezamen. In artikel 51, derde lid, Wetboek van Strafrecht wordt voor de toepassing van het tweede lid met de rechtspersonen gelijkgesteld: de vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid, de maatschap, de rederij en het doelvermogen.

Door de schakelbepaling in artikel 5:1, derde lid, Awb is het mogelijk om in het geval dat een overtreding is gepleegd of medegepleegd door een rechtspersoon, een bestuurlijke boete of een last onder bestuursdwang of dwangsom op te leggen aan degenen die tot de door de rechtspersoon begane overtreding opdracht hebben gegeven of daaraan feitelijk leiding hebben gegeven. De bevoegde autoriteit (de toezichthoudende instantie) kan bij een overtreding van een verplichting uit dit wetsvoorstel dus handhavend optreden tegen de entiteit die de overtreding begaat, maar ook tegen degenen die worden aangemerkt als opdrachtgever van de door de entiteit begane overtreding en degenen die feitelijke leiding hebben gegeven aan de verboden gedraging.

5.11.8 Verzoek om toezicht en handhaving

In artikel 32, negende lid, van de NIS2-richtlijn is bepaald dat de bevoegde autoriteiten (de toezichthouders) uit hoofde van de CER-richtlijn de bevoegde autoriteiten uit hoofde van de NIS2-richtlijn kunnen verzoeken om hun toezichts- en handhavingsbevoegdheden uit te oefenen ten aanzien van een entiteit die is aangemerkt als kritieke entiteit. Ter implementatie hiervan is in artikel 29, vierde lid, van dit wetsvoorstel geregeld dat de bevoegde autoriteit (de toezichthoudende instantie) in de zin van dit wetsvoorstel de bevoegde autoriteit (de toezichthoudende instantie) als bedoeld in de Cbw kan verzoeken om toezicht te houden op de naleving van de verplichtingen in die wet door kritieke entiteiten die ook kwalificeren als essentiële entiteit of belangrijke entiteit. Nu kritieke entiteiten op grond van de NIS2-richtlijn per definitie kwalificeren als essentiële entiteit kan de bevoegde autoriteit (de toezichthoudende instantie) als bedoeld in dit wetsvoorstel ten aanzien van alle aangewezen kritieke entiteiten een dergelijk verzoek doen. Het zal in de praktijk veelal voorkomen dat de bevoegde autoriteit (de toezichthoudende instantie) als bedoeld in dit wetsvoorstel dezelfde autoriteit is als die uit de Cbw. In dat geval is een dergelijk verzoek niet nodig.

5.12 Toepassing in Caribisch deel van het Koninkrijk

De CER-richtlijn is alleen van toepassing op Europees Nederland. De openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (BES) hebben de zogeheten LGO-status (landen en gebieden overzee, artikel 299, derde lid, en bijlage II van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap) en maken geen deel uit van de Europese Unie. Nu deze richtlijn wordt geïmplementeerd via een voor Europees Nederland geldende implementatiewet dient in het kader van het principe van 'comply or explain' wel te worden bezien of en hoe dit wetsvoorstel van toepassing moet worden verklaard voor

Caribisch Nederland. Hierna wordt toegelicht waarom er op dit moment nog geen wetgeving komt voor Caribisch Nederland vergelijkbaar met dit wetsvoorstel.

De onderwerpen die in de CER-richtlijn worden geregeld, zijn op dit moment nog niet uitvoerbaar in Caribisch Nederland voor onder meer de openbare lichamen. Er wordt op dit moment nog uitvoering gegeven aan een aantal randvoorwaarden voor het versterken van de weerbaarheid op de BES. In het kader van de Veiligheidsstrategie van het Koninkrijk wordt gewerkt aan het in kaart brengen welke processen op de BES mogelijk maatschappelijk ontwrichtende effecten hebben, zodat duidelijk is welke processen betere bescherming behoeven. Het is denkbaar dat vanuit de uitvoering van deze randvoorwaarden in de toekomst (sectorale) wetgeving voortvloeit waarmee de bescherming van bepaalde infrastructuur in Caribisch Nederland tegen fysieke risico's wordt gewaarborgd.

6. Verhouding tot hoger recht

De richtlijn en de maatregelen die daaruit voortvloeien kunnen raken aan in het EVRM, het Handvest van de Grondrechten, het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR) en de Grondwet vastgelegde rechten en vrijheden. De gevolgen die onderhavig voorstel met zich meebrengt vloeien voort uit de richtlijn waarbij de afwegingen ten aanzien van deze vrijheden door de Europese wetgever zijn gemaakt. Gelet op het belang van deze vrijheden wordt in deze paragraaf echter op met name de gevolgen voor het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer en de verwerking van persoonsgegevens ingegaan.

6.1 Inleiding

Bevoegde autoriteit

Op grond van artikel 18 van dit wetsvoorstel moeten kritieke entiteiten bepaalde incidenten melden bij de bevoegde autoriteit. Hierdoor krijgt de bevoegde autoriteit de beschikking over informatie die entiteiten verstrekken bij deze meldingen, waaronder persoonsgegevens. Meer concreet gaat het dan om de contactgegevens (zoals een e-mailadres en een telefoonnummer) van de medewerker die namens de entiteit een melding doet. Gelet op de aard van de incidenten die moeten worden gemeld (fysieke incidenten, zoals ongevallen en natuurrampen) gaat het naar verwachting niet om grote hoeveelheden persoonsgegevens die worden aangeboden bij meldingen door kritieke entiteiten. De grondslag voor verwerking van deze persoonsgegevens is artikel 30b Wwke.

De bevoegde autoriteit (de vakminister en de toezichthoudende instantie) verwerkt als gevolg van dit wetsvoorstel ook via andere wegen (persoons)gegevens. Zo verwerkt zij contactgegevens van medewerkers van kritieke entiteiten die voor de bevoegde autoriteit (de vakminister) als contactpersoon fungeren. Bevoegde autoriteiten (vakministers) moeten op grond van artikel 7 van dit wetsvoorstel entiteiten aanwijzen als kritieke entiteit. Bij de aanwijzing vindt mogelijk persoonsgegevensverwerking plaats. Meer concreet gaat het om contactgegevens van een medewerker van de aangewezen kritieke entiteit. Op grond van artikel 9 Wwke moet de bevoegde autoriteit (de vakminister) een risicobeoordeling uitvoeren. De bevoegde autoriteit (de vakminister) verstrekt relevante informatie uit de risicobeoordeling aan de kritieke entiteit in de betrokken sector (artikel 9, zesde lid, Wwke). Bij het delen van de resultaten van de risicobeoordeling door de bevoegde autoriteit (de vakminister) worden naar verwachting persoonsgegevens verwerkt, in ieder geval de contactgegevens van de contactpersoon van de kritieke entiteit voor het delen van de resultaten van de risicobeoordeling als mogelijk ook de contactgegevens van een ambtenaar van de bevoegde autoriteit (de vakminister). Voor de verwerking van persoonsgegevens in genoemde gevallen is artikel 30b hiervoor de grondslag.

Verder volgt uit de artikelen 28 tot en met 30 dat de bevoegde autoriteiten samenwerken en gegevens uitwisselen met de bevoegde autoriteit in de zin van de Cbw (artikel 16Cbw) het centrale contactpunt en andere nationale autoriteiten. Deze informatie kan voor zover noodzakelijk persoonsgegevens bevatten.

Centrale contactpunt

Op grond van dit wetsvoorstel heeft het centrale contactpunt onder meer de taak om een verbindingfunctie te vervullen met de centrale contactpunten van andere lidstaten. In dat kader kan het centrale contactpunt gegevens ontvangen en verstrekken. Zo ontvangt het centrale contactpunt informatie van de bevoegde autoriteit (de vakminister en de toezichhoudende instantie), die het centrale contactpunt moet doorzetten naar de centrale contactpunten van andere lidstaten. Die informatie kan gaan over gemelde incidenten met (mogelijke) aanzienlijke gevolgen voor kritieke entiteiten en voor de continuïteit van de verlening van essentiële diensten aan of in één of meer andere lidstaten. Zie artikel 20, vierde lid, van dit wetsvoorstel.

Verder ontvangt het centrale contactpunt op grond van artikel 21 Wwke ook zulke gegevens van de centrale contactpunten van andere lidstaten. Als blijkt uit gegevens die het centrale contactpunt heeft ontvangen van een ander centraal contactpunt dat een daar gemeld incident aanzienlijke gevolgen heeft of kan hebben voor de kritieke entiteiten wordt de betrokken bevoegde autoriteit (de vakminister) en kritieke entiteit daarvan op de hoogte gesteld. Bij de uitoefening van deze taken worden gegevens, waaronder persoonsgegevens, verwerkt. Artikelen 28 en 30a Wwke bieden hiervoor de grondslagen. Meer concreet gaat het in elk geval om de contactgegevens van de medewerkers van de centrale contactpunten van andere lidstaten. Ook kan het gaan om de bij meldingen van incidenten bijgevoegde persoonsgegevens, zoals een naam, e-mailadres en telefoonnummer van de contactpersoon die de melding doet. Het is niet de verwachting dat het centrale contactpunt bij de uitoefening van zijn taken bijzondere persoonsgegevens ontvangt.

Zoals onder het kopje 'Bevoegde autoriteit' in deze paragraaf reeds vermeld, kan het centrale contactpunt ook informatie uitwisselen met de bevoegde autoriteit (de vakminister en de toezichhoudende instantie), voor de doelmatige uitvoering van zijn taak uit hoofde van deze wet. Die informatie kan ook bestaan uit persoonsgegevens. Artikel 28 van dit wetsvoorstel biedt daarvoor een grondslag.

6.2 Inmenging door openbaar gezag in recht op respect voor de persoonlijke levenssfeer

De verwerking van persoonsgegevens door de bevoegde autoriteit (de vakminister en de toezichhoudende instantie) en het centrale contactpunt is een inmenging door het openbaar gezag in het recht op respect voor de persoonlijke levenssfeer. Dit recht is gecodificeerd in de artikelen 10 van de Grondwet, 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM), 17 van het IVBPR en 7 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (Handvest). Artikel 8 van het Handvest ziet specifiek op het recht van een ieder op de bescherming van zijn persoonsgegevens.

Artikel 8, eerste lid, EVRM bepaalt dat eenieder recht heeft op respect voor zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie. Het tweede lid van dat artikel staat inmenging in dit recht alleen toe voor zover die inmenging bij wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen. Het noodzaakcriterium wordt in de jurisprudentie van het Europese Hof voor de rechten van de mens (EHRM) nader ingevuld met de vereisten van een dringende maatschappelijke behoefte, proportionaliteit en subsidiariteit. Dit wetsvoorstel is aan deze beginselen getoetst. Die toetsing wordt hieronder besproken. Dit wetsvoorstel is ook getoetst aan de artikelen 10 Grondwet, 17 IVBPR en 7 en 8 Handvest. Die toetsing leidt niet tot andere gezichtspunten.

6.2.1 Beperkende maatregel moet voorzien bij wet zijn

Dit wetsvoorstel bevat specifieke wettelijke grondslagen voor de verwerking van persoonsgegevens door het centrale contactpunt en de bevoegde autoriteit (de vakminister en de toezichhoudende instantie), zie onder meer de artikelen 28 tot en met 30 van dit wetsvoorstel. Artikel 31a, eerste lid, bevat een grondslag voor de bevoegde autoriteit (de toezichhoudende instantie) om bijzondere

persoonsgegevens te verwerken. Gelet hierop is voldaan aan het criterium dat moet zijn voorzien in een specifieke wettelijke grondslag.

6.2.2 Beperking moet legitiem doel dienen en noodzakelijk zijn

Artikel 8, tweede lid, EVRM, bepaalt dat inmenging in het recht op respect voor het privéleven uitsluitend is toegestaan binnen de kaders van de expliciet en limitatief in dat lid opgesomde belangen: de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

De verwerking van persoonsgegevens door de bevoegde autoriteit (de vakminister en de toezichthoudende instantie) en het centrale contactpunt dient ter uitvoering van hun taken uit dit wetsvoorstel, die volgen uit de CER-richtlijn. Deze taken hebben tot doel om de weerbaarheid van kritieke entiteiten en het vermogen van die entiteiten om essentiële diensten te verlenen te versterken, met het oog op het in stand houden van vitale maatschappelijke functies of economische activiteiten. Deze verwerkingen dienen dus onder meer de nationale veiligheid, de openbare veiligheid en het economisch welzijn van het land. Deze belangen zijn genoemd in artikel 8, tweede lid, EVRM.

De beperking dient bovendien noodzakelijk te zijn in een democratische samenleving. Het noodzaakcriterium wordt in de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) nader ingevuld met de vereisten van: 1. een dringende maatschappelijke behoefte; 2. proportionaliteit; en 3. subsidiariteit. Deze vereisten worden in de hierna volgende paragrafen nader behandeld. Staten moeten redenen aandragen die voldoende en relevant zijn en hebben daarbij een eigen beoordelingsruimte.

6.2.2.1 Dringende maatschappelijke behoefte

De dringende maatschappelijke behoefte van de verwerking van persoonsgegevens door de bevoegde autoriteit (de vakminister en de toezichthoudende instantie) en het centrale contactpunt is gelegen in de grote afhankelijkheid van de samenleving van essentiële diensten. Incidenten die de continuïteit van de verlening van essentiële diensten aantasten, kunnen een grote impact hebben op Nederland, maar ook daar buiten. Het waarborgen van de fysieke weerbaarheid van de entiteiten die deze essentiële diensten aanbieden is van groot belang voor het behoud van vitale maatschappelijke functies en het voorkomen van maatschappelijke ontwrichting. Door het verwerken van persoonsgegevens, zoals de verwerking door de bevoegde autoriteit in het kader van aanzienlijke incidenten, kan grote maatschappelijke ontwrichting worden voorkomen. Door de verwerking kan de bevoegde autoriteit immers de melder van een incident voorzien van relevante vervolginformatie. Ook kan de bevoegde autoriteit andere lidstaten informeren en het publiek waarschuwen.

Ook ten aanzien van de verwerking van persoonsgegevens door het centrale contactpunt geldt dat daarmee grote maatschappelijke ontwrichting binnen en buiten Nederland kan worden voorkomen. Het centrale contactpunt kan zonder persoonsgegevens immers niet de verbindingsfunctie met andere lidstaten en de Europese Commissie vervullen. Het niet vervullen van die functie kan enerzijds ervoor zorgen dat Nederland geen informatie meer ontvangt van incidenten in andere lidstaten, maar andersom ook dat Nederland andere lidstaten en de Europese Commissie niet kan waarschuwen voor incidenten, met alle gevolgen van dien.

6.2.2.2 Proportionaliteit

Bevoegde autoriteit

De bevoegde autoriteit (de vakminister en de toezichthoudende instantie) zal in het kader van de in dit wetsvoorstel opgenomen taken persoonsgegevens verwerken, maar gelet op de aard ervan (doorgaans contactgegevens van melders), het doel waarvoor zij worden verwerkt en de overige waarborgen waarmee deze gegevens zijn omkleed, is de inmenging in het recht op respect voor iemands privéleven beperkt. De betrokken gegevens worden door de bevoegde autoriteit (de vakminister en de toezichthoudende instantie) bovendien verwerkt met inachtneming van de Avg,

onder intern toezicht van de functionaris gegevensbescherming en onder extern toezicht van de Autoriteit Persoonsgegevens.

De bevoegde autoriteit (de vakminister en de toezichthoudende instantie) verwerkt slechts gegevens voor zover dat noodzakelijk is voor het uitvoeren van de in artikel 8 van dit wetsvoorstel genoemde taken. Persoonsgegevens die de bevoegde autoriteit (de vakminister en de toezichthoudende instantie) verwerkt ten behoeve van haar taken worden bovendien niet langer bewaard dan noodzakelijk. De contactgegevens van de melder worden na de afhandeling van de melding het incident vernietigd. Ook na enige tijd moet nog contact kunnen worden gezocht met de melder, bijvoorbeeld voor opvolging na de melding alsmede voor ondersteuning door de bevoegde autoriteit (de vakminister)). De contactgegevens van de verbindingsfunctionaris die kritieke entiteiten aanwijzen als contactpunt voor de bevoegde autoriteiten (de vakminister en de toezichthoudende instantie) worden bewaard gedurende de tijd dat betreffende functionaris is aangesteld. De verbindingsfunctionaris is niet noodzakelijkerwijs de melder. Indien er sprake is van een wijziging van de verbindingsfunctionaris worden de persoonsgegevens door de bevoegde autoriteit (de vakminister en de toezichthoudende instantie) vernietigd.

Centrale contactpunt

Het centrale contactpunt zal bij het uitoefenen van zijn taken persoonsgegevens verwerken. Daarbij kan het gaan om het *ontvangen* van persoonsgegevens. Meer specifiek kan het gaan om de persoonsgegevens die door de bevoegde autoriteit aan het centrale contactpunt zijn gestuurd in het kader van een bij de bevoegde autoriteit) gedane melding van een incident. Daarnaast betreft het de ontvangst van gegevens, waaronder persoonsgegevens, van de centrale contactpunten van andere lidstaten, zoals de contactgegevens van de medewerkers van die contactpunten. Bij die ontvangen persoonsgegevens zal het centrale contactpunt telkens bekijken of het, met het oog op de voor het centrale contactpunt in dit wetsvoorstel opgenomen taken, nodig is die te bewaren, en zo ja, voor hoe lang.

Het kan ook gaan om het *verstrekken* van persoonsgegevens, namelijk bij het verstrekken van die gegevens aan de centrale contactpunten van andere lidstaten. Het centrale contactpunt zal telkens de afweging maken of het nodig is om persoonsgegevens mee te sturen.

6.2.2.3 Subsidiariteit

Bevoegde autoriteit

De bevoegde autoriteit (de vakminister en de toezichthoudende instantie) kan haar taken niet uitoefenen wanneer zij niet zou beschikken over de persoonsgegevens die deel uitmaken van meldingen van incidenten. De bevoegde autoriteit kan deze gegevens, zoals e-mailadressen en telefoonnummers van melders, niet op een andere wijze verkrijgen, terwijl deze informatie wel noodzakelijk is om gevolg te kunnen geven aan een melding. Het gaat dan bijvoorbeeld om het voorzien van de melder van relevante vervolginformatie, het informeren van andere lidstaten in het geval van grensoverschrijdende gevolgen en het kunnen waarschuwen van het publiek.

Centrale contactpunt

Het centrale contactpunt kan de taken niet uitvoeren zonder de verwerking van de persoonsgegevens die nodig zijn om contact te leggen met de centrale contactpunten van andere lidstaten. Dit geldt ook voor het doorsturen van meldingen van incidenten, inclusief de daarvan deel uitmakende persoonsgegevens, aan de centrale contactpunten van andere getroffen lidstaten.

6.2.4. Conclusie

De verwerking van persoonsgegevens door de bevoegde autoriteit (de vakminister en de toezichthoudende instantie) is een gerechtvaardigde beperking van de persoonlijke levenssfeer met het oog op het versterken van de weerbaarheid van kritieke entiteiten. De voorgestelde bevoegdheden zijn omkleed met voldoende waarborgen, zoals hierboven is uiteengezet.

6.3 Algemene verordening gegevensbescherming

De verwerking van persoonsgegevens door de bevoegde autoriteit (de vakminister en de toezichhoudende instantie) en het centrale contactpunt moet in overeenstemming zijn met de Avg, meer in het bijzonder de artikelen 5 (beginselen inzake verwerking van persoonsgegevens) en 6 (rechtmatigheid van de verwerking) Avg. In deze paragraaf volgt een toetsing aan deze artikelen uit de Avg.

6.3.1 Rechtmatigheid, behoorlijkheid en transparantie

In artikel 5, eerste lid, onderdeel a, Avg is bepaald dat persoonsgegevens moeten worden verwerkt op een wijze die ten aanzien van de betrokkene rechtmatig, behoorlijk en transparant is.

Rechtmatigheid

Artikel 6, eerste lid, Avg moet worden beschouwd als de uitwerking en nadere invulling van het beginsel van rechtmatigheid zoals genoemd in artikel 5, eerste lid, onderdeel a, Avg. Deze eerstgenoemde bepaling richt zich tot de verwerkingsverantwoordelijke en geeft de voorwaarden voor de rechtmatigheid van een verwerking. Voor de verwerkingen van persoonsgegevens door de bevoegde autoriteit (de vakminister en de toezichhoudende instantie) en het centrale contactpunt kan de grondslag worden gevonden in artikel 6, eerste lid, onderdeel c, Avg. Die verwerkingen zijn immers noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op deze verwerkingsverantwoordelijken rust. Voorts kan ook de grondslag worden gevonden in artikel 6, eerste lid, onderdeel e, Avg, omdat deze verwerkingen noodzakelijk zijn voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen.

Behoorlijkheid

Het vereiste van behoorlijkheid houdt in dat een betrokkene op de hoogte moet (kunnen) zijn van de verwerking van zijn persoonsgegevens, inclusief de wijze waarop deze gegevens worden verwerkt verzameld, bewaard en gebruikt. Hierop zijn een aantal uitzonderingen, zie de artikelen 13 en 14 Avg. De bevoegde autoriteit zal – gelet op de meldplicht van kritieke entiteiten – de gegevens rechtstreeks van betrokkene zelf ontvangen. Dit geldt ook voor de gegevens van de medewerkers van de centrale contactpunten van andere lidstaten, die door deze contactpunten worden verzonden aan het Nederlandse centrale contactpunt (de Minister van Justitie en Veiligheid). Daarmee zijn deze betrokkenen op de hoogte van de verwerking en wordt voldaan aan het beginsel van behoorlijkheid.

Transparantie

Transparantie kent verschillende vormen. Enerzijds houdt dit in dat het verwerkingsproces transparant is. Het proces van de verwerking van persoonsgegevens zal door het centrale contactpunt en de bevoegde autoriteit (de vakminister en de toezichhoudende instantie) in samenspraak met de functionaris gegevensbescherming worden ingericht. Daarmee wordt voldaan aan het element van transparantie.

6.3.2 Doelbinding

In artikel 5, eerste lid, onderdeel b, Avg is bepaald dat persoonsgegevens worden verzameld voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden en vervolgens niet verder op een met die doeleinden onverenigbare wijze mogen worden verwerkt. Dit betreft het zogeheten doelbindingsbeginsel.

De verwerking van persoonsgegevens in het kader van dit wetsvoorstel geschiedt in het kader van de in dit wetsvoorstel opgenomen doelen. De algemene doelen van dit wetsvoorstel zijn opgenomen in artikel 2. In de diverse artikelen in dit wetsvoorstel waarin de grondslag is geregeld voor het centrale contactpunt en de bevoegde autoriteit (de vakminister en de toezichhoudende instantie) om gegevens, waaronder persoonsgegevens, uit te wisselen zijn ook de doelen van die

gegevensverwerking omschreven. Het betreft de artikelen 28 en 29 Wwke waarin is geregeld dat het centrale contactpunt en de bevoegde autoriteit (de vakminister en detoezichthoudende instantie) voor de in die artikelen benoemde samenwerking en informatie-uitwisseling voor een doeltreffende en doelmatige uitvoering van hun taken op grond van dit wetsvoorstel persoonsgegevens kunnen verwerken.

6.3.3 Minimale gegevensverwerking

In artikel 5, eerste lid, onderdeel c, Avg is bepaald dat persoonsgegevens toereikend moeten zijn, ter zake dienend en beperkt tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt. Voor de bespreking hiervan wordt verwezen naar paragraaf 6.2.2, waarin is ingegaan op de dringende maatschappelijke behoefte voor de verwerking van persoonsgegevens en de noodzaak van die verwerking.

6.3.4 Juistheid

In artikel 5, eerste lid, onderdeel d, Avg is bepaald dat persoonsgegevens juist moeten zijn en zo nodig moeten worden geactualiseerd. Ook is hierin bepaald dat alle redelijke maatregelen moeten worden genomen om de persoonsgegevens die, gelet op de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt, onjuist zijn, onverwijld te wissen of te rectificeren.

De bevoegde autoriteit en het centrale contactpunt moeten dus passende maatregelen nemen om de juistheid van de gegevens te borgen. Dit betekent dat er processen en procedures uitgewerkt moeten worden om fouten bij het verkrijgen van de gegevens te voorkomen en om de gegevens met enige regelmaat te controleren. Deze processen en procedures worden door de bevoegde autoriteit en het centrale contactpunt in samenspraak met de functionaris gegevensbescherming opgesteld.

6.3.5 Opslagbeperking

In artikel 5, eerste lid, onderdeel e, Avg is bepaald dat persoonsgegevens moeten worden bewaard in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen niet langer te identificeren dan noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens worden verwerkt. Ten aanzien van de bewaartermijnen wordt verwezen naar paragraaf 6.2.2.2.

6.3.6 Integriteit en vertrouwelijkheid

In artikel 5, eerste lid, onderdeel f, Avg is bepaald dat persoonsgegevens door het nemen van passende technische of organisatorische maatregelen op een dusdanige manier moeten worden verwerkt dat een passende beveiliging ervan gewaarborgd is en dat zij onder meer beschermd moeten zijn tegen ongeoorloofde of onrechtmatige verwerking en tegen onopzettelijk verlies, vernietiging of beschadiging. De Minister van Justitie en Veiligheid (als het centrale contactpunt) en de bevoegde autoriteit hebben een passend beveiligingsbeleid om de integriteit en vertrouwelijkheid van de persoonsgegevens te borgen.

6.4 Verwerking bijzondere persoonsgegevens

Artikel 31a, eerste lid, bevat een grondslag voor de bevoegde autoriteit (toezichthoudende instantie) om bijzondere persoonsgegevens te verwerken. Met het oog op de uitoefening van de in dit wetsvoorstel opgenomen taken is het voor de bevoegde autoriteit (toezichthoudende instantie) in beginsel niet nodig om bijzondere persoonsgegevens te verwerken. Het uitgangspunt is dan ook dat de bevoegde autoriteit niet kennisneemt van bijzondere persoonsgegevens. Het kan echter in specifieke gevallen voorkomen dat de bevoegde autoriteit (toezichthoudende instantie) bijzondere persoonsgegevens verwerkt om de impact van het ontstaan van een incident en de afhandeling daarvan te kunnen beoordelen in het kader van het houden van toezicht op de zorgplicht (artikel 16) bijzondere persoonsgegevens verwerkt. Bijvoorbeeld als de beoogde toezichthoudende instantie voor de zorgsector bij het toezien op de zorgplicht de impact van de verplaatsing van patiënten moet beoordelen naar aanleiding van een incident. In dat geval moeten gezondheidsgegevens van patiënten

kunnen worden ingezien om te kunnen verifiëren welke patiënten naar de omliggende instellingen zijn verplaatst, bijvoorbeeld als patiënten moeten worden omgeleid naar andere ziekenhuizen vanwege versturende situatie. Het is dan niet mogelijk om de desbetreffende taken uit te voeren als de bijzondere persoonsgegevens zijn geanonimiseerd of gepseudonimiseerd.

Voor de verwerking van bijzondere persoonsgegevens geldt dat indien verwerking op grond van de AVG is toegestaan, passende en specifieke maatregelen moeten worden getroffen ter bescherming van de grondrechten en de fundamentele belangen van de betrokkene. Daarbij geldt dat de gegevens bewaard zullen worden in overeenstemming met de verplichtingen uit de AVG en de Archiefwet. De bijzondere persoonsgegevens zullen niet langer bewaard worden dan noodzakelijk. Indien deze gegevens niet (langer)nodig zijn voor de uitvoering van de taken van de bevoegde autoriteit, dan worden deze gegevens onmiddellijk vernietigd. De bevoegde autoriteit (toezichthoudende instantie) zal daarnaast bij de opslag van bijzondere persoonsgegevens passende beveiligingsmaatregelen nemen.

7. Verhouding tot nationale regelgeving

In deze paragraaf wordt beschreven welke verplichtingen er op grond van nationale wetgeving reeds gelden voor specifieke sectoren en wordt gezien hoe die verplichtingen zich verhouden tot de verplichtingen uit de CER-richtlijn. Daarbij wordt de wetgeving per ministerie bekeken.

7.1 Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet

Op de entiteiten uit de sector energie, deelsectoren elektriciteit en gas, zijn de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet van toepassing. De Elektriciteitswet 1998 (artikel 16, eerste lid, onderdeel q) en de Gaswet (artikel 10, elfde lid) bevatten de taak voor netbeheerders om hun netten te beschermen tegen invloeden van buitenaf, waaronder fysieke invloeden inclusief weerbaarheid, van buitenaf. De zorgplicht die dit wetsvoorstel regelt en de uitwerking daarvan bij algemene maatregel van bestuur kunnen gezien worden als instructie aan de netbeheerders hoe zij op het gebied van fysieke invloeden inclusief weerbaarheid, van buitenaf invulling geven aan hun taak op grond van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet. Een meldplicht op het punt van fysieke invloeden inclusief weerbaarheid, van buitenaf is niet geregeld in deze wetten. Er is dus geen sprake van botsende verplichtingen

Op 9 juni 2023 is, ter vervanging van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet, een voorstel van wet houdende regels over energiemarkten en energiesystemen (Energiewet) bij de Tweede Kamer ingediend om te komen tot een hernieuwd regelgevend kader met betrekking tot de productie, het transport en de levering van elektriciteit en gas. Artikel 3.18 van dat wetsvoorstel bevat een nieuwe grondslag voor nadere regels ten behoeve van de bescherming van vitale processen. Artikel 3.18 draagt bij aan het vergroten van de fysieke invloeden en weerbaarheid. Gedelegeerde regelgeving op grond van artikel 3.18 van het wetsvoorstel Energiewet bevat specifieke regels voor systeembeheerders en kan worden betrokken bij de invulling van de zorgplicht en de beoordeling of een kritieke entiteit aan de zorgplicht voldoet. Er is geen sprake van botsende verplichtingen. Wel kan het in de praktijk voorkomen dat tussen verschillende toezichthouders samenwerkingsafspraken moeten worden gemaakt.

Artikel 3.74 van het voorstel Energiewet behandelt kwaliteitsborging en calamiteitenplan van transmissie- en distributiesysteembeheerders. In onderliggende algemene maatregel van bestuur, in artikel 3.74, zijn concept nadere eisen gesteld aan het kwaliteitsborgingssysteem van de transmissie- en distributiesysteembeheerders. Risico's voor de betrouwbaarheid worden in kaart gebracht inclusief kans en impact. Deze CER-implementatiewet verplicht de bevoegde autoriteit een risicoanalyse te maken en te communiceren met kritieke entiteiten. Transmissie- en distributiesysteembeheerders als kritieke entiteiten dienen deze aangedragen risico's mee te nemen in een risicoanalyse op entiteit niveau. Deze verplichting uit de CER-implementatiewet is een aanvulling op het kwaliteitsplan in de Energiewet. Om dubbele lasten te voorkomen kunnen kritieke entiteiten documenten opgesteld op

grond van andere wet- en regelgeving, zoals de concept Energiewet, tevens gebruiken voor de uitvoering van verplichtingen op grond van deze wet, waarmee de administratieve lasten voor kritieke entiteiten tot het minimale worden beperkt. Deze exacte verhouding tussen de verplichting uit deze wet en het kwaliteitsplan wordt bepaald door de toezichthoudende autoriteit.

Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken (WIBON)

Op de entiteiten uit de sector energie, deelsectoren elektriciteit en gas, is tevens de Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken (WIBON) van toepassing. Aangezien alle risico's die de dienstverlening kunnen verstoren tevens onderdeel zijn van de risicobeoordeling door de kritieke entiteit in deze wet is er sprake van overlap met de WIBON. De risico's volgens de WIBON zullen naar verwachting onderdeel zijn van de risicoanalyse door de kritieke entiteit op grond van deze wet. Deze overlap wordt ondervangen doordat wanneer een kritieke entiteit in deze wet een document heeft opgesteld op grond van andere wet- en regelgeving, waaronder de WIBON, dit kan dienen ter voldoening aan de verplichting tot het uitvoeren van een risicobeoordeling in de wet. Op deze manier worden de administratieve lasten voor kritieke entiteiten tot het minimale beperkt.

Warmtewet

Op de entiteiten uit de sector energie, deelsectoren stadsverwarming en koeling, is de Warmtewet van toepassing. De Warmtewet is summier in het kader van de weerbaarheidsverplichting. Op basis van Artikel 2, eerste lid, van de Warmtewet zijn warmteleveranciers gehouden tot zorg voor een betrouwbare levering. De zorgplicht in deze wet kan gezien worden als instructie aan de warmteleveranciers hoe zij op het gebied van fysieke veiligheid invulling geven aan hun taak op grond van Artikel 2, eerste lid, van de Warmtewet.

De Wet collectieve warmtevoorziening (WCW)

De Wet collectieve warmtevoorziening (Wcw) in voorbereiding is voor advies ingediend bij de Raad van State en zal naar verwachting op termijn de Warmtewet gaan vervangen. In die wet wordt een bepaling opgenomen die beheerders van collectieve warmtevoorzieningen verplicht de veiligheid van de collectieve warmtevoorziening op een doelmatige wijze te waarborgen. De meld- en zorgplicht in onderhavig wetsvoorstel kunnen gezien worden als instructie aan de beheerders van collectieve warmtevoorzieningen hoe zij op het gebied van fysieke veiligheid invulling geven aan hun taak op grond van de toekomstige Wcw. Een meldplicht ten behoeve van de fysieke weerbaarheid van kritieke entiteiten is niet geregeld in de Wcw.

Mijnbouwwet

Op grond van de Mijnbouwwet rust er een zorgplicht op houders van een vergunning voor opsporing en winning van koolwaterstoffen, het opslaan van stoffen, het opsporen van CO₂ complexen en het opsporen en winnen van aardwarmte (Artikel 33 van de Mijnbouwwet). Deze houders van een vergunning zijn entiteiten die in sommige gevallen voldoen aan de beschrijving van mogelijke kritieke entiteiten in de onderhavige wetgeving in de sector energie, deelsector gas, olie en warmte. Dit zijn (1) exploitanten van voorzieningen voor productie van olie, (2) leveringsbedrijven van gas, (3) aardgasbedrijven en (4) opslagsysteembeheerders van gas.

De zorgplicht uit de Mijnbouwwet is gericht op domeinen zoals procesveiligheid en omgevingsveiligheid. Zorg en toezicht op de veiligheid in de Mijnbouwwet is daarmee niet uitsluitend gericht op de continuïteit van de verlening van de essentiële dienst(en) door de kritieke entiteit en op bijvoorbeeld ongewenste intenties van actoren. Daarmee verschilt de doelstelling van onderhavige wet met die van de Mijnbouwwet, maar er is wel een overlap in de aandachtsgebieden tussen deze wetten.

Waar nodig kunnen verschillende toezichthouders het toezicht afstemmen om onnodige overlap of feitelijke dubbelingen te voorkomen. Om dubbele lasten te voorkomen kunnen kritieke entiteiten documenten opgesteld op grond van andere wet- en regelgeving, tevens gebruiken voor de uitvoering van verplichtingen op grond van deze wet, waarmee de administratieve lasten voor kritieke entiteiten tot het minimale worden beperkt.

7.2 Ministerie van Financiën

De Wft en de Pensioenwet, alsmede aan die wetten verwante regelgeving, beschrijven het toezicht op bijna de hele financiële sector in Nederland. Onderdeel hiervan is regelgeving inzake de bedrijfsvoering van onder toezicht staande ondernemingen. Het toezicht op de naleving van die regels is, afhankelijk van het type marktpartij, belegd bij hetzij de Autoriteit Financiële Markten, hetzij DNB. De Verordening digitale operationele weerbaarheid bevat additionele regels op het terrein van digitale weerbaarheid, maar deze verordening is niet van toepassing op alle marktpartijen die actief zijn in de financiële sector. Wanneer de Verordening digitale operationele weerbaarheid niet van toepassing is op financiële entiteiten, dan zouden de verplichtingen uit de CER-richtlijn kunnen gelden voor die marktpartijen die onder de CER-richtlijn worden aangewezen als kritieke entiteiten. Er zijn op dit moment geen concrete voorbeelden voorhanden.

7.3 Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Luchtvaart, scheepvaart, spoor en weg

Voor wat betreft de vervoerssector (luchtvaart, scheepvaart, spoor en weg) is er geen sprake van botsing van de uit de CER-richtlijn voortvloeiende verplichtingen met bestaande verplichtingen.

Drinkwater

De EU-Drinkwaterrichtlijn (2020/2184/EU) verplicht tot een all hazard-risicoanalyse en tot risicobeheer, (herstel)maatregelen, meldingen bij verstoringen en informatieplichten aan het publiek. Met de CER-richtlijn ontstaan zwaardere en meer uitgebreide verplichtingen voor kritieke entiteiten. Er is daarom aanleiding om de samenloop tussen beide richtlijnen te regelen. Naar de opvatting van de regering gaat de Drinkwaterrichtlijn niet voor op de de CER-richtlijn (die een voorrangsbepaling voor sectorspecifieke EU-regels bevat ten aanzien van voorgeschreven maatregelen voor kritieke entiteiten om hun weerbaarheid te vergroten¹⁴) omdat de Drinkwaterrichtlijn geen specifieke eisen kent voor cyberbeveiliging en fysieke beveiliging, en vooral betrekking heeft op risico's voor de drinkwaterkwaliteit en de beschikbaarheid van drinkwater in verband met risico's in het watersysteem, klimaatverandering e.d. De bepalingen over risicoanalyse en risicobeheer uit de Drinkwaterrichtlijn hebben weliswaar, zoals opgemerkt, een all hazard-karakter, maar omdat deze niet specifiek zien op fysieke beveiliging, kunnen zij niet als ten minste gelijkwaardig worden beschouwd aan de verplichtingen op grond van de CER-richtlijn. De verplichtingen uit de CER-richtlijn zijn dus van toepassing naast die van de Drinkwaterrichtlijn.

Afvalwater

In de wetgeving die van toepassing is op kritieke entiteiten in de sector afvalwater zijn geen regels gesteld over een meldplicht, zorgplicht of risicobeoordeling ten aanzien van de fysieke veiligheid. Er is voor wat betreft de uit de CER-richtlijn voortvloeiende verplichtingen dan ook geen sprake van botsing met bestaande verplichtingen.

Ruimtevaart/plaats- en tijdsbepaling

Voor wat betreft de sector ruimtevaart/plaats- en tijdsbepaling met behulp van satellieten vallen er geen entiteiten onder het toepassingsbereik van de CER-richtlijn.

7.4 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Artikel 19 van de Europese Algemene Levensmiddelen Verordening (verordening (EG) 178/2002) verplicht exploitanten van een levensmiddelenbedrijf melding te doen bij de bevoegde autoriteit (Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit) als hij van mening is of redenen heeft om aan te nemen dat een levensmiddel dat hij ingevoerd geproduceerd, verwerkt, vervaardigd of gedistribueerd heeft niet aan de voedselveiligheidsvoorschriften voldoet. Voor een deel van de aangewezen kritieke entiteiten kan er daarom sprake zijn van een dubbele meldplicht wanneer deze verplichting het gevolg is van een meldplichtig incident dat voortkomt uit de CER-Richtlijn.

¹⁴ Artikel 1, derde lid, CER-richtlijn.

Bovendien verplicht de Verordening Levensmiddelenhygiëne (verordening (EG) 852/2004, artikel 5) exploitanten van levensmiddelenbedrijven zorg te dragen voor de invoering, uitvoering en handhaving van een of meer permanente procedures die gebaseerd zijn op de HACCP-beginselen. In de praktijk kunnen aangewezen kritieke entiteiten onder die verplichting al passende en evenredige technische, beveiligings-, en organisatorische maatregelen ten behoeve van een aantal processen hebben genomen die ook voortkomen uit de CER-richtlijn

7.5 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Sector gezondheidszorg

Op de sector gezondheidszorg bestaat geen wetgeving die direct ziet op het voorkomen, beperken of beheersen van fysieke incidenten, of om bescherming te bieden of bestand te zijn tegen, te reageren op of, zich aan te passen aan en te herstellen van fysieke incidenten. Met de implementatie van de Wwke komt hier verandering in voor de aangewezen kritieke entiteiten in de sector zorg. Om ervoor te zorgen dat er passende beveiligingsmaatregelen genomen worden krijgen de kritieke entiteiten in de sector zorg te maken met wettelijke verplichtingen, waarop de toezichthouder de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) in het kader van de Wwke toeziet.

Er is in de subsectoren in de gezondheidszorg diverse sectorspecifieke wetgeving die ziet op kwaliteit van diensten en producten (zorgplicht) en wetgeving die ziet op het melden van incidenten of onvolkomenheden (meldplicht) aan de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ). Ter illustratie; een tekort of onvolkomenheid van een geneesmiddel dient ook nu al aan de IGJ gemeld te worden. Als de oorzaak van een tekort of onvolkomenheid een significant incident onder het onderhavige wetsvoorstel is, dient dit zowel gemeld worden onder dit wetsvoorstel als onder andere wetgeving met betrekking tot incidenten of tekorten. Hierdoor kan er voor de aangewezen kritieke entiteiten kan er daarom sprake zijn van een dubbele meldplicht wanneer deze verplichting het gevolg is van een meldplichtig incident dat voortkomt uit de Wwke en medeplichtige incidenten die voortkomen uit sectorspecifieke wetgeving.

Zorgaanbieder

Op grond van de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg¹⁵ geldt voor zorgaanbieders een verplichting om kwalitatief goede zorg te leveren en bij de IGJ melding te maken van calamiteiten die gerelateerd zijn aan de kwaliteit van zorg.

Geneesmiddelen

In de Geneesmiddelenwet¹⁶ is vastgesteld wat onder een geneesmiddel wordt verstaan en staat hoe een medicijn mag worden geproduceerd en verhandeld. Hiervoor is een fabrikantenvergunning nodig. In de Wwke wordt ook de subsector van groothandelaar genoemd, namelijk een vergunninghouder voor het drijven van een groothandel in geneesmiddelen. Geneesmiddelen worden door de fabrikant slechts afgeleverd aan andere fabrikanten, groothandelaren en aan de degenen die bevoegd zijn de desbetreffende geneesmiddelen ter hand te stellen. De IGJ houdt toezicht op naleving van deze wet.

Voor farmaceutische producten is tevens beleid en regelgeving op schaarste ontwikkeld en voor het aanleggen van kritische voorraden. Een van de belangrijkste instrumenten hierin is de beleidsregel die ziet op het aanhouden van geneesmiddelenvoorraden door houders van handelsvergunningen en groothandelaren¹⁷.

Onder een geneesmiddel worden ook medische isotopen gedefinieerd, namelijk een radiofarmaceuticum, generator van radionucliden, een kit met radionucliden tot radiofarmaceuticum en de uitgangsstof van radionucliden.

¹⁵ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037173/2022-01-01>

¹⁶ [wetten.nl - Regeling - Geneesmiddelenwet - BWBR0021505 \(overheid.nl\)](https://wetten.nl - Regeling - Geneesmiddelenwet - BWBR0021505 (overheid.nl))

¹⁷ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/staatscourant/stcrt-2022-17887.html>

Onderzoek naar de ontwikkeling van geneesmiddelen

In de Wkke wordt subsector onderzoek naar geneesmiddelen genoemd welke in Nederland is voor het preklinische onderzoek is vastgelegd in de wet op de dierproeven en voor klinisch onderzoek geïmplementeerd in de wet medische wetenschappelijk onderzoek met mensen. De IGJ heeft het toezicht op de naleving en is bevoegd tot inzage van gegevens over de gezondheid van proefpersonen, het maken van kopieën daarvan en indien dat niet ter plaatse kan geschieden, de gegevens over gezondheid voor dat doel voor korte tijd mee te nemen tegen een door hen af te geven schriftelijk bewijs, en het vorderen van inlichtingen ter zake, bij degene die het wetenschappelijk onderzoek uitvoert. De desbetreffende beroepsbeoefenaar uit hoofde van ambt, beroep of overeenkomst tot geheimhouding van het dossier en de daarin opgenomen persoonsgegevens verplicht is, kan deze verplichting (in afwijking van artikel 5:20, tweede lid, Awb) niet inroepen tegenover de toezichthouder.

Medische hulpmiddelen

Voor entiteiten die medische hulpmiddelen vervaardigen geldt op dit moment sectorspecifieke regelgeving die ziet op kwaliteit en de werking van medische hulpmiddelen en het melden van incidenten. Dit is vastgelegd in Europese verordeningen, de Medical Device Regulation (MDR¹⁸) waarvan de Nederlandse implementatie is vastgelegd in de Wet medische hulpmiddelen¹⁹. Deze wet stelt eisen aan de marktdeelnemers (fabrikanten, distributeurs, importeurs, Europees gemachtigden, aangemelde instanties, en ook zorginstellingen die zelf hulpmiddelen maken). Meldingen van incidenten met medische hulpmiddelen dienen door fabrikant gemeld te worden bij IGJ. In het kader van de Wkke gaat het specifiek over de entiteiten die medische hulpmiddelen vervaardigen in het kader van noodsituaties. De lijst van zogenaamde kritieke medische hulpmiddelen op het gebied van volksgezondheid wordt bijgewerkt telkens wanneer dit nodig is tot de erkende noodsituatie is beëindigd.

Voor medische hulpmiddelen is tevens beleid en regelgeving op schaarste ontwikkeld en voor het aanleggen van kritische voorraden. Een van de belangrijkste instrumenten hierin is de beleidsregel die ziet op het aanhouden van geneesmiddelenvoorraden door houders van handelsvergunningen en groothandelaren.²⁰

8. Gevolgen

8.1 Gevolgen voor burgers en bedrijven

8.1.1 Inleiding

De door dit wetsvoorstel veroorzaakte regeldruk bestaat uit een stijging van administratieve lasten en inhoudelijke nalevingskosten per organisatie. Dit wetsvoorstel zorgt voor verplichtingen voor kritieke entiteiten die opereren binnen de in de wet genoemde sectoren.

De Wet weerbaarheid kritieke entiteiten heeft geen gevolgen voor de regeldruk voor burgers en evenmin voor organisaties die ofwel niet binnen de genoemde sectoren vallen, ofwel die binnen die sectoren niet als kritieke entiteit worden geïdentificeerd.

Entiteiten die als kritieke entiteit worden aangewezen in de zin van de Wwke krijgen te maken met een stijging van de regeldruk. Een deel van deze aangewezen kritieke entiteiten die onder onderhavige wet vallen zijn nu al beleidsmatig aangemerkt als vitale aanbieder, zoals ook beschreven in hoofdstuk 3 Wwke. De inschatting is dat de toenemende regeldruk die uit de wet voortvloeit voor deze organisaties beperkter is dan voor organisaties die nog niet onder het reeds bestaande vitaalstelsel vallen. Bestaande (beleids)afspraken voor vitale aanbieders gericht op risicomanagement en bedrijfscontinuïteit zullen gedeeltelijk overeenkomen met de verplichtingen die voortvloeien uit de

¹⁸ [EUR-Lex - 32017R0745 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

¹⁹ [wetten.nl - Regeling - Wet medische hulpmiddelen - BWBR0042755 \(overheid.nl\)](#)

²⁰ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/staatscourant/stcrt-2022-17887.html>

Wet weerbaarheid kritieke entiteiten. Er zal echter ook voor deze organisaties sprake zijn van een intensivering van de bestaande praktijken.

Momenteel wordt het totale aantal entiteiten waarop de CER van toepassing zal zijn geschat op 500 entiteiten. Overheidsinstanties zijn hierbij niet meegerekend, want zij vallen niet onder de regeldruktoets.

In deze paragraaf wordt de regeldruk nader besproken van de meldplicht voor significante incidenten, de zorgplicht betreffende beveiligingseisen, registratieplicht, toezichtlasten, uitzonderingssituaties en eenmalige kennisname.

8.1.2 Zorgplicht

Dit wetsvoorstel bevat een zorgplicht voor kritieke entiteiten. Ook zonder deze wettelijke verplichting hebben kritieke entiteiten veelal al de nodige beveiligingsmaatregelen getroffen, die kunnen bestaan uit een combinatie van technische, operationele en organisatorische maatregelen. Dit is immers cruciaal voor de continuïteit van hun bedrijfsvoering. Een deel van deze entiteiten heeft dus reeds de nodige investeringen gedaan op het gebied van de veiligheid en beveiliging om zodoende verstoringen van de continuïteit te voorkomen, zo snel mogelijk van verstoringen te herstellen en mogelijk grote schadeposten als gevolg van verstoringen zoveel mogelijk te mitigeren.

De zorgplicht wordt nader geconcretiseerd in de amvb. Om die reden zal in de amvb eveneens nader worden ingegaan op de nalevingskosten die voortvloeien uit de uitwerking van de zorgplicht. Dit zal afhankelijk zijn van de mate waarin de beveiligingseisen overeenkomen met wat reeds wordt toegepast. Bij het opstellen van beveiligingseisen wordt aangesloten bij wat gangbaar en gewenst is in een sector. Deze informatie wordt opgehaald door de betrokken vakdepartementen en in sectoroverstijgende bijeenkomsten met kritieke entiteiten.

Inzake regeldruk kan verwacht worden dat entiteiten die reeds passende en evenredige maatregelen hebben genomen, weinig tot geen inhoudelijke nalevingskosten zullen ervaren. Entiteiten die deze maatregelen nog niet hebben genomen, kunnen een aanzienlijke regeldruk ervaren bij het implementeren van de zorgplichtmaatregelen. Deze ervaren regeldruk zal echter, voortvloeiende het doel van deze wet, niet in verhouding moeten staan tot de ervaren lasten van eventuele significante incidenten die met deze maatregelen voorkomen hadden kunnen worden.

8.1.3 Meldplicht

De meldplicht is een informatieverplichting en daarmee een administratieve last.

Uit dit wetsvoorstel volgt een meldplicht van significante incidenten voor entiteiten bij de bevoegde autoriteit. Uitgangspunt is de meldplicht in te richten op een lastenluwe manier. Er wordt naar gestreefd de meldplichten technisch zó in te richten dat het verspreiden van de benodigde informatie maar één handeling vergt, hetgeen de administratieve lasten reduceert. De inrichting van de meldplicht wordt in overleg met betrokken departementen, toezichthoudende instanties en de sector nader uitgewerkt. Tot die tijd zal het doen van een melding bestaan uit een aantal handelingen die hieronder worden toegelicht.

Per sector kan nadere invulling worden gegeven aan de parameters die bepalen wanneer incidenten meldplichtig zijn. Daarmee beïnvloeden deze parameters ook de regeldruk voor entiteiten. Naar verwachting zal deze meldplicht niet leiden tot een groot aantal meldingen voor entiteiten, daar alleen significante incidenten dienen te worden gemeld. Het aantal entiteiten onder de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten zal naar schatting 500 entiteiten zijn. Entiteiten dienen incidenten te melden die een ernstige operationele verstoring van de diensten of financiële verliezen voor de betrokken entiteit veroorzaken of kunnen veroorzaken, of aanzienlijke materiële of immateriële schade veroorzaken die andere natuurlijke of rechtspersonen heeft getroffen of kan treffen.

Voor het verrichten van een melding zal het veelal gaan om handelingen als het verzamelen van informatie, het schriftelijk en eventueel telefonisch doen van een melding en het eventueel verstrekken van nadere informatie aan de bevoegde autoriteit. Deze meldingen dienen binnen de door

de wet bepaalde termijnen gedaan te worden. Achteraf dient de entiteit ook een eindverslag in te dienen. De tijd die het entiteiten zal kosten om een melding en vervolghandelingen te doen onder de meldplicht zal verschillen per incident en zal onder andere afhankelijk zijn van hoe ernstig en complex het incident is. De meldplicht geldt alleen voor significante incidenten, daarom wordt uitgegaan van incidenten met (potentieel) grootschalige gevolgen en zullen de melding en extra vervolghandelingen naar schatting gemiddeld 300 minuten betreffen per incident. Dit omvat 260 minuten voor het maken van de melding (inclusief het eindrapport) en 40 minuten voor extra handelingen op het verzoek van de bevoegde autoriteit. Als uurtarief wordt € 60 gehanteerd, een gangbaar tarief voor hoogopgeleide kenniswerkers .

Op dit moment wordt geschat dat 5% van de kritieke entiteiten per jaar een melding moet doen. Dit is op basis van het geschatte aantal meldingen dat voortvloeit uit de Wbni (10%). Dit percentage is verlaagd voor dit wetsvoorstel, omdat veel meldingen naar verwachting ook een digitale component zullen hebben en dus onder de meldplicht van de Cbw zullen worden gedaan.

Bij 25 (500 entiteiten x 5%) meldingen per jaar, zou dit neerkomen op structurele jaarlijkse regeldrukkosten van (25 x €300 =) €7.500.

Entiteiten die niet onder dit wetsvoorstel vallen, kunnen in het geval van een significant incident alsnog besluiten een vrijwillige melding te maken. Het is van belang dat hiervoor geen verplichting bestaat en dus dat het maken van deze melding uitsluitend vrijwillige regeldruk betreft.

8.1.5 Toezichtslasten

De Wet weerbaarheid kritieke entiteiten schrijft handhaving van de wet voor middels een toezichthoudende instantie. Dit levert regeldruk op in de vorm van toezichtslasten.

Voor de entiteiten geldt dat de toezichthoudende instantie kan verplichten een gerichte beveiligingsaudit uit te voeren door een onafhankelijke deskundige, op basis van risicobeoordelingen of andere risico gerelateerde informatie. De regeldrukkosten van een dergelijke beveiligingsaudit hangen af van de omvang van de audit en zijn daarmee lastig te generaliseren.

De toezichthoudende instantie kan kritieke entiteiten onderwerpen aan (steekproefsgewijze) inspecties en ad-hoc audits en verzoeken om informatie, gegevens, documenten en bewijzen van uitvoering van het beveiligingsbeleid. Het is niet vast te stellen hoe vaak de toezichthoudende instantie het nodig zal vinden een van deze verplichtingen op te leggen. De regeldrukkosten van deze verplichtingen hangen af van de omvang van het verzoek.

8.1.6 Eenmalige kennisnamekosten

Alle entiteiten zullen eenmalig tijd besteden aan het verdiepen in en kennismaken van de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten. Entiteiten zullen hier naar schatting 16 uur (2 werkdagen) voor nodig hebben. Uitgaande van een uurtarief van €60 komt dit uit op (16 x €60 x 500 entiteiten =) €480.000.

8.2 Gevolgen voor de uitvoering

PM

8.3 Financiële gevolgen voor de overheid

Een belangrijk deel van de verplichtingen die uit de wet- en regelgeving ontstaan zijn in lijn met het bestaande beleid ter bescherming van de vitale infrastructuur (de Aanpak vitaal). Wel wordt extra inspanning gevraagd ten aanzien van het takenpakket. Het onderhavige wetsvoorstel leidt daarom naar verwachting tot geringe extra financiële uitgaven. De belangrijkste taken voor de Rijksoverheid houden verband met de verplichtingen om een nationale strategie te ontwikkelen, het uitvoeren van sectorale risicobeoordelingen, het identificeren en aanwijzen van te ondersteunen en toezicht en handhaving in te richten. Het vervullen van deze verplichtingen zal veelal een intensivering zijn van het huidige beleid ter bescherming van de vitale infrastructuur zoals ook beschreven in hoofdstuk 3 van dit wetsvoorstel. Dit zal apparaatskosten met zich meebrengen.

De kosten vallen grotendeels neer bij de verantwoordelijke departementen. Zij hebben op basis van hun sectorverantwoordelijkheid een coördinerende rol richting kritieke entiteiten om samenwerking, informatiedeling, de identificatie van risico's en de handhaving van de voorschriften van de CER-richtlijn te bevorderen. Hier zijn consequenties aan verbonden met betrekking tot capaciteit en middelen, zowel voor de departementen als de sectorale toezichthouders. Wegens variatie in sectorale omvang en diepgang, wisselende specificiteit van complementaire sectorale wetgeving en uiteenlopende kosten voor capaciteitsvergroting verschillen de budgettaire gevolgen sterk per departement.

Conform de regels van de budgetdiscipline dienen de budgettaire gevolgen te worden ingepast op de begrotingen van de verantwoordelijke departementen. In onderstaande tabel zijn de budgettaire gevolgen geraamd. Daarin kunnen nog wijzigingen plaatsvinden. De afspraak is dat er over de bedragen uiterlijk bij Miljoenennota 2025 duidelijkheid en overeenstemming is; dat is een noodzakelijke voorwaarde om na de internetconsultatie verder te kunnen met het implementatieproces. De genoemde bedragen is inclusief de budgettaire gevolgen horende bij de Cyberbeveiligingswet.

Tabel 1: budgettaire gevolgen per departement

(in mln. €)	2024	2025	2026	2027	2028	Structureel
EZK	7,30	16,58	22,17	22,17	22,17	22,17
IenW	0,00	11,90	13,40	15,00	16,50	18,00
VWS	5,07	8,11	8,11	8,04	8,04	8,04
BZK	2,54	5,26	7,26	7,46	7,56	7,56
OCW	2,14	PM	PM	PM	PM	PM
LNV	0,70	5,10	5,80	6,80	6,80	6,80
JenV	3,64	6,37	9,00	10,68	13,92	15,17
Fin	0,00	1,20	1,30	1,40	1,50	1,50
Totaal	21,39	54,52	67,04	71,55	76,49	79,24

De kosten voor het ministerie van IenW worden bij Miljoenennota 2025 binnen de begroting verwerkt. Voor het ministerie van OCW geldt dat nader onderzocht wordt wat de kosten na 2024 zijn. Het streven is om de budgettaire gevolgen bij Miljoenennota 2025 in te passen binnen de OCW-begroting. Voor BZK geldt dat de kosten van NIS2 en van de BZK-gerelateerde kosten voor CER worden gedekt binnen de artikelen 6 en 7 van Hoofdstuk 7.

Daarnaast voert de minister van Justitie en Veiligheid de sectoroverstijgende regie op de uitvoering van het wetsvoorstel. De minister van Justitie en Veiligheid is verantwoordelijk voor het opstellen van de nationale strategie en de werkzaamheden die voortkomen uit de aanwijzing als het centrale contactpunt. Ook voor deze taken geldt dat ze grotendeels al onderdeel uitmaken van het bestaande nationale beleid. De minimale extra belasting wordt opgevangen binnen de huidige formatie en de lopende begroting van het ministerie van Justitie en Veiligheid.

Hierbij dient opgemerkt te worden dat de ingeschatte apparaatsuitgaven voor de uitvoering van het wetsvoorstel gebaseerd zijn op het op dit moment verwachte aantal kritieke entiteiten dat onder de reikwijdte van de richtlijn komt te vallen. Voor de aanschouwelijke kwantificering van de kosten dient bovendien de uitvoeringstoets afgewacht te worden. Tot slot kunnen ook overheidsorganisaties of -onderdelen als kritieke entiteit worden aangewezen. In dat geval krijgen zij te maken met de regeldrukkosten zoals beschreven onder 8.1.

8.4 DPIA

Bij de voorbereiding van onderhavig voorstel is een Gegevensbeschermingseffectbeoordeling, ook wel 'data privacy impact assessment' (DPIA) zoals vereist door artikel 35 AVG uitgevoerd. De verwerkingsverantwoordelijke voert vóór de verwerking een beoordeling uit van het effect van de beoogde verwerkingsactiviteiten op de bescherming van persoonsgegevens. Uit de AVG volgt overigens dat het uitvoeren van een DPIA een voortdurend proces is, dat niet stopt na de voorbereiding van een voorstel. De DPIA bestaat uit verschillende onderdelen: een beschrijving van de voorgenomen gegevensverwerkingen en verwerkingsdoeleinden (onderdeel A), de beoordeling van de onder A verzamelde informatie aan het juridische kader (onderdeel B), de risico's voor betrokkenen

(onderdeel C) en de beoogde maatregelen om die risico's aan te pakken (onderdeel D). Op basis van het wetsvoorstel zijn de risico's met betrekking tot gegevensverwerking onderzocht. Hieruit blijken slechts lage risico's voorzien voor betrokkenen. De resultaten van de DPIA zijn verwerkt in hoofdstuk 6 van dit wetsvoorstel.

9. Advies en consultatie

9.1 Autoriteit persoonsgegevens

PM

9.2 Adviescollege toetsing regeldruk

PM

10. Overgangsrecht en inwerkingtreding

PM

11. Transponeringstabel

Richtlijn (EU) 2022/2557	Wet weerbaarheid kritieke entiteiten	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op de keuze(n) bij de invulling van de beleidsruimte
Artikel 1, lid 1	Rechtstreekse werking volstaat.		
Artikel 1, lid 2	Artikel 4 van het wetsvoorstel		
Artikel 1, lid 3	Rechtstreekse werking volstaat.		
Artikel 1, lid 4	Artikel 32, lid 1, van het wetsvoorstel		
Artikel 1, lid 5	Behoeft geen implementatie.	De mogelijkheid voor de lidstaat om de nationale veiligheid en andere essentiële staatsfuncties, waaronder het verdedigen van de territoriale integriteit van de staat en het handhaven van de openbare orde, te beschermen.	
Artikel 1, lid 6	Artikel 6 van het wetsvoorstel		
Artikel 1, lid 7	Artikel 6; artikel 15, lid 2; artikel 17, lid 2; artikel 19, lid 2; artikel 24, lid 2; en artikel 27, lid 2, van het wetsvoorstel	De mogelijkheid voor de lidstaat om bepalingen van artikel 11 (Samenwerking tussen lidstaten) en hoofdstuk III (Weerbaarheid van kritieke entiteiten), IV (Kritieke entiteiten van bijzonder	

		Europees belang) en VI (Toezicht en handhaving) van de CER-richtlijn geheel of gedeeltelijk niet van toepassing te verklaren voor specifieke kritieke entiteiten die activiteiten uitvoeren op het gebied van nationale veiligheid, openbare veiligheid, defensie of rechtshandhaving, met inbegrip van het onderzoeken, opsporen en vervolgen van strafbare feiten, of die uitsluitend diensten verlenen aan de in lid 6 van dit artikel bedoelde overheidsinstanties.	
Artikel 1, lid 8	Artikel 33 van het wetsvoorstel		
Artikel 1, lid 9	Rechtstreekse werking volstaat.		
Artikel 2, aanhef en onder 1	Artikel 1 van het wetsvoorstel		
Artikel 2, aanhef en onder 2	Artikel 1 van het wetsvoorstel		
Artikel 2, aanhef en onder 3	Artikel 1 van het wetsvoorstel		
Artikel 2, aanhef en onder 4	Artikel 1 van het wetsvoorstel		
Artikel 2, aanhef en onder 5	Artikel 1 van het wetsvoorstel		
Artikel 2, aanhef en onder 6	Artikel 1 van het wetsvoorstel		
Artikel 2, aanhef en onder 7	Artikel 1 van het wetsvoorstel		
Artikel 2, aanhef en onder 8	Artikel 1 van het wetsvoorstel		
Artikel 2, aanhef en onder 9	Artikel 1 van het wetsvoorstel		
Artikel 2, aanhef en onder 10	Artikel 1 van het wetsvoorstel		
Artikel 3	Behoeft geen implementatie.	De mogelijkheid voor lidstaten om nationale bepalingen te treffen of te handhaven teneinde een hoger weerbaarheidsniveau van	

		kritieke entiteiten te realiseren, mits dergelijke bepalingen stroken met de plichten van de lidstaten die zijn vastgelegd in het Unierecht.	
Artikel 4, lid 1	Artikel 12, lid 1, 2 en 3, van het wetsvoorstel		
Artikel 4, lid 2	Artikel 12, lid 1 en 2, van het wetsvoorstel	De mogelijkheid voor de lidstaat om aan de strategie zoals bedoeld in artikel 4, eerste lid, van de CER-richtlijn de elementen die genoemd worden breed op te vatten en ook om nog meer elementen te laten behelzen dan die genoemd zijn.	
Artikel 4, lid 3	Feitelijke uitvoering		
Artikel 5, lid 1	Artikel 9, lid 1, 4 en 5, van het wetsvoorstel		
Artikel 5, lid 2, aanhef en onder a	Artikel 9, lid 2, aanhef en onderdeel a, van het wetsvoorstel	De mogelijkheid voor de lidstaten om de lidstaatriscobeoordelingen meer te laten behelzen dan alleen die elementen die in artikel 5, tweede lid, van de CER-richtlijnen zijn opgesomd.	
Artikel 5, lid 2, aanhef en onder b	Artikel 9, lid 2, aanhef en onderdeel a, van het wetsvoorstel		
Artikel 5, lid 2, aanhef en onder c	Artikel 9, lid 2, aanhef en onderdeel b, en artikel 9, lid 3, van het wetsvoorstel		
Artikel 5, lid 2, aanhef en onder d	Artikel 9, lid 2, aanhef en onderdeel c, van het wetsvoorstel		
Artikel 5, lid 3	Artikel 9, lid 6, van het wetsvoorstel	De mogelijkheid om het ter beschikking stellen van de relevante elementen van de lidstaatriscobeoordelingen aan de kritieke entiteiten te	

		laten verlopen via de centrale contactpunten.	
Artikel 5, lid 4	Rechtstreekse werking volstaat.		
Artikel 5, lid 5	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie.		
Artikel 6, lid 1	Artikel 7, lid 1 en 6, van het wetsvoorstel		
Artikel 6, lid 2	Artikel 7, lid 2 en 3, van het wetsvoorstel		
Artikel 6, lid 3	Artikel 7, lid 1 en 5; en artikel 13, lid 1, van het wetsvoorstel		
Artikel 6, lid 4	Artikel 29, lid 2, van het wetsvoorstel		
Artikel 6, lid 5	Artikel 13, lid 2, van het wetsvoorstel		
Artikel 6, lid 6	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie.	De mogelijkheid voor de lidstaat om de lijst van geïdentificeerde kritieke entiteiten vaker dan elk vier jaar te evalueren.	
Artikel 7, lid 1	Artikel 7, lid 4, van het wetsvoorstel		
Artikel 7, lid 2	Feitelijke uitvoering	De wijze waarop drempels worden aangeboden ter specificering van de criteria bij het bepalen of een verstoring effect aanzienlijk is kunnen wordt overgelaten aan de lidstaat.	
Artikel 7, lid 3	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie.		
Artikel 8	Artikel 15, lid 1; artikel 17, lid 1; artikel 19, lid 1; artikel 24, lid 1; en artikel 27, lid 1, van het wetsvoorstel	De lidstaten mogen ten aanzien van kritieke entiteiten in de sectoren bankwezen, infrastructuur voor de financiële markt en digitale infrastructuur regels stellen teneinde tot een hoger weerbaarheidsniveau van die kritieke entiteiten te komen mits die regels overeenkomen	

		met het toepasselijke Unierecht.	
Artikel 9, lid 1	Artikel 8, lid 1 en 2, van het wetsvoorstel	De lidstaten mogen meer dan één bevoegde autoriteit aanwijzen en een andere bevoegde autoriteit aanwijzen voor de sectoren bankwezen, infrastructuur voor de financiële markt en digitale infrastructuur dan die uit hoofde van de Cyberbeveiligingswet bevoegde autoriteit.	
Artikel 9, lid 2	Artikel 11 van het wetsvoorstel	De mogelijkheid voor de lidstaat om een eigen centrale contactpunt aan te wijzen binnen een bevoegde autoriteit en om te bepalen dat het centrale contactpunt een verbindingfunctie vervult in de samenwerking met de Europese Commissie en derde landen.	
Artikel 9, lid 3	Artikel 35 van het wetsvoorstel	De bevoegde autoriteiten kunnen het door de Europese Commissie ontwikkelde gemeenschappelijke rapportagemodel gebruiken bij het indienen van het tweejaarlijkse verslag over ontvangen meldingen, zoals bepaald in artikel 9, derde lid, van de CER-richtlijn.	
Artikel 9, lid 4	Behoeft geen implementatie.		
Artikel 9, lid 5	Artikel 30 van het wetsvoorstel	De mogelijkheid voor de bevoegde autoriteit om samen te werken met andere betrokken nationale autoriteiten, met kritieke entiteiten en betrokken belanghebbende partijen.	
Artikel 9, lid 6	Artikel 29, lid 1, van het wetsvoorstel		
Artikel 9, lid 7	Artikel 32 van het wetsvoorstel		

Artikel 9, lid 8	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie.		
Artikel 10, lid 1	Artikel 10 van het wetsvoorstel	De lidstaten mogen zelf vormgeven aan de ondersteuning die zij aan kritieke entiteiten geven ter vergroting van hun weerbaarheid en ook zelf besluiten om aan kritieke entiteiten financiële middelen te verstrekken.	
Artikel 10, lid 2	Artikel 10 van het wetsvoorstel		
Artikel 10, lid 3	Artikel 32, lid 1, van het wetsvoorstel		
Artikel 11, lid 1	Artikel 32, lid 1, van het wetsvoorstel	De mogelijkheid voor de lidstaat om te bepalen wanneer het – behalve dan voor kritieke entiteiten met bepaalde kenmerken – passend is om kritieke entiteiten te raadplegen teneinde te zorgen voor een consistente toepassing van de CER-richtlijn.	
Artikel 11, lid 2	Artikel 32, lid 1, aanhef en onderdeel b, van het wetsvoorstel		
Artikel 12, lid 1	Artikel 14, lid 1 en eerste volzin; artikel 14, lid 3, van het wetsvoorstel	De mogelijkheid voor de lidstaat om kritieke entiteiten vaker dan in ieder geval vier jaar te verplichten de relevante risico's te beoordelen.	
Artikel 12, lid 2	Artikel 14, lid 1, tweede volzin en onderdeel a, b, c en d; en artikel 14, lid 2, van het wetsvoorstel	Een bestaande risicobeoordeling kan volstaan.	
Artikel 13, lid 1	Artikel 16, lid 1 en 3, van het wetsvoorstel		
Artikel 13, lid 2	Artikel 16, lid 2, van het wetsvoorstel	Bestaande weerbaarheidsbevorderende maatregelen kunnen volstaan.	

		De mogelijkheid voor de bevoegde autoriteit om gelet op bestaande weerbaarheidsbevorderende maatregelen voldaan is aan de verplichtingen uit hoofde van artikel 13, tweede lid, van de CER-richtlijn.	
Artikel 13, lid 3	Artikel 22 van het wetsvoorstel		
Artikel 13, lid 4	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie.		
Artikel 13, lid 5	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie.		
Artikel 13, lid 6	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie.		
Artikel 14	-	De mogelijkheid voor de lidstaat om zelf te voorwaarden te bepalen waaronder een antecedentenonderzoek kan worden vereist voor bepaalde personen.	
Artikel 15, lid 1	Artikel 18, lid 1, 3 en 4; en artikel 20, lid 3 en 4, van het wetsvoorstel	Meer parameters dan in artikel 15, eerste lid, van de CER-richtlijn zijn gegeven kunnen om de mate van verstoring als gevolg van incidenten te beoordelen.	
Artikel 15, lid 2	Artikel 18, lid 2, van het wetsvoorstel	Behalve dan voor de in artikel 15, tweede lid, van de CER-richtlijn genoemde informatie kunnen de lidstaten verplichten dat andere relevante informatie in de meldingen moeten worden opgenomen.	
Artikel 15, lid 3	Artikel 20, lid 4; en artikel 21, lid 1, van het wetsvoorstel		
Artikel 15, lid 4	Artikel 20, lid 1 en 2, van het wetsvoorstel		
Artikel 16	Feitelijke uitvoering		

Artikel 17, lid 1	Artikel 1 van het wetsvoorstel		
Artikel 17, lid 2	Artikel 23; en artikel 25, lid 1, van het wetsvoorstel		
Artikel 17, lid 3	Artikel 25, lid 2, van het wetsvoorstel		
Artikel 17, lid 4	Artikel 25, lid 3, van het wetsvoorstel		
Artikel 18, lid 1	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie.		
Artikel 18, lid 2	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie.		
Artikel 18, lid 3	Artikel 32, lid 1, van het wetsvoorstel		
Artikel 18, lid 4	Bepaling richt zich tot de adviesmissie		
Artikel 18, lid 5	Behoeft geen implementatie.	De lidstaten kunnen kandidaten voorstellen voor deelname aan een adviesmissie.	
Artikel 18, lid 6	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie.		
Artikel 18, lid 7	Artikel 26 van het wetsvoorstel		
Artikel 18, lid 8	Artikel 27, lid 2, van het wetsvoorstel		
Artikel 18, lid 9	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie.		
Artikel 18, lid 10	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie.		
Artikel 19, lid 1	Behoeft geen implementatie.		
Artikel 19, lid 2	Behoeft geen implementatie.		
Artikel 19, lid 3	Behoeft geen implementatie.		
Artikel 19, lid 4	Bepaling richt zich tot de Groep voor de weerbaarheid van kritieke entiteiten		

Artikel 19, lid 5	Behoeft geen implementatie.		
Artikel 19, lid 6	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie.		
Artikel 19, lid 7	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie.		
Artikel 20, lid 1	Behoeft geen implementatie.		
Artikel 20, lid 2	Behoeft geen implementatie.		
Artikel 20, lid 3	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie.		
Artikel 21, lid 1, aanhef en onder a	Van de mogelijkheid is (nog) geen gebruik gemaakt.		
Artikel 21, lid 1, aanhef en onder b	Artikel 35 van het wetsvoorstel		
Artikel 21, lid 2, aanhef en onder a	Artikel 29, lid 3, van het wetsvoorstel		
Artikel 21, lid 2, aanhef en onder b	Artikel 29, lid 4, van het wetsvoorstel		
Artikel 21, lid 3	Artikel 36 van het wetsvoorstel	De bevoegde autoriteiten kunnen naast de mogelijkheid om sancties op te leggen overeenkomstig artikel 22 van de CER-richtlijn, de kritieke entiteiten opdragen maatregelen te nemen om een eventueel vastgestelde inbreuk op de CER-richtlijn te verhelpen en om over die genomen maatregelen informatie te verstrekken.	
Artikel 21, lid 4	Artikel 35, lid 4, van het wetsvoorstel		
Artikel 21, lid 5	Artikel 29, lid 1, 3 en 4, van het wetsvoorstel		
Artikel 22	Artikel 37 en 38 van het wetsvoorstel		
Artikel 23, lid 1	Behoeft geen implementatie.		

Artikel 23, lid 2	Behoeft geen implementatie.		
Artikel 23, lid 3	Bepaling richt zich tot het Europees Parlement en de Raad		
Artikel 23, lid 4	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie.		
Artikel 23, lid 5	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie.		
Artikel 23, lid 6	Behoeft geen implementatie.		
Artikel 24, lid 1	Behoeft geen implementatie.		
Artikel 24, lid 2	Behoeft geen implementatie.		
Artikel 25	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie.		
Artikel 26, lid 1	-		
Artikel 26, lid 2	Feitelijke uitvoering.		
Artikel 27	Behoeft geen implementatie.		
Artikel 28	Behoeft geen implementatie.		
Artikel 29	Behoeft geen implementatie.		

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 1 (begripsbepaling)

Bij de meeste definities wordt verwezen naar artikel 2 van de CER-richtlijn, waarin de begrippen uit de richtlijn worden gedefinieerd.

Bij de definitie van entiteit geldt het volgende. Artikel 2, onderdeel 1, van de CER-richtlijn definieert een kritieke entiteit als een publieke of particuliere entiteit die overeenkomstig artikel 6 van de CER-richtlijn door een lidstaat is geïdentificeerd als behorende tot een van de categorieën die zijn vermeld in de derde kolom van de tabel in de bijlage. De term "particuliere entiteiten" is echter niet gangbaar in het Nederlandse rechtstelsel. Veelal worden dergelijke entiteiten aangeduid als natuurlijke personen of rechtspersonen, zoals in de definitie van entiteit in de NIS2-richtlijn (artikel 6, onderdeel 38, van de NIS2-richtlijn). Met het oog op het aansluiten bij het huidige rechtstelsel en tevens het zoveel als mogelijk uniform implementeren van de CER-richtlijn en de NIS2-richtlijn is ervoor gekozen om een definitie van entiteit te hanteren, waarin enerzijds publieke entiteiten onder vallen en anderzijds natuurlijke personen of rechtspersonen. De in artikel 1 van dit wetsvoorstel opgenomen definitie van entiteit is identiek aan de definitie van entiteit uit artikel 1 Cbw.

Voor de definitie van overheidsinstantie wordt verwezen naar de definitie hiervan in artikel 2, onderdeel 10, van de CER-richtlijn. De rechterlijke macht, de centrale banken (in casu: De Nederlandsche Bank N.V. (DNB)) en het parlement vallen hier in elk geval niet onder en op hen is de CER-richtlijn dus niet van toepassing.

Onderdeel 9 van de bijlage bij de CER-richtlijn regelt dat de sector overheid overheidsinstanties van centrale overheden omvat. Welke overheidsinstanties tot de centrale overheid behoren, wordt gedefinieerd door een lidstaat overeenkomstig het nationale recht. Daaronder vallen in Nederland de Ministeries en de daartoe behorende dienstonderdelen en zelfstandige bestuursorganen, voor zover zij kwalificeren als overheidsinstanties van de centrale overheid in de zin van de CER-richtlijn. Voor wat betreft zelfstandige bestuursorganen die vallen onder de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen (hierna: Kaderwet zbo's) geldt dat deze zbo's vallen onder de centrale overheid. Artikel 1, onder a, Kaderwet zbo's bepaalt immers dat een zbo is een bestuursorgaan *van de centrale overheid* dat bij de wet, krachtens de wet bij algemene maatregel van bestuur of krachtens de wet bij ministeriële regeling met openbaar gezag is bekleed, en dat niet hiërarchisch ondergeschikt is aan een minister. Uiteraard zal wel moeten zijn voldaan aan de overige vereisten van artikel 2, onderdeel 10, van de CER-richtlijn.

Overheidsinstanties op regionaal en lokaal niveau worden, onafhankelijk van de activiteiten die zij verrichten, niet aangewezen als (publieke) kritieke entiteit in de sector overheid. Dit neemt echter niet weg dat dergelijke overheidsinstanties op regionaal en lokaal niveau wel binnen een andere sector in de bijlage kunnen vallen en via die sector kunnen worden aangewezen als kritieke entiteit, waardoor de verplichtingen uit onderhavig wetsvoorstel via die route op hen van toepassing zijn.

Artikel 2 (doel van deze wet)

In artikel 2 van dit wetsvoorstel is het doel van deze wet omschreven. Hetgeen hierin is opgenomen, is ontleend aan artikel 1, eerste lid, en de overwegingen 1 tot en met 7 van de CER-richtlijn.

Artikel 3 (uitvoering uitvoeringshandelingen, gedelegeerde handelingen en richtsnoeren)

Artikel 3 van dit wetsvoorstel bevat een delegatiegrondslag om bij of krachtens amvb regels te stellen ter uitvoering van de op grond van de CER-richtlijn vastgestelde uitvoeringshandelingen, gedelegeerde handelingen en richtsnoeren.

Artikel 4 (netwerk- en informatiesystemen en de fysieke componenten en omgevingen daarvan)

In artikel 4 van dit wetsvoorstel is geregeld dat deze wet niet van toepassing is op aangelegenheden waarop de Cbw van toepassing is, onverminderd artikel 8 van de CER-richtlijn. Dit artikel betreft de implementatie van artikel 1, tweede lid, van de CER-richtlijn. Zie paragraaf 2.3 voor een toelichting hierop.

Artikel 5 (Nederlandse exclusieve economische zone)

Nederland heeft een exclusieve economische zone (EEZ) ingesteld krachtens de Rijkswet instelling exclusieve economische zone door middel van het Besluit van grenzen Nederlandse exclusieve economische zone. Deze zone wordt begrensd door de grens van de territoriale zee van Nederland (12 mijl uit de kust) enerzijds en de grenzen van het aan Nederland toekomende deel van het continentaal plat anderzijds (artikel 2 Besluit grenzen Nederlandse exclusieve economische zone).

Het gaat bij de EEZ om soevereine rechten ten behoeve van de exploratie, exploitatie, het behoud en het beheer van de levende en niet-levende natuurlijke rijkdommen van de zee, van de zeebodem en de ondergrond daarvan en ten behoeve van andere activiteiten zoals de opwekking van energie uit het water en wind. Rechtsmacht kan worden uitgeoefend ten aanzien van de bouw en het gebruik van kunstmatige eilanden, installaties en inrichtingen, het wetenschappelijk zeeonderzoek en de bescherming en het behoud van het mariene milieu. Ook Nederland oefent dergelijke soevereine rechten en rechtsmacht uit, bijvoorbeeld in het kader van olie- en gaswinning. Voor zover het kritieke infrastructuur betreft ten aanzien van dergelijke activiteiten in de Nederlandse EEZ heeft Nederland rechtsmacht.

Als het gaat om kabelverbindingen tussen landen – dus kabels die niet verbonden zijn met de uitoefening van soevereine rechten in de EEZ, zoals telecomkabels – dan is bij de aanleg van dergelijke kabels in de EEZ geen sprake van soevereine rechten, maar van de vrijheid voor alle landen om kabels te leggen.²¹ In die gevallen volgt uit het VN-zeerechtverdrag een aanknopingspunt voor rechtsmacht in de EEZ voor het land van de nationaliteit van de eigenaar (en mogelijk ook de beheerder) van de kabel. Daarnaast kan het land waar de kabel aanlandt voorwaarden stellen ten aanzien van de kabel (bijvoorbeeld aanleg en gebruik) of bepaalde vormen van rechtsmacht uitoefenen ingeval van een interferentie (bijvoorbeeld verstoring of sabotage) met die kabel. In geval van soevereine rechten en uitoefening van rechtsmacht is de desbetreffende Nederlandse wet- en regelgeving ook in dat gebied van toepassing verklaard. Daarbij geldt dat de staten bij de uitoefening van deze soevereine rechten en rechtsmacht gehouden zijn het gemeenschapsrecht na te leven.²² De toepasselijkheid van het gemeenschapsrecht volgt dus de toepasselijkheid van het nationale recht. Daarom is in artikel 5 van dit wetsvoorstel bepaald dat dit wetsvoorstel mede van toepassing is in de Nederlandse EEZ. Dit is uiteraard alleen relevant voor entiteiten die essentiële diensten aanbieden waarvan (een deel van) de infrastructuur zich in de Nederlandse EEZ bevindt.

Artikel 6 (overheidsinstanties die activiteiten uitvoeren op het gebied van nationale veiligheid, openbare veiligheid, defensie of rechtshandhaving)

Artikel 6 van dit wetsvoorstel strekt tot de implementatie van artikel 1, zesde lid, van de CER-richtlijn en regelt op welke overheidsinstanties deze wet niet van toepassing is, waaronder in elk geval het Ministerie van Defensie en de Nationale Politie. De reden daarvoor is gelegen in het feit dat de CER-richtlijn geen afbreuk doet aan de bevoegdheden van de lidstaten en hun autoriteiten op het gebied van bestuurlijke autonomie en evenmin aan hun verantwoordelijkheid om de nationale veiligheid en defensie te waarborgen of hun bevoegdheid om andere essentiële staatsfuncties te beschermen, met name op het gebied van openbare veiligheid, territoriale integriteit en het handhaven van de openbare orde. Overheidsinstanties die hoofdzakelijk activiteiten uitvoeren op het gebied van nationale

²¹ De artikelen 58 en 87 Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee (VN-zeerechtverdrag).

²² Zie HvJ EG 20 oktober 2005, C-6/04, ECLI:EU:C:2005:626 (*Commissie/Verenigd Koninkrijk*), overwegingen 115 tot en met 120 en HvJ EG 29 maart 2007, C-111/05, ECLI:EU:C:2007:195 (*Aktiebolaget NN/Skatteverket*), overweging 59.

veiligheid, openbare veiligheid, defensie of rechtshandhaving, met inbegrip van het onderzoeken, opsporen en vervolgen van strafbare feiten vallen daarom buiten het toepassingsgebied van dit wetsvoorstel. Overheidsinstanties waarvan de activiteiten slechts zijdelings verband houden met die gebieden, moeten evenwel vallen onder het toepassingsgebied van deze richtlijn.

Overheidsinstanties die activiteiten uitvoeren op het gebied van nationale veiligheid, openbare veiligheid, defensie of rechtshandhaving vallen niet onder het toepassingsgebied van de CER-richtlijn en worden daarom uitgezonderd van het toepassingsgebied van dit wetsvoorstel. Dit geldt alleen voor overheidsinstanties die in hoofdzaak deze activiteiten uitvoeren. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij hetgeen hierover is bepaald in artikel 6 Cbw, waarin een soortgelijke bepaling uit de NIS2-richtlijn (artikel 2, zevende lid, van de NIS2-richtlijn) is geïmplementeerd. In overweging 8 NIS2-richtlijn is namelijk verduidelijkt dat overheidsinstanties, waarvan de activiteiten slechts zijdelings verband houden met deze gebieden, niet zouden moeten worden uitgesloten van het toepassingsgebied van de NIS2-richtlijn.

Artikel 7 (aanwijzing kritieke entiteiten)

Artikel 7 van dit wetsvoorstel strekt tot de implementatie van de artikelen 6, eerste tot en met derde lid, en 7, eerste lid, van de CER-richtlijn en gaat over de aanwijzing van entiteiten als kritieke entiteit. Paragraaf 5.2 gaat nader in op deze aanwijzing. Voor zover het een aanwijzing van kritieke entiteiten betreft in sectoren of subsectoren die op grond van artikel 7a van het onderhavige wetsvoorstel door de Minister van Justitie en Veiligheid zijn aangewezen, worden de kritieke entiteiten door de Minister van Justitie en Veiligheid in zijn hoedanigheid van bevoegde autoriteit aangewezen. In een dergelijk geval gaat niet op dat de aanwijzing van kritieke entiteiten dient plaats te vinden na overleg met Onze Minister, omdat Onze Minister de Minister van Justitie en Veiligheid is.

Artikel 7a (aanwijzing sectoren, subsectoren, en type entiteiten)

Artikel 7a van dit wetsvoorstel geeft de Minister die het aangaat de bevoegdheid om sectoren, subsectoren, of type entiteiten aan te wijzen waarbinnen vervolgens kritieke entiteiten aangewezen kunnen worden. De CER-richtlijn strekt tot minimumharmonisatie en laat de bevoegdheid voor lidstaten onverlet om aanvullende sectoren, subsectoren, of type entiteiten onder het toepassingsgebied van het onderhavige wetsvoorstel te brengen. In die gevallen dat de Minister van Justitie sectoren of subsectoren op grond van artikel 7a aanwijst die onder zijn beleidsverantwoordelijkheid vallen, treedt de Minister van Justitie en Veiligheid in dat geval op als 'de Minister die het aangaat' en niet als 'Onze Minister'. In een dergelijk geval hoeft over die aanwijzing geen overleg plaats te vinden met Onze Minister.

Artikel 8 (aanwijzing en taken bevoegde autoriteit)

Artikel 8 van dit wetsvoorstel ziet op de aanwijzing en taken van de in artikel 9, eerste lid, van de CER-richtlijn bedoelde bevoegde autoriteiten.

De vakministers zijn voor in elk geval de in artikel 8 genoemde sectoren en subsectoren en, indien van toepassing, aanvullende sectoren, subsectoren of type entiteiten, de bevoegde autoriteit voor alle in dit wetsvoorstel genoemde taken van de bevoegde autoriteit (zie artikel 8, tweede lid, van dit wetsvoorstel). Paragraaf 5.8 gaat nader in op de taken van de bevoegde autoriteit.

Artikel 9 (risicobeoordeling door de bevoegde autoriteit)

Artikel 9 van dit wetsvoorstel strekt tot de implementatie van artikel 5 van de CER-richtlijn. Die richtlijnbeepaling bevat de verplichting voor lidstaten tot het uitvoeren van een nationale risicobeoordeling. In dit wetsvoorstel wordt het uitvoeren van die risicobeoordelingen belegd bij de vakministers. Voor een nadere toelichting hierover wordt verwezen naar paragraaf 5.1.

Artikel 10 (ondersteuning aan kritieke entiteiten)

Artikel 10 van dit wetsvoorstel betreft de implementatie van artikel 10 van de CER-richtlijn, waarin lidstaten worden verplicht om kritieke entiteiten te ondersteunen bij het vergroten van hun weerbaarheid en bij de naleving van de verplichtingen die volgen uit de CER-richtlijn. Paragraaf 5.9 gaat in op deze ondersteuning.

Artikel 11 (lijst van kritieke entiteiten)

Artikel 11 van dit wetsvoorstel betreft de implementatie van artikel 6, derde en vijfde lid, van de CER-richtlijn. Die richtlijnbevestigingen zien op de verplichting voor lidstaten om een lijst op te stellen van geïdentificeerde kritieke entiteiten. In dit wetsvoorstel wordt dit geïmplementeerd als een verplichting van de bevoegde autoriteiten om de lijst op te stellen. Er is voor gekozen de bevoegde autoriteit (de vakminister) te verplichten de lijst op te stellen, omdat deze beschikt over de benodigde informatie vanwege de verantwoordelijkheid voor het identificeren en aanwijzen van kritieke entiteiten.

Artikel 12 (aanwijzing en taken centrale contactpunt)

Artikel 9, tweede lid, van de CER-richtlijn verplicht lidstaten tot het aanwijzen van een nationaal centrale contactpunt en bevat een omschrijving van de taken van dat contactpunt. In artikel 12 van dit wetsvoorstel wordt de Minister van Justitie en Veiligheid aangewezen als dat centrale contactpunt en zijn de hiervoor bedoelde taken opgenomen. Zie paragraaf 5.7 voor een beschrijving van die taken.

Artikel 13 (strategie inzake de weerbaarheid van kritieke entiteiten)

Op grond van artikel 13 van dit wetsvoorstel moet de Minister van Justitie en Veiligheid in overeenstemming met Onze Ministers die het aangaat een strategie vaststellen om de weerbaarheid van kritieke entiteiten te verbeteren. De strategie bevat ten minste de in artikel 4, eerste en tweede lid, van de CER-richtlijn genoemde elementen. Die genoemde elementen betreffen onder meer: een beschrijving van het proces waarmee kritieke entiteiten worden geïdentificeerd en worden ondersteund, strategische doelstellingen en een lijst van de belangrijkste autoriteiten en belanghebbenden. Hierbij consulteert de Minister van Justitie en Veiligheid in overeenstemming met genoemde ministers eerst de relevante betrokken partijen waaronder vakministers en eventueel andere (overheid)partijen. De Veiligheidsstrategie voor het Koninkrijk der Nederlanden beschrijft de acties en ambities van het kabinet voor de periode 2023-2029. In deze strategie wordt onder andere ingegaan op het weerbaar maken van de vitale infrastructuur. Hiermee voldoet Nederland aan het vereiste uit de CER-richtlijn tot het hebben van een strategie om de weerbaarheid van kritieke entiteiten te verbeteren.

Artikel 14 (risicobeoordeling door de kritieke entiteit)

Artikel 14 van dit wetsvoorstel ziet op de implementatie van artikel 12 van de CER-richtlijn en verplicht kritieke entiteiten tot het uitvoeren van een risicobeoordeling. Paragraaf 5.4 gaat in op de risicobeoordeling door kritieke entiteiten.

Artikel 15 (toepassingsbereik en vrijstelling verplichting risicobeoordeling)

Eerste lid

Artikel 15, eerste lid, van dit wetsvoorstel strekt tot de implementatie van artikel 8 van de CER-richtlijn en regelt dat de verplichting van een kritieke entiteit om een risicobeoordeling uit te voeren (opgenomen in artikel 14 van dit wetsvoorstel) niet van toepassing is op kritieke entiteiten in de sectoren bankwezen, infrastructuur voor de financiële markt en digitale infrastructuur, genoemd in de bijlage van dit wetsvoorstel.

Tweede lid

Artikel 15, tweede lid, van dit wetsvoorstel strekt tot de implementatie van artikel 1, zevende lid, van de CER-richtlijn en ziet op een vrijstelling van de verplichting van een kritieke entiteit om een risicobeoordeling uit te voeren (opgenomen in artikel 14 van dit wetsvoorstel). Artikel 1, zevende lid, van de CER-richtlijn biedt lidstaten de mogelijkheid om entiteiten die activiteiten uitvoeren op het gebied van nationale veiligheid, openbare veiligheid, defensie of rechtshandhaving, of die uitsluitend diensten verlenen aan overheidsinstanties die in hoofdzaak zulke activiteiten uitvoeren, met betrekking tot die activiteiten of diensten vrij te stellen van bepaalde verplichtingen, waaronder de verplichting tot het uitvoeren van een risicobeoordeling.

In dit wetsvoorstel is de bevoegdheid om zulke entiteiten vrij te stellen van verplichtingen belegd bij de vakminister. De vakminister kan overgaan tot het verlenen van de vrijstelling, in overeenstemming met de Minister van Justitie en Veiligheid. Op basis van een risico-afweging bereiken zij overeenstemming over de toepassing van de vrijstellingsclausule en de bijbehorende voorwaarden voordat vrijstelling plaatsvindt. Een vrijstelling wordt opgenomen in een regeling of besluit van de vakminister. De vakminister informeert de betrokken kritieke entiteit over de bijbehorende voorwaarden en informeert ook de toezichthoudende instantie.

Artikel 16 (zorgplicht)

Artikel 16 van dit wetsvoorstel strekt tot de implementatie van artikel 13, eerste en tweede lid, van de CER-richtlijn en ziet op de zorgplicht voor kritieke entiteiten. Paragraaf 5.5 gaat uitgebreid in op de zorgplicht.

Artikel 17 (toepassingsbereik en vrijstelling zorgplicht)

Eerste lid

Artikel 17, eerste lid, van dit wetsvoorstel strekt tot de implementatie van artikel 8 van de CER-richtlijn en regelt dat de zorgplicht niet van toepassing is op kritieke entiteiten in de sectoren bankwezen, infrastructuur voor de financiële markt en digitale infrastructuur, genoemd in de bijlage van dit wetsvoorstel.

Tweede lid

Artikel 17, tweede lid, van dit wetsvoorstel strekt tot de implementatie van artikel 1, zevende lid, van de CER-richtlijn en ziet op een vrijstelling van de zorgplicht. Artikel 1, zevende lid, van de CER-richtlijn biedt lidstaten de mogelijkheid om entiteiten die activiteiten uitvoeren op het gebied van nationale veiligheid, openbare veiligheid, defensie of rechtshandhaving, of die uitsluitend diensten verlenen aan overheidsinstanties die in hoofdzaak zulke activiteiten uitvoeren, met betrekking tot die activiteiten of diensten vrij te stellen van bepaalde verplichtingen, waaronder de zorgplicht.

In dit wetsvoorstel is de bevoegdheid om zulke entiteiten vrij te stellen van verplichtingen belegd bij de bevoegde autoriteit (de vakminister). De vakminister kan overgaan tot het verlenen van de vrijstelling, in overeenstemming met de Minister van Justitie en Veiligheid. Op basis van een risico-afweging bereiken zij overeenstemming over de toepassing van de vrijstellingsclausule en de bijbehorende voorwaarden voordat vrijstelling plaatsvindt. Een vrijstelling wordt opgenomen in een regeling of besluit van de vakminister. De vakminister informeert de betrokken kritieke entiteit over de bijbehorende voorwaarden en informeert ook de toezichthoudende instantie.

Derde lid

Artikel 17, derde lid, van dit wetsvoorstel strekt ter implementatie van artikel 1, derde lid, van de CER-richtlijn. In de laatstgenoemde bepaling is bepaald dat wanneer bepalingen van sectorspecifieke rechtshandelingen van de Europese Unie voorschrijven dat kritieke entiteiten maatregelen moeten nemen om hun weerbaarheid te vergroten, en wanneer die voorschriften door de lidstaten worden erkend als ten minste gelijkwaardig aan de in deze richtlijn overeengekomen verplichtingen, zijn de desbetreffende bepalingen van deze richtlijn niet van toepassing. Meer concreet gaat het hierbij om de zorgplicht. De andere verplichtingen uit dit wetsvoorstel zijn dus wel van toepassing op die entiteiten. In artikel 17, derde lid, van dit wetsvoorstel is bepaald dat de erkenning van de (ten minste) gelijkwaardigheid van de maatregelen uit sectorspecifieke rechtshandelingen van de Europese Unie wordt belegd bij de vakminister.

Artikel 18 (meldplicht)

Dit artikel betreft de implementatie van artikel 15, eerste lid, eerste alinea, en tweede lid, van de CER-richtlijn. Deze bepaling uit de richtlijn ziet op de verplichting voor kritieke entiteiten om incidenten te melden bij de bevoegde autoriteit en op de taken van de bevoegde autoriteit na ontvangst van een melding. Paragraaf 5.6 gaat nader in op de meldplicht, met inbegrip van de in artikel 18, vijfde lid, van dit wetsvoorstel opgenomen delegatiegrondslag.

Artikel 19 (toepassingsbereik en vrijstelling meldplicht)

Eerste lid

Artikel 19, eerste lid, van dit wetsvoorstel strekt tot de implementatie van artikel 8 van de CER-richtlijn en regelt dat de meldplicht niet van toepassing is op kritieke entiteiten in de sectoren bankwezen, infrastructuur voor de financiële markt en digitale infrastructuur, genoemd in de bijlage van dit wetsvoorstel.

Tweede lid

Artikel 19, tweede lid, van dit wetsvoorstel strekt tot de implementatie van artikel 1, zevende lid, van de CER-richtlijn en ziet op een vrijstelling van de meldplicht. Artikel 1, zevende lid, van de CER-richtlijn biedt lidstaten de mogelijkheid om entiteiten die activiteiten uitvoeren op het gebied van nationale veiligheid, openbare veiligheid, defensie of rechtshandhaving, of die uitsluitend diensten verlenen aan overheidsinstanties die in hoofdzaak zulke activiteiten uitvoeren, met betrekking tot die activiteiten of diensten vrij te stellen van bepaalde verplichtingen, waaronder de meldplicht. In dit wetsvoorstel is de bevoegdheid om zulke entiteiten vrij te stellen van verplichtingen belegd bij de bevoegde autoriteit (de vakminister). De vakminister kan overgaan tot het verlenen van de vrijstelling, in overeenstemming met de Minister van Justitie en Veiligheid. Op basis van een risicoafweging bereiken zij overeenstemming over de toepassing van de vrijstellingsclausule en de bijbehorende voorwaarden voordat vrijstelling plaatsvindt. Een vrijstelling wordt opgenomen in een regeling of besluit van de vakminister. De vakminister informeert de betrokken kritieke entiteit over de bijbehorende voorwaarden en informeert ook de toezichthoudende instantie.

Artikel 20 (taken bevoegde autoriteit na melding)

Artikel 20 van dit wetsvoorstel bevat de taken van de bevoegde autoriteit na de ontvangst van een in artikel 18 van dit wetsvoorstel bedoelde melding van een incident door een kritieke entiteit. In artikel 20, eerste en tweede lid, van dit wetsvoorstel is artikel 15, vierde lid, van de CER-richtlijn geïmplementeerd. In het derde lid is artikel 15, eerste lid, laatste zin, van de CER-richtlijn geïmplementeerd en in het vierde lid is artikel 15, derde lid, van de CER-richtlijn geïmplementeerd.

Dit artikel ziet op de taken van de bevoegde autoriteit ten aanzien van die entiteit en het informeren van de Europese Commissie, andere lidstaten en het publiek. Het informeren van andere lidstaten geschiedt door de bevoegde autoriteit via het centrale contactpunt. In artikel 12 van dit wetsvoorstel is de Minister van Justitie en Veiligheid aangewezen als het centrale contactpunt en het is dus aan deze minister om een bij de bevoegde autoriteit gemeld incident met – kort gezegd – aanzienlijke grensoverschrijdende gevolgen door te geven aan het centrale contactpunt van de andere lidstaat of lidstaten.

Artikel 21 (taken centrale contactpunt na melding)

Artikel 21 van dit wetsvoorstel strekt tot de implementatie van een deel van artikel 15, derde lid, van de CER-richtlijn. Dit artikel gaat over de informatie die het centrale contactpunt heeft ontvangen over een incident dat aanzienlijke gevolgen heeft of kan hebben voor kritieke entiteiten en voor de continuïteit van de verlening van essentiële diensten aan of in één of meer lidstaten. Die informatie kan het centrale contactpunt hebben ontvangen van de bevoegde autoriteit of van een centrale contactpunt van een andere lidstaat.

De Minister van Justitie en Veiligheid is in artikel 12 van dit wetsvoorstel aangewezen als het centrale contactpunt voor Nederland. Op grond van artikel 21, eerste lid, van dit wetsvoorstel moet het centrale contactpunt zorgvuldig omgaan bij de ontvangst van de hiervoor bedoelde informatie en bij de verzending van deze informatie aan de centrale contactpunten van andere getroffen lidstaten. Het tweede lid betreft het doorzenden aan de bevoegde autoriteit van relevante incidentinformatie die het centrale contactpunt van centrale contactpunten van andere lidstaten ontvangt.

Artikel 22 (aanwijzing verbindingsfunctionaris)

Artikel 22 van dit wetsvoorstel strekt tot de implementatie van artikel 13, derde lid, van de CER-richtlijn. Op grond van dit artikel moet een kritieke entiteit een verbindingsfunctionaris of een gelijkwaardige functionaris aanwijzen als het contactpunt met de bevoegde autoriteiten. Gevolg hiervan is dat de bevoegde autoriteiten beschikken over een overzicht van functionarissen van kritieke entiteiten die vallen onder hun sectorale verantwoordelijkheid.

Artikel 23 (meldplicht verlening essentiële diensten aan of in zes of meer lidstaten)

Sommige kritieke entiteiten verlenen essentiële diensten aan of in zes of meer lidstaten van de Europese Unie. Deze kritieke entiteiten moeten op grond van artikel 23 van dit wetsvoorstel de bevoegde autoriteit daarover informeren. Daarbij moeten zij ook kenbaar maken om welke essentiële diensten en lidstaten het gaat. Dit artikel betreft de implementatie van artikel 17, tweede lid, eerste en tweede volzin, van de CER-richtlijn.

Artikel 24 (vrijstelling aanwijzing verbindingsfunctionaris en meldplicht verlening essentiële diensten aan of in zes of meer lidstaten)

Eerste lid

Artikel 24, eerste lid, van dit wetsvoorstel strekt tot de implementatie van artikel 8 van de CER-richtlijn en regelt dat de in de artikelen 22 en 23 van dit wetsvoorstel bedoelde verplichtingen niet van toepassing zijn op kritieke entiteiten in de sectoren bankwezen, infrastructuur voor de financiële markt en digitale infrastructuur, genoemd in de bijlage van dit wetsvoorstel.

Tweede lid

Artikel 24, tweede lid, van dit wetsvoorstel strekt tot de implementatie van artikel 1, zevende lid, van de CER-richtlijn en ziet op een vrijstelling van de in artikel 23 van dit wetsvoorstel bedoelde meldplicht. Artikel 1, zevende lid, van de CER-richtlijn biedt lidstaten de mogelijkheid om entiteiten die activiteiten uitvoeren op het gebied van nationale veiligheid, openbare veiligheid, defensie of rechtshandhaving, of die uitsluitend diensten verlenen aan overheidsinstanties die in hoofdzaak zulke activiteiten uitvoeren, met betrekking tot die activiteiten of diensten vrij te stellen van bepaalde verplichtingen, waaronder de meldplicht uit artikel 18 van dit wetsvoorstel.

In dit wetsvoorstel is de bevoegdheid om zulke entiteiten vrij te stellen van verplichtingen belegd bij de bevoegde autoriteit (de vakminister). De vakminister kan overgaan tot het verlenen van de vrijstelling, in overeenstemming met de Minister van Justitie en Veiligheid. Op basis van een risicoafweging bereiken zij overeenstemming over de toepassing van de vrijstellingsclausule en de bijbehorende voorwaarden voordat vrijstelling plaatsvindt. Een vrijstelling wordt opgenomen in een regeling of besluit van de vakminister. De vakminister informeert de betrokken kritieke entiteit over de bijbehorende voorwaarden en informeert ook de toezichthoudende instantie.

Artikel 25 (taken bevoegde autoriteit ten aanzien van kritieke entiteit van bijzonder Europees belang)

Eerste lid

In artikel 23 van dit wetsvoorstel is bepaald dat een kritieke entiteit die essentiële diensten verleent aan of in zes of meer lidstaten hiervan een kennisgeving moet doen bij de bevoegde autoriteit. Artikel 25, eerste lid, van dit wetsvoorstel bepaalt dat de bevoegde autoriteit, via het centrale contactpunt, de Europese Commissie op de hoogte stelt van de identiteit van die kritieke entiteit en de gemelde

essentiële diensten en lidstaten. De bevoegde autoriteit moet de identiek van de kritieke entiteit en de door de kritieke entiteit verstrekte informatie zonder onnodige vertraging aan de Europese Commissie verstrekken. In deze bepaling is artikel 17, tweede lid, van de CER-richtlijn geïmplementeerd.

Tweede lid

Op het moment dat de Europese Commissie tot het oordeel komt dat sprake is van een kritieke entiteit van bijzonder Europees belang, stelt zij de betrokken kritieke entiteit hiervan in kennis via de bevoegde autoriteit. Dit volgt uit artikel 17, derde lid, van de CER-richtlijn. Omdat die kennisgeving via de bevoegde autoriteit loopt, is in artikel 25, tweede lid, van dit wetsvoorstel bepaald dat de bevoegde autoriteit die kennisgeving zonder onnodige vertraging moet toezenden aan de betrokken kritieke entiteit. Dit betreft de implementatie van artikel 17, derde alinea, laatste volzin, van de CER-richtlijn.

Derde lid

Artikel 25, derde lid, van dit wetsvoorstel strekt tot de implementatie van artikel 18, vierde lid, laatste volzin, van de CER-richtlijn. Deze bepaling verplicht de bevoegde autoriteit om aan de Europese Commissie en de lidstaten waaraan of waarin een essentiële dienst wordt verleend, bepaalde informatie te verstrekken. Het gaat om informatie over de maatregelen die de bevoegde autoriteit heeft genomen naar aanleiding van het oordeel van de adviesmissie over of een entiteit de verplichting tot het uitvoeren van een risicobeoordeling, de zorgplicht en de meldplicht nakomt en welke maatregelen kunnen worden genomen om de weerbaarheid van die kritieke entiteit te verbeteren.

Artikel 26 (verplichtingen kritieke entiteit van bijzonder Europees belang)

Voor een kritieke entiteit van bijzonder Europees belang gelden de verplichtingen uit artikel 26 van dit wetsvoorstel. Op grond van artikel 26, eerste lid, van dit wetsvoorstel is een dergelijke entiteit verplicht om aan de adviesmissie van de Europese Commissie toegang te verlenen tot haar informatie, systemen en faciliteiten die betrekking hebben op de essentiële dienstverlening en die de adviesmissie nodig heeft voor de uitoefening van haar taken. Dit is een implementatie van artikel 18, zevende lid, van de CER-richtlijn.

Artikel 26, tweede lid, van dit wetsvoorstel implementeert artikel 18, vierde lid, vierde alinea, van de CER-richtlijn. Hierin is bepaald dat een kritieke entiteit van bijzonder Europees belang bij het voldoen aan de zorgplicht, voor zover een adviesmissie heeft plaatsgevonden, rekening houdt met het advies van de adviesmissie. Dit betekent ook dat de toezichthouder bij het toezicht op de naleving van de zorgplicht van artikel 16 van dit wetsvoorstel het hiervoor bedoelde advies van de adviesmissie betreft.

Artikel 27 (toepassingsbereik en vrijstelling verplichtingen kritieke entiteit van bijzonder Europees belang)

Eerste lid

Artikel 27, eerste lid, van dit wetsvoorstel strekt tot de implementatie van artikel 8 van de CER-richtlijn en regelt dat de in artikel 26 van dit wetsvoorstel neergelegde verplichtingen voor kritieke entiteiten van bijzonder Europees belang niet van toepassing zijn op kritieke entiteiten in de sectoren bankwezen, infrastructuur voor de financiële markt en digitale infrastructuur, genoemd in de bijlage van dit wetsvoorstel.

Tweede lid

Artikel 27, tweede lid, van dit wetsvoorstel strekt tot de implementatie van artikel 1, zevende lid, van de CER-richtlijn en ziet op een vrijstelling van de in artikel 26 van dit wetsvoorstel neergelegde verplichtingen voor kritieke entiteiten van bijzonder Europees belang. Artikel 1, zevende lid, van de CER-richtlijn biedt lidstaten de mogelijkheid om entiteiten die activiteiten uitvoeren op het gebied van nationale veiligheid, openbare veiligheid, defensie of rechtshandhaving, of die uitsluitend diensten verlenen aan overheidsinstanties die in hoofdzaak zulke activiteiten uitvoeren, met betrekking tot die

activiteiten of diensten vrij te stellen van bepaalde verplichtingen, waaronder de in artikel 26 van dit wetsvoorstel neergelegde verplichtingen voor kritieke entiteiten van bijzonder Europees belang. In dit wetsvoorstel is de bevoegdheid om zulke entiteiten vrij te stellen van verplichtingen belegd bij de bevoegde autoriteit (de vakminister). De vakminister kan overgaan tot het verlenen van de vrijstelling, in overeenstemming met de Minister van Justitie en Veiligheid. Op basis van een risico-afweging bereiken zij overeenstemming over de toepassing van de vrijstellingsclausule en de bijbehorende voorwaarden voordat vrijstelling plaatsvindt. Een vrijstelling wordt opgenomen in een regeling of besluit van de vakminister. De vakminister informeert de betrokken kritieke entiteit over de bijbehorende voorwaarden en informeert ook de toezichthoudende instantie.

Artikel 27a (samenwerking en informatie-uitwisseling tussen bevoegde autoriteiten van deze wet)

Artikel 27a van dit wetsvoorstel strekt tot de implementatie van artikel 9, eerste lid, derde alinea, van de CER-richtlijn en verplicht de bevoegde autoriteiten tot samenwerking voor het doeltreffend en doelmatig kunnen uitvoeren van hun taken. Gedacht wordt aan onderlinge afspraken om zodoende vlot en effectief samen te werken en dubbel werk waar mogelijk te voorkomen, bijvoorbeeld bij het toezien op de toepassing van de verplichtingen op grond van dit wetsvoorstel die raken aan andere bestaande sectorale regelingen. Ten behoeve van deze samenwerking wisselen de bevoegde autoriteiten de benodigde informatie uit, zoals de door een kritieke entiteit genomen maatregelen.

Artikel 28 (samenwerking en informatie-uitwisseling tussen het centrale contactpunt en de bevoegde autoriteit)

Artikel 28 van dit wetsvoorstel strekt tot de implementatie van artikel 9, eerste lid, derde alinea, van de CER-richtlijn. Om te garanderen dat het centrale contactpunt en de bevoegde autoriteiten hun taken uit dit wetsvoorstel doeltreffend en doelmatig kunnen uitvoeren, moeten zij met elkaar samenwerken en relevante informatie kunnen uitwisselen.

Artikel 29 (samenwerking en informatie-uitwisseling met bevoegde autoriteiten Cyberbeveiligingswet)

Artikel 29 van dit wetsvoorstel gaat over de samenwerking en informatie-uitwisseling tussen de bevoegde autoriteit van dit wetsvoorstel en de bevoegde autoriteit van de Cbw.

Het eerste lid strekt tot de implementatie van de artikelen 9, zesde lid, en 21, vijfde lid, van de CER-richtlijn en gaat onder meer over het uitwisselen van informatie over cyberbeveiligingsrisico's die negatieve gevolgen hebben voor kritieke entiteiten.

Het tweede lid strekt tot de implementatie van artikel 6, vierde lid, van de CER-richtlijn en ziet op de verplichting voor de bevoegde autoriteit van dit wetsvoorstel om de bevoegde autoriteit van de Cbw in kennis te stellen van de aanwijzing van een entiteit als kritieke entiteit. Op grond van artikel 8, eerste lid, onderdeel g, Cbw zijn kritieke entiteiten als bedoeld in dit wetsvoorstel namelijk tevens van rechtswege essentiële entiteit als bedoeld in de Cbw.

Het derde lid strekt tot de implementatie van artikel 21, vijfde lid, van de CER-richtlijn. Het vierde lid strekt ook tot de implementatie van artikel 21, vijfde lid, van de CER-richtlijn, evenals artikel 32, negende lid, van de NIS2-richtlijn.

Artikel 30 (overleg en samenwerking met andere nationale autoriteiten)

Artikel 30 van dit wetsvoorstel strekt tot de implementatie van artikel 9, vijfde lid, van de CER-richtlijn. Die richtlijnbevestiging bevat de verplichting voor lidstaten om ervoor te zorgen dat de bevoegde autoriteit overlegt en samenwerkt met andere betrokken nationale autoriteiten, waaronder autoriteiten die belast zijn met civiele bescherming, rechtshandhaving en de bescherming van persoonsgegevens en met kritieke entiteiten en betrokken belanghebbende partijen.

Deze samenwerking bestaat vooral uit informatie-uitwisseling tussen bevoegde autoriteiten en andere nationale autoriteiten met betrekking tot dreigingen, risico's en incidenten die negatieve gevolgen kunnen hebben. Wanneer een bevoegde autoriteit bijvoorbeeld het vermoeden heeft van mogelijke gevolgen voor belangen van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of defensie, consulteert en/of informeert de betreffende bevoegde autoriteit de departementen die beleidsmatig verantwoordelijk zijn voor deze domeinen en, waar relevant, andere betrokken bevoegde autoriteiten en de inlichtingen- en veiligheidsdiensten om de eventuele gevolgen zo volledig mogelijk in kaart te brengen en betreffende autoriteiten op de hoogte te stellen. De bevoegde autoriteit blijft eindverantwoordelijk voor de betreffende taken in de zin van dit wetsvoorstel.

Artikel 30a (informatieverstrekking van het centrale contactpunt aan kritieke entiteiten)

Dit artikel biedt een grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens door het centrale contactpunt als zij informatie van centrale contactpunten van andere lidstaten ontvangen en deze moeten doorzenden aan kritieke entiteiten op grond van artikel 21, tweede lid, Wwke.

Artikel 30b (informatie-uitwisseling tussen de bevoegde autoriteit en kritieke entiteiten)

Dit artikel biedt een grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens bij zowel het ontvangen als verzenden van informatie door de bevoegde autoriteiten aan kritieke entiteiten. Van het ontvangen van persoonsgegevens van een contactpersoon van een kritieke entiteit zal sprake zijn bij het doen van een melding door een kritieke entiteit als bedoeld in artikel 15 Wwke. Ook zal een bevoegde autoriteit mogelijk persoonsgegevens van een contactpersoon van een entiteit ontvangen ten behoeve van de aanwijzing als kritieke entiteit (artikel 7 dan wel artikel 7a Wwke). Van de verwerking van persoonsgegevens door de bevoegde autoriteit bij het verzenden van informatie aan kritieke entiteiten kan sprake zijn bij het verstrekken van relevante informatie uit de nationale risicorisicobeoordeling (artikel 9, zesde lid, Wwke). Het zal dan in deze gevallen ook gaan om persoonsgegevens van contactpersonen bij de kritieke entiteit of een ambtenaar van de bevoegde autoriteit.

Artikel 31 (verwerkingsverantwoordelijkheid)

Artikel 31 van dit wetsvoorstel regelt de verwerkingsverantwoordelijkheid.

Artikel 31a (bijzondere persoonsgegevens)

In dit artikel is een grondslag opgenomen voor de verwerking van bijzondere persoonsgegevens door het CSIRT en de bevoegde autoriteit. Dit is uitgebreid toegelicht in paragraaf 6.4.

Artikel 32 (vertrouwelijke gegevens)

Dit artikel strekt tot de implementatie van artikel 1, vierde lid, van de CER-richtlijn. Die bepaling uit de richtlijn ziet op de uitwisseling van vertrouwelijke informatie met de Europese Commissie en andere betrokken bevoegde autoriteiten.

Artikel 32 Wwke bepaalt in het eerste lid onder welke voorwaarden vertrouwelijke gegevens gedeeld mogen worden met andere nationale bevoegde autoriteiten bedoeld in artikel 30 Wwke, de bevoegde autoriteiten in het kader van de CER-richtlijn van andere lidstaten, of de Europese Commissie. Deze voorwaarden vloeien voort uit artikel 1, vierde lid, van de CER-richtlijn.

Onder vertrouwelijke gegevens worden in beginsel die gegevens verstaan die door entiteiten vertrouwelijke aan de bevoegde autoriteit zijn verstrekt. Daaronder vallen in ieder geval bedrijfsheimen. Bij bedrijfsgeheimen wordt gedacht aan informatie over de technische bedrijfsvoering van een entiteit dan wel een essentieel proces, het functioneren van systemen en (productie)processen, propriëtaire technieken maar ook technologische informatie zoals beveiligingsmethoden en strategieën of risicoanalyses. Ook kan worden gedacht aan concrete informatie over de entiteit die door een dreiging of incident is getroffen waarbij verdere verspreiding tot gevolg heeft dat die entiteit daarvan nadeel ondervindt (bijvoorbeeld omdat klanten weglopen, of

omdat gegevens bekend worden waar concurrenten hun voordeel mee kunnen doen). In de praktijk zal het met name gaan om vertrouwelijke gegevens waarover de vakminister en de toezichthoudende instantie komen te beschikken in het kader van de meldplicht (artikel 18 Wwke).

Vertrouwelijke gegevens kunnen ook gegevens betreffen die krachtens Unie- of nationale voorschriften vertrouwelijk zijn. Hierbij wordt in elk geval gedacht aan bedrijfs- en fabricagegegevens die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld (artikel 5.1, eerste lid, onderdeel c, Woo). Het kan dan bijvoorbeeld gaan om gegevens die door een entiteit in het kader van de meldplicht van het onderhavige wetsvoorstel aan de overheid zijn verstrekt en daarbij zijn aangemerkt als vertrouwelijke bedrijfs- of fabricagegegevens, zoals de kring van afnemers van een essentiële dienst, leveranciers of financiële gegevens

Daarnaast wordt in elk geval gedacht aan persoonsgegevens (artikel 5.1, eerste lid, onderdeel d), Woo. Voor de uitwisseling van persoonsgegevens en de conformiteit hiervan met de AVG wordt verwezen naar hoofdstuk 6.

Artikel 32, derde lid, kent een bijzondere openbaarheidsregeling voor vertrouwelijke gegevens. De bijzondere regeling geldt niet alleen zolang die gegevens bij de in het eerste genoemde overheidsinstanties berusten, maar ook nadat zij zijn verstrekt.

Deze bijzondere openbaarheidsregel geldt echter niet voor milieu-informatie. De Woo kent (net als de Wob) aparte regels voor milieu-informatie, omdat dit voortvloeit uit het Verdrag van Aarhus EU en -richtlijn 2003/4/EG. Voor de definitie van 'milieu-informatie' wordt in de Woo (net als in de Wob) verwezen naar artikel 19.1a Wet milieubeheer. Zo geldt dat als er sprake is van een zwaarwegend belang, waaronder het belang van het milieu valt, dan mag een bestuursorgaan informatie actief openbaar maken, ook al zijn een of meer uitzonderingen op de openbaarmaking van toepassing (artikel 3.4 Woo). Voor de relatieve weigeringsgrond *economische of financiële belangen van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen* geldt dat in het geval van milieu-informatie enkel een beroep op deze grond kan worden gedaan als de informatie een vertrouwelijk karakter heeft (artikel 5,2, tweede lid, onderdeel b, Woo). Als relatieve weigeringsgrond is daarnaast opgenomen dat het belang van openbaarmaking van de desbetreffende informatie moet kunnen worden afgewogen tegenover het belang van het milieu waar de informatie op ziet (artikel 5,2, tweede lid, onderdeel g, Woo) Hoewel als hoofdregel geldt dat persoonlijke beleidsopvattingen niet (dan wel in niet-herleidbare vorm) openbaar worden gemaakt, geldt met betrekking tot milieu-informatie dat de openbaarmaking van de persoonlijke beleidsopvatting moet worden afgewogen tegen het belang van de openbaarmaking van de milieu-informatie (artikel 5.2, vierde lid, Woo). Tenslotte wordt in dit verband opgemerkt dat milieu-informatie die betrekking heeft op emissies (schadelijke stoffen) in het milieu altijd openbaar gemaakt moet worden (artikel 5.1, zevende lid, Woo). Voor de informatie-uitwisseling bij of krachtens het onderhavige wetsvoorstel geldt op grond van het vierde lid dat er geen informatie wordt verstrekt waarvan de bekendmaking strijdig is met de wezenlijke belangen van nationale veiligheid, openbare veiligheid of defensie. Het gaat hierbij in elk geval om overheidsinformatie welke is gerubriceerd op grond van het Besluit Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksdienst Bijzondere Informatie 2013 (VIRBI 2013). Gerubriceerde informatie zal dus niet worden uitgewisseld in het kader van het onderhavige wetsvoorstel. Te denken valt aan inlichtingenberichten .

Artikel 33 (verstrekking van gegevens in relatie tot nationale veiligheid, openbare veiligheid en defensie)

In artikel 33 van dit wetsvoorstel is artikel 1, achtste lid, van de CER-richtlijn geïmplementeerd. In dit artikel is geregeld dat het onderhavige wetsvoorstel geen betrekking heeft op de verstrekking van informatie waarvan de bekendmaking strijdig is met de wezenlijke belangen van nationale veiligheid, openbare veiligheid of defensie.

Artikel 34 (toezichthouders)

Artikel 34 van dit wetsvoorstel ziet op de aanwijzing van natuurlijke personen die zijn belast met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens dit wetsvoorstel. Deze natuurlijke personen beschikken na de aanwijzing over de bevoegdheden uit titel 5.2 Awb en de toezichtsbevoegdheden in dit wetsvoorstel.

Artikel 35 (audit)

Artikel 35 van dit wetsvoorstel strekt tot de implementatie van artikel 21, eerste lid, onderdeel b, van de CER-richtlijn en ziet op de bevoegdheid van de toezichthouder om een kritieke entiteit de verplichting op te leggen om een audit te laten uitvoeren. Paragraaf 5.11.3 gaat nader in op de audit.

Artikel 36 (aanwijzing)

Artikel 36 van dit wetsvoorstel ziet op de bevoegdheid van de toezichthouder om een kritieke entiteit een aanwijzing op te leggen. Dit artikel betreft de implementatie van artikel 21, derde lid, van de CER-richtlijn. Paragraaf 5.11.4 gaat nader in op deze bevoegdheid.

Artikel 37 (last onder bestuursdwang)

Artikel 37 van dit wetsvoorstel ziet op de bevoegdheid van de toezichthouder om een last onder bestuursdwang op te leggen aan een kritieke entiteit en betreft de implementatie van artikel 21, derde lid, van de CER-richtlijn. Paragraaf 5.11.5 gaat nader in op deze bevoegdheid.

Artikel 38 (bestuurlijke boete)

Artikel 38 van dit wetsvoorstel ziet op de bevoegdheid van de toezichthouder tot het opleggen van een bestuurlijke boete aan een kritieke entiteit en betreft de implementatie van artikel 22 van de CER-richtlijn. In paragraaf 5.11.6 wordt uitvoerig ingegaan op dit instrument.

Artikel 39 (wijziging Wet open overheid)

Artikel 1, vierde lid, van de CER-richtlijn is een met artikel 2, dertiende lid, van de NIS2-richtlijn vergelijkbare bepaling.

Artikel 1, vijfde lid, van de oorspronkelijke NIS-richtlijn (2016/1148) is dezelfde bepaling als artikel 2, dertiende lid, van de NIS2-richtlijn (2022/2555) en artikel 1, vierde lid, CER-richtlijn. Artikel 1, vijfde lid, van de NIS1-richtlijn (2016/1148) is omgezet in het huidige artikel 20 Wbni. Zoals daar uiteengezet bevat artikel 20 Wbni een bijzondere openbaarheidsregeling voor vertrouwelijke (en daar nog: herleidbare) gegevens, waarbij wordt afgeweken van de Wet openbaarheid van bestuur (de voorloper van de Wet open overheid). Voor de implementatie van artikel 1, vierde lid, van de CER-richtlijn wordt een bepaling opgenomen die overeenkomt met artikel 20 Wbni en aansluit bij de omzetting van artikel 2, dertiende lid, van de implementatie van de NIS2-richtlijn.

In het voorgestelde artikel 32, tweede lid, Wwke en met de toevoeging van artikel 32 Wwke aan de bijlage bij de Woo (artikel 39 van het onderhavige wetsvoorstel) wordt buiten twijfel gesteld dat de Wet open overheid niet van toepassing is op vertrouwelijke gegevens. Deze afwijking geldt voor ieder bestuursorgaan dat dergelijke vertrouwelijke gegevens onder zich heeft.

Bijlage

De bijlage bij dit wetsvoorstel correspondeert met die uit de CER-richtlijn.

De Minister van Justitie en Veiligheid,